

Egyházi megnyilatkozások

A MÉDIÁRÓL

**Inter mirifica
Communio et progressio
Aetatis novae**

újság
ARCHIVUM

A Magyar Katolikus Püspöki Kar Tömegkommunikációs Irodája
A Magyar Katolikus Újságírók Szövetsége
Budapest, 1997

L'Église et les médias

A MÉDIÁKRÓL

Inter mirifica
Communio et progressio
Actus novus

A Magyar Katolikus Püspöki Konferencia és a Magyar Katolikus Média- és Kommunikációs Tanács közösen kiadja.
Budapest, 1984.

A II. Vatikáni zsinat

INTER MIRIFICA

Dekrétum
a tömegtájékoztatási eszközökről

Megjelent a Szent István Társulat kiadásában,
Budapest, 1992

Pál püspök Isten szolgálóinak szolgálója a zsinati atyákkal együtt örök emlékezetül

1. A csodálatra méltó technikai találmányok közül, melyeket az emberi szellem Isten segítségével napjainkban a teremtetett dolgokból hozott elő, az Anyaszentegyház azok felé fordul fokozott figyelemmel, melyek új utakat nyitva mindenféle információ, eszme és irányítás gyors közlésére, elsősorban az emberi lélekre hatnak. E találmányok közül is kiemelkednek azok az eszközök, melyek természetüknél fogva nemcsak az egyes embereket, hanem tömegeket, sőt az egész emberi társadalmat el tudják érni és meg tudják mozgatni — miként a sajtó, a film, a rádió, a televízió és a hasonlók —, ezért joggal nevezhetők *tömegtájékoztatási eszközöknek*.

2. Az Anyaszentegyház jól tudja, hogy ezek az eszközök, ha helyesen alkalmazzák őket, az emberi nemnek nagy segítséget nyújtanak, mert nagyban hozzájárulnak a szellem pihenéséhez és kiműveléséhez, illetve Isten országának terjesztéséhez és megszilárdításához; de azt is tudja, hogy az emberek a teremtő Isten szándékai ellen és saját romlásukra is használhatják őket; sőt anyai szorongással és fájdalommal látja azt a sok kárt, mely nagyon gyakran éri a társadalmat gonosz használatuk következtében.

Ezért a Szentséges Zsinat a pápáknak és püspököknek ebben a fontos kérdésben tanúsított éber őröködését magáévá téve kötelességének tartja, hogy megtárgyalja a tömegtájékoztatási eszközökkel kapcsolatos főbb kérdéseket. Bízik abban, hogy ily módon előterjesztett tanítása és útmutatása nemcsak a krisztushívők üdvösségét, hanem az egész emberi közösség haladását is szolgálja.

Első fejezet

3. A katolikus Egyház — mivel az Úr Krisztus arra alapította, hogy az üdvösséget minden emberhez elvigye, s ezért kötelessége az evangelizáció — feladata részének tartja, hogy a tömeg-tájékoztató eszközökkel is továbbítsa az üdvösség hírét, s megtanítsa az embereket ezen eszközök helyes használatára.

Az Egyháznak tehát veleszületett joga, hogy fölhasználja és birtokolja ezeket az eszközöket, amennyiben azok a keresztény neveléshez vagy a lelkek üdvösségéért végzett bármiféle munkájához szükségesek és hasznosak; és a szent pásztorok feladatahoz tartozik, hogy a híveket úgy neveljék és irányítsák, hogy a tömeg-tájékoztató eszközök használatával is igyekezzenek elérni önmaguk és az egész emberi család üdvösségét és tökéletességét.

Egyébként elsősorban a világi hívőknek kell valóban emberi és keresztény szellemmel áthatniuk ezeket az eszközöket, hogy az emberiség nagy várakozásának és az isteni tervnek teljesen megfeleljenek.

4. Ezen eszközök helyes használata föltétlenül megköveteli, hogy mindazok, akik velük élnek, ismerjék és e területen is hűségesen valósítsák meg az erkölcsi rend normáit. Elsősorban a *témát* kell mérlegelni, melyet az egyes eszközök természetüknek megfelelően közvetítenek; továbbá a *körülményeket* — a célt, a személyeket, a helyet, az időpontot, és minden mást, aminek szerepe van a kommunikáció létrejöttében —, mert ezek az erkölcsi megítélést módosíthatják, illetve egészen meg is változtathatják; s végül az egyes eszközök *sajátos hatásmódját* is, mely olyan fokot érhet el, hogy az emberek, főként ha nincsenek fölkészülve, alig képesek fölfigyelni rá, úrrá lenni fölötte, vagy ha úgy adódik, elutasítani maguktól.

5. Különösképpen szükséges, hogy az összes érdekelt helyes lelkiismeretet alakítson ki magában a tömeg-tájékoztató eszközök dolgában, főleg azokkal a témákkal kapcsolatban, melyeket napjainkban élénken vitatnak.

Az *első ilyen téma* az úgynevezett *információnak*, a hírek *szervezésének és továbbadásának* kérdése. Nyilvánvaló, hogy az informá-

ció igen hasznos, sőt nélkülözhetetlen a mai társadalom fejlettsége és tagjainak egyre szorosabbá váló kapcsolata miatt; az események és tények gyors közzététele az egyes embereknek folyamatos és teljesebb ismeretet nyújt róluk, így eredményesebb lehet tevékenységük a közjó érdekében, s valamennyien könnyebben hozzájárulhatnak az egész társadalom fejlődéséhez. A társadalomnak tehát megvan a joga ahhoz, hogy információt kapjon mindarról, amit az embereknek — mégpedig kinek-kinek a körülményei szerint — akár mint egyéneknek, akár mint egyes csoportok tagjainak, hasznos tudniuk. E jog helyes gyakorlása azonban megköveteli, hogy a közlés tartalmát tekintve mindig *igaz* és — az igazságosság valamint a szeretet sérelme nélkül — *teljes* legyen; a közlés módját tekintve pedig legyen tisztességes és megfelelő, azaz *szentül tartsa tiszteletben az erkölcsi törvényeket*, s az ember törvényes jogait és méltóságát, mind a hírek szerzésében, mind azok közzétételében; nem minden tudás használ ugyanis, „a szeretet viszont épít” (1Kor 8,1).

6. A *második kérdés az erkölcsi szabadság és az erkölcsi törvény viszonya*. Mivel a véget nem érő viták hátterében nem ritkán téves etikai és esztétikai tanítások állnak, a Zsinat kijelenti, hogy az objektív erkölcsi rend elsőbbségét mindenkinek föltétel nélkül tisztelnie kell, mert egyedül ez múlja fölül és rendezi el az emberi élet minden egyéb, bármilyen magasrendű megnyilvánulását, a művészetet sem véve ki. Ugyanis kizárólag az erkölcsi rend érinti az embert, Istennek értelmes és magasabb rendű életre hivatott teremtményét a maga teljességében, és — amennyiben teljesen és hűségesen megtartja — ez vezeti el a tökéletesség és boldogság teljes birtoklására.

7. A *harmadik kérdés az erkölcsi rossz elbeszélése, leírása vagy megjelölése*. A rossz bemutatásának — jóllehet a mélyebb benyomást keltő drámai hatásokkal a tömeg-tájékoztató által is szolgálhatja az ember és lelki mélységeinek mélyebb megismerését, s ki tudja emelni, hogy milyen nagyszerű az, ami jó és igaz — alkalmazkodnia kell az erkölcsi törvényekhez, nehogy a lelkeknek inkább kárára, mint hasznára legyen, főként ha olyan dolgokról van szó, melyek bizonyos tartózkodást követelnek, illetve könnyen rossz kívánságokra ösztönözik az eredeti bűntől megsebzett embert.

8. Mivel a közvéleménynek ma a magánéletben és közéletben egyaránt nagy hatalma és tekintélye van minden rendű és rangú ember szemében, a társadalom minden tagjának ezen a téren is meg kell tennie azt, amit az igazságosság és a szeretet követel, hogy ezen eszközök segítségével is helyes közvélemény kialakítására és terjesztésére törekedjenek.

9. Sajátos kötelezettségei vannak mindazoknak, akik mint olvasók, nézők vagy hallgatók, személyes és szabad döntés alapján befogadják a tömegtájékoztató eszközök hatásait. A helyes választás megköveteli, hogy a befogadók egyértelműen azt részesítsék előnyben, ami erkölcsi, tudományos vagy művészi szempontból értékesebb; kerülniük kell viszont azt, ami önmaguknak lelki kárt vagy bűnre vezető alkalmat jelent, vagy másokat a rossz példával bűnbe vihet, vagy akadályozza a jó és segíti a rossz terjedését; ami többnyire megtörténik akkor, amikor megfizetik azokat, akik kizárólag gazdasági szempontok szerint használják ezeket az eszközöket.

Annak érdekében, hogy a befogadók teljesíteni tudják az erkölcsi törvényt, el ne mulasszák a kötelezettségüket idejében tájékozódni arról, mi az illetékes hatóság véleménye e dolgokról és a helyes lelkiismeret szabályai szerint ehhez tartsák magukat; hogy pedig a kevésbé helyes ösztönzéseknek ellen tudjanak állni, és egyértelműen a jót részesítsék előnyben, törekedjenek megfelelő forrásokból merítve helyes lelkiismereti tájékozottságra és beállítottságra szert tenni.

10. A befogadók, elsősorban a fiatalok, iparkodjanak megszokni, hogy mértéktartóan és fegyelmezetten használják ezeket az eszközöket; törekedjenek arra is, hogy a látott, hallott, olvasott dolgokat egyre mélyebben megértsék; a nevelőkkel vagy szakemberekkel beszélgessenek el róluk, és sajátítsák el a helyes kritikát. A szülők pedig emlékezzenek kötelességükre: örködjének éberem, hogy a hitre vagy erkölcsre káros látványosságok, sajtótermékek és hasonlók az otthonok küszöbén kívül maradjanak, és ilyesmikkel gyermekeik másutt se találkozzanak.

11. A tömegtájékoztató eszközök használatában kiemelkedő erkölcsi felelősség hárul az újságírókra, írókra, színészekre, a színházi és filmrendezőkre, gyártókra, műsorszerkesztőkre, filmkölcsonzókra, vállalkozókra, eladókra, kritikusokra és mindazokra, akik bármilyen formában részt vesznek a közölt

anyag megalkotásában és terjesztésében. Egészen nyilvánvaló, hogy mekkora a felelősségük a mai körülmények között, hiszen információs és ösztönző munkájukkal egyaránt vezethetik az emberiséget jó és rossz irányba.

Feladatuk tehát úgy egyeztetni a gazdasági, politikai és művészeti szempontokat, hogy ezek a közjával sohase ellenkezzenek; e cél elérése végett jól teszik, ha szakmai szervezetbe tömörülnek, mely — szükség esetén, külön szerződésbe foglalva az erkölcsi kódex megtartását — rábírja tagjait arra, hogy munkakörükben tiszteletben tartsák az erkölcsi törvényeket.

Gondoljanak állandóan arra, hogy az olvasók és nézők nagy része fiatalok, akiknek igazán szükségük van olyan sajtótermékekre, illetve látványosságokra, melyek tisztességes szórakozást nyújtanak és magasabb érdeklődésre is ösztönöznek. Ügyeljenek arra is, hogy vallásos témákat komoly és tapasztalt személyekre bizzanak, és kellő tisztelettel dolgozzanak föl.

12. Ebben a témakörben különleges felelősség terheli a polgári hatóságot a közjó alapján, melynek ezek az eszközök is szolgálatára vannak rendelve. A közhatalomra tartozik, hogy a hatáskörének megfelelően megvédje és biztosítsa az információ valódi és jogos szabadságát, melyre a társadalomnak mindenképpen szüksége van haladása érdekében, külön is kiemelve a sajtószabadságot; feladata továbbá a vallás, a kultúra és az igazi művészet pártolása; védelmeznie kell a befogadó közösséget, hogy szabadon élhessen törvényes jogaival. A közhatalom kötelessége az is, hogy támogassa azokat a vállalkozásokat, melyek, jóllehet az ifjúságra igen előnyös hatással volnának, segítsége nélkül nem valósulhatnának meg.

Végül az államhatalom, mely törvényesen örködik a polgárok jóléte fölött, köteles a törvényhozás és a törvények gondos végrehajtása útján a jogrend megtartásával biztosítani, hogy ezek az eszközökkel vissza ne éljenek, és súlyos kár ne érje a köz-erkölcsöt és a társadalom haladását. Ez az éber gondoskodás a legkevésbé sem nyomja el az egyesek vagy csoportok szabadságát, különösen akkor nem, ha hiányoznak a komoly biztosítékok azok részéről, akik foglalkozásszerűen dolgoznak a tömegtájékoztató eszközöknél.

Sajátos védelemben kell részesülniök a fiataloknak a nekik árthatmas sajtótermékekkel és látványosságokkal szemben.

Második fejezet

13. Az Egyház minden tagja egy szívvel-lélekkel azon legyen, hogy a tömegtájékoztató eszközöket haladéktalanul és semmi fáradságot sem kímélve eredményesen használják föl az apostolkodás legkülönfélébb munkáiban, amint az idők és a körülmények megkívánják, megelőzvé az ártó kezdeményezéseket, főleg azokon a területeken, ahol az erkölcsi és a vallási fejlődés fokozott erőfeszítéseket igényel.

A lelkipásztorok ezért siessenek e területen is eleget tenni feladatuknak, mely általános igehirdetői tisztüknek szerves része; a világi hívek is, akiknek részük van ezen eszközök használatában, törekedjenek tanúságot tenni Krisztusról, főként úgy, hogy ki-ki szakmailag felkészülten és apostoli lelkülettel áll helyt a maga munkaterületén, sőt a maguk részéről közvetlenül is nyújtsanak segítséget az Egyház apostoli tevékenységéhez műszaki, gazdasági, kulturális vagy művészi vonalon.

14. Elsősorban a jó sajtó érdemel támogatást. Az olvasók igazi keresztény szellemben való nevelésére szervezzék meg és támogassák a valóban katolikus sajtót, melyet — akár közvetlenül az egyházi hatóságtól függ, akár a világi katolikusok irányítás alatt áll — nyilvánvalóan azzal a szándékkal adnak ki, hogy a közvéleményt a természetjog, a katolikus tanítás és erkölcsi törvény szerint alakítsa, erősítse és fejlessze, s az Egyház életét érintő eseményeket közölje és helyesen értelmezze. Figyelmeztetni kell a híveket arra, hogy önmaguk és minden esemény katolikus megítélése szempontjából mennyire fontos a katolikus sajtó olvasása és terjesztése.

Főleg az ifjúság számára készített, tisztességes szellemi felüdülést nyújtó, igazi kultúrát és művészetet terjesztő filmek gyártását és forgalmazását minden eszközzel támogatni és védeni kell. Ez elsősorban azt jelenti, hogy a lelkiismeretes filmgyártókat és forgalmazókat pénzügyeikben és vállalkozásaikban segítik, összefogják őket, a jó filmeket elismerő kritikával és díjakkal jutalmazzák, a katolikus jellegű vagy más tisztességes filmszínházakat pártolják és szervezetekbe fogják össze.

Ugyancsak hathatós támogatásban részesüljenek a jó szellemű rádiós és televíziós adások, különösen azok, melyek a családok szempontjából értékesek. Sürgessék, hogy legyenek katolikus adások, hogy ezek bekapcsolják a hallgatókat és nézőket az Egyház életébe, s lelküket vallásos igazságokkal itassák át. Ahol szükséges, jól megfontoltan létesítsenek katolikus adóállomásokat, de gondoskodjanak arról, hogy adásaik színvonalasak és hatásosak legyenek.

Emellett gondot kell fordítani arra, hogy a nemes és ősi színművészet, mely a tömegtájékoztató eszközök útján is széles körben terjed, növelje a nézők emberi és erkölcsi műveltségét.

15. A fentebb kifejezett kívánalmak megvalósulásáért haladéktalanul ki kell képezni papokat, szerzeteseket és világi hívőket, hogy megfelelő szakértelemmel dolgozzanak ezen eszközökkel az apostoli célokért.

Elsősorban világiakat kell művészi, elméleti és erkölcsi képzésben részesíteni. Ezért növelni kell az olyan iskolák, egyetemi karok és intézmények számát, ahol újságírók, forgatókönyvírók, rádiós és televíziós szakemberek és mások teljesértékű, egyben keresztény szellemű kiképzést nyerhetnek, különös tekintettel az Egyház szociális tanítására. A színészeket is úgy kell kiképezni és segíteni, hogy művészetükkel a társadalom javát szolgálják. Végül gondosan föl kell készíteni az irodalom-, film-, rádió-, televízió- és más kritikusokat, hogy mindegyikük magas fokon értse szakmáját, és olyan ítéleteket tudjanak alkotni, melyekben az erkölcsi meggondolás a maga súlyával szerepel.

16. Mivel a különböző korú és műveltségű befogadókhoz eljutó tömegtájékoztató eszközök helyes használata a befogadók jó elméleti és gyakorlati képzését teszi szükségessé, az ilyen kezdeményezéseket — főként, ha fiatalabbaknak szólnak — a katolikus iskolák minden szintjén, a papnevelő intézetekben és a hívek apostoli szervezeteiben karolják föl és sokasítsák meg, érvényesítve bennük a keresztény erkölcs alapelveit. Annak érdekében, hogy mindez minél hamarabb megvalósulhasson, az ide vonatkozó katolikus tanítás, fegyelem és értelmezés a katekézisben is jelenjék meg.

17. Szégyenletes volna, ha az Egyház gyermekei közönyösen néznék, miként köti gúzsba és akadályozza az üdvösség tanítását a sok gyakorlati nehézség vagy az anyagiak hiánya, bár köztudott,

hogy ezek az eszközök valóban nagy összegeket igényelnek. Ezért e Szent Zsinat emlékezteti a híveket, hogy kötelességük fenntartani és támogatni a katolikus újságokat, folyóiratokat, filmvállalkozásokat, rádió- és televízió-állomásokat és közvetítéseket, hiszen ezeknek az a célja, hogy terjesszék és megvédjék az igazságot és a társadalom keresztény szellemű neveléséhez hozzájáruljanak. A Zsinat továbbá nagy nyomatékkal fölkeri a gazdasági életben és a technika világában nagy tekintélynek örvendő szervezet és személyeket, hogy anyagi támogatással és tapasztalataikkal szívesen és nagylelkűen segítsék a valódi műveltséget és az apostoli célkitűzést szolgáló tömegtájékoztatási eszközöket.

18. Annak érdekében, hogy az Egyház sokféle apostolkodása a tömegtájékoztató eszközökkel kapcsolatban hatásosabb lehessen, a földkerekség minden egyházmegyéjében határozzanak meg a püspökök belátása szerint évenként egy napot, melyen fölhívják a hívek figyelmét az ezekkel az eszközökkel kapcsolatos kötelezettségeikre; kérjék őket, hogy ezért az ügyért imádkozzanak és adakozzanak, a gyűjtött összegeket pedig fordítsák lelkiismeretesen az ilyen irányú egyházi intézmények és vállalkozások fenntartására és fejlesztésére, a világhatolizmus szükségleteit szem előtt tartva.

19. A pápának mint legfőbb pásztornak külön szentszéki hivatal álljon rendelkezésére a tömegtájékoztató eszközökkel kapcsolatos teendőiben.

20. Saját egyházmegyéjében a püspök feladata, hogy figyelemmel kísérje és támogassa az ilyen műveket és vállalkozásokat. Ha pedig ezek a szervezett apostolkodás keretébe tartoznak, még ha exempt szerzetesek vezetése alatt állnának is, neki kell irányítani azokat.

21. Mivel pedig egy egész országot magába foglaló apostolkodáshoz a tervek és az erők egysége kívánatos, ez a Szent Zsinat elhatározza és elrendeli, hogy országonként létesítsenek hivatalt a sajtó, a film, a rádió és televízió ügyeinek intézésére, és ezt minden módon támogassák. Az országos hivatalok legfőbb feladata a hívek lelkiismeretének helyes irányítása ezen eszközök használatában, s a katolikus kezdeményezések bátorítása és összehangolása.

Országonként egy püspöki bizottság vagy egy megbízott püspök irányítsa e hivatalokat; s bennük világi hívők is kapjanak

helyet, olyanok, akik jól ismerik a katolikus tanítást és ugyanakkor szakemberek.

22. Mivel a tömegtájékoztató eszközök hatása túlterjed a nemzeti határokon, és az egyéneket mintegy az egész emberiség polgáraivá teszi, az országokon belüli kezdeményezéseket nemzetközi szinten is össze kell hangolni. A 21. pontban említett országos hivatalok tehát elevenen működjenek együtt a maguk megfelelő nemzetközi katolikus szervezetével. Ezeket a nemzetközi katolikus szervezeteket egyedül a Szentszék hagyhatja jóvá és tőle függenek.

23. E Szent Zsinat tömegtájékoztató eszközökre vonatkozó elveinek és szabályainak megvalósítása érdekében a Zsinat kifejezett megbízására a Szentszék a 19. pontban említett hivatala különböző nemzetekből való szakértők segítségével adjon ki *Lelkipásztori utasítást*.

24. Végül a Szent Zsinat bízik abban, hogy ennek a határozatnak elveit és utasításait szívesen fogadja és valóra is váltja az Egyház minden tagja, akik így ezen eszközök használatával is nemcsak kárt nem szenvednek, hanem mint a föld sója ízt adnak a földnek, s mint a világ világossága, megvilágítják a világot. Ezen túlmenően a Szent Zsinat meghív minden jó szándékú embert, főként a tömegtájékoztató eszközök irányítóit, hogy ezen eszközöket egyedül az emberiség javára fordítsák, mert az egész világ jövője egyre inkább a helyes használatuktól függ. Így tehát miként a művészetek régi emlékei, úgy ezek az új találmányok is az Úr nevét dicsőítsék az Apostol szavai szerint „Jézus Krisztus ugyanaz tegnap, ma és mindörökké” (*Zsid 13,8*).

Mindazt, amit e dekrétum egészében és részleteiben tartalmaz, helyeselték az Atyák. Mi pedig mindezt a Krisztustól kapott apostoli hatalmunkkal a tisztelendő atyákkal együtt a Szentlélekben jóváhagyjuk, kötelezőként kimondjuk, tekintélyünkkel megerősítjük, és amit a Zsinat alkotott, Isten dicsőségére közzétenni elrendeljük.

Rómában, Szent Péternél, 1963. december 4-én.

Én PÁL, a katolikus Egyház püspöke

(Következnek a zsinati atyák aláírásai)

A Tömegkommunikáció Pápai Tanácsa

COMMUNIO ET PROGRESSIO

Lelkipásztori határozat
a II. Vatikáni zsinat határozatának
alkalmazására
a tömegkommunikációs eszközökről

Lijmbex
ARCHIVUM

Előszó

1. A társadalomban élő emberek egysége és haladása: ez a tömegkommunikációnak és az általa használt eszközöknek legfőbb célja. Ezekhez az eszközökhöz tartozik a sajtó, a mozi, a rádió és a televízió. A médiumok folyamatos fejlődése lehetővé teszi, hogy mind több és több ember rendelkezésére álljanak, akik mindennapi életükben egyre növekvő mértékben használják őket. Az emberek életét és gondolkodását a kommunikációs eszközök sokkal mélyebben érintik, mint eddig bármikor.

2. Az egyház a tömegkommunikációs eszközöket „Isten ajándékainak”¹ tekinti, amelyek a Gondviselés szándéka szerint az embereket testvériségben egyesítik, és segítséget nyújtanak ahhoz, hogy a megváltás tervében együttműködjenek. A II. Vatikáni zsinat által kiadott számos dokumentum alapján mélyebben és átfogóbban megértjük a tömegtájékoztatást és annak a modern társadalomra gyakorolt hatását. A dokumentumok közül a jelentősebbek a *Lelkipásztori konstitúció az egyház és a mai világ viszonyáról*,² *Határozat az ökumenizmusról*,³ *a vallásszabadságról*,⁴ *az egyház missziós tevékenységéről*,⁵ *a püspökök lelkipásztori hivatalaról*,⁶ és természetesen a *tájékoztató eszközökről* szóló *Határozat*, amelyben a kérdést részletesen tárgyalják.⁷

A zsinat tanításán és lelkeségén alapuló mélyebb ismeret útmutatóul szolgál a keresztényeknek a médiához való viszonyukban, és nagyobb lelkesedésre serkenti őket, hogy ezen a területen munkálkodjanak.

3. A II. Vatikáni zsinat⁸ irányításával közzétett Lelkipásztori határozat a hitünkkel kapcsolatos alapvető tételeket sorolja fel, és az általános lelkipásztori irányvonalakat jelöli ki. Gondosan tartózkodik attól, hogy a folyamatosan változó és fejlődő, csak pillanatnyilag aktuális részletek tárgyalásába bocsátkozzon, amelyek az idő és hely vonatkozásában is kifejezetten különböznek.

4. Ezért a püspököknek, a püspöki karoknak és a Keleti Egyházak Szinódusának egyaránt az lesz a feladata, hogy a szakemberekkel, az egyházmegyei, nemzeti és nemzetközi tanácsokkal konzultáljanak. Ezt nem csak azért kell megtenniük, hogy ered-

ményesen, a kollegialitás szellemében valósítsák meg az utasításokat, hanem azért is, hogy megtalálják a legjobb megoldásokat, és azokat a lehető legpontosabban alkalmazzák a rájuk bízott emberek szükségleteire. Eközben pedig figyelemmel kell lenniük az egyház egységére is.

A püspöki karok feladatuk teljesítésében a papok, a szerzetesek és a laikusok által felajánlott szakmai segítségre fognak támaszkodni. A tömegtájékoztatás eszközeinek megfelelő alkalmazásáért Isten egész népe felelős.

5. Reméljük, hogy ezt a rendelkezést egyetértéssel fogadják a kommunikációs szakemberek és mindazok, akik jóakarattal, valóban az emberiség fejlődéséért munkálkodnak. Így a szemléletek egyeztetésének és a megfelelő emberekkel történt konzultációnak az lesz az eredménye, hogy a tömegkommunikációs eszközökben rejlő óriási lehetőség mindenki javát és előrehaladását szolgálja.

ELSŐ RÉSZ

A tömegkommunikációs eszközök keresztény szemlélete: a tanítás alapszemponjtjai

6. A tömegkommunikációs eszközök az egyénekhez szólnak ugyan, de éppen ezért a társadalom egészéhez eljutnak és hatásosak vannak rá.⁹ Hatalmas tömegeket és gyorsan tájékoztatnak a világban történt eseményekről és álláspontokról. Ezért nélkülözhetetlenek a bonyolult, folyton változó igényű modern társadalom folyamatos működéséhez s az ehhez szükséges folyamatos és szoros konzultációhoz. Ez pontosan megegyezik a keresztények elképzelésével, hogyan kellene az embereknek együtt élniük. A technikai haladásnak az a fő rendeltetése, hogy az embereket közelebbi kapcsolatba hozza egymással. Kifejezésre juttatják az emberek közös aggodalmait és reményeit, s így elősegítik azok megoldását. Ebben az alapvető elvből következik az, hogy hogyan értékeli a kereszténység a média közreműködését az emberiség jólétének megteremtésében.

7. Az emberek világszerte az emberi életkörülmények javításán dolgoznak, és ebben a legutóbbi tudományos csodák és technikai vívmányok is szerepet játszanak. Az embernek, indítékainak és történelmének keresztény szemlélete ebben a fejlődésben látja a választ – bár gyakran öntudatlan választ – arra az isteni parancsra, hogy „töltsétek be a földet és vonjátok uralmatok alá”.¹⁰ Ezt a világ teremtésének és fenntartásának isteni művében való együttműködésnek is tekinti.¹¹

Ebben a szemléletben a tömegkommunikációs eszközök a megfelelő helyükre kerülnek. Bővítik az emberek ismereteit, és kreatív munkára egyesítik őket. Valóban, az ember a kreativitása által Isten hasonmása, és részesedik az Ő teremő erejében. És ez az embert arra szólítja fel, hogy működjön együtt embertársaival földi világunk építésében.¹²

8. A tömegkommunikáció megsokszorozza a társadalmi kapcsolatokat, és elmélyíti a közösségtudatot. Így az egyén szoro-

sabb kapcsolatba kerül embertársával, és részt vehet az Isten által irányított történelem kibontakoztatásában.¹³ A keresztény hit szerint az emberiség egysége és testvérisége minden kommunikáció fő kérdése. Ennek gyökere és modellje a Szentháromság, az Atya, a Fiú és a Szentlélek örök kommunikációjának misztériuma, akik egyetlen isteni létezésben vannak.

9. A tömegkommunikációs eszközök jelentős mértékben hozzájárulhatnak az emberiség egységének kialakításához. Ha azonban az ember értelme és szíve rosszra hajló, ahelyett, hogy jóakarátú lenne, a technikának ez az áradása ellenkező hatást érhet el, így az egyetértés csökken, s egyre több viszály támad – vagyis a rossz megsokszorozódik. Túl gyakran kell látnunk, hogy a tömegkommunikációt az emberi élet alapvető értékeivel ellentétesen vagy korrupt módon használják. A keresztény számára a megtapasztalt rossz azt igazolja, hogy az ember megváltásra, a bűntől való megszabadításra szorul, ami az első elbukással lépett be az emberiség történelmébe.¹⁴

„Az idők teljességében”

10. Amikor az ember saját hibájából elfordult Teremtőjétől, a büntettet zűrzavar követte, és az ember viszályba és halálos testvérharcba keveredett.¹⁵ De Isten emberszeretete – az ember elutasítása ellenére – egyszer s mindenkorra megmaradt. A megváltás történetének kezdetén¹⁶ Ő tette meg az első lépést, hogy az emberiséggel kapcsolatot teremtsen. Amikor betelt az idő, teljes mértékben közölte magát az emberrel,¹⁷ és „az Ige testté lett”.¹⁸

Amikor Krisztus, a megtestesült Fiú, a láthatatlan Isten Igéje és Képmása,¹⁹ halála és feltámadása által az emberiséget szabaddá tette, mindenkit részesített Isten igazságában és világosságában. És ezt sokkal gazdagabban és bőségesebben tette, mint amilyen a megváltás előtt volt. Mint az egyetlen közbenjáró az Atya és az emberiség között, békét teremtett Isten és ember között, és saját maga vált az emberiség egységének alapjává.²⁰ Ettől a pillanattól kezdve az emberek közötti kommunikáció Istenben talalta meg legmagasabb ideálját és legfőbb példáját, aki emberré és

testvérünké lett. Ő rendelte el, hogy tanítványai mindig és mindenütt²¹ hirdessék az örömhírt, „fényes nappal”, a „háztetőről”.²²

11. A földön élő Krisztus volt a legtökéletesebb „kommunikátor”. Megtestesülése által teljesen azonosult azokkal, akikhez a küldetése szólt, és az üzenetet nemcsak szavaival, hanem egész emberi életével is közvetítette. Belülről szólalt meg, saját népe köréből. Az isteni üzenetet félelem és megalkuvás nélkül hirdette. Ugyanakkor viszont alkalmazkodott népe beszéd- és gondolatvilágához, saját korának stílusában szólalt meg.

A kommunikáció több, mint gondolatok közlése és érzelmek jelzése. Legmélyebb szintjén saját magunk ajándékozása a szeretetben. Krisztus kapcsolatteremtése (kommunikációja) valóban lélek és élet volt.²³ Az Eucharisztia alapításával Krisztus Istennek és embernek a földön lehetséges legtökéletesebb és legbensőségesebb közösségét ajándékozta nekünk, és ezzel az emberek közötti egység legmélyeségebb lehetőségét is. Krisztus végül nekünk adta el-tető Lelkét, aki minden embert egységbe fog össze.²⁴

Az egyház Krisztus misztikus teste – a megdicsőült Krisztus rejtett teljessége, aki „mindenben mindent teljessé tesz”.²⁵ Így haladunk mi mindnyájan az egyházban – az Ige és a szentségek segítségével – a remélt egység felé, amikor „Isten lesz minden mindenben”.²⁶

Új kapcsolatok építése

12. Így a keresztények az emberek egymás közötti kommunikációját biztosító „csodálatos technikai eredményeket”²⁷ az isteni Gondviselés által kigondolt eszközöknek tekintik, amelyek földi zarándoklásunk ideje alatt erősítik a társadalmi kapcsolatokat. Ezek az eszközök valójában új kapcsolatrendszer kiépítését és egy új nyelv kialakítását szolgálják, amely lehetővé teszi, hogy az emberek jobban megismerjék önmagukat, és könnyebben megértsék egymást. Ez az emberek kölcsönös megértéséhez és törekvéseik összehangolásához vezet; ez viszont igazsághoz és békéhez, jóakarathoz és aktív jótékonyáshoz, kölcsönös segítséghez, szeretethez és végül egységhez segít el. A kommunikációs eszközök az emberek közötti szeretet ápolásának legha-

tásosabb eszközei közé tartoznak, a szeretet viszont a testvériség oka és egyben kifejeződése is.

13. Ezért minden jóakarátú embernek együttesen kell biztosítania, hogy a kommunikációs eszközök ténylegesen hozzájáruljanak az igazság kereséséhez és a fejlődés felgyorsításához. A keresztényeket hitük is erre ösztönzi. Az Evangéliumnak a kommunikációs eszközök által hirdetett üzenete – amely az emberek testvériségét vallja Isten atyasága által – nagyban elősegítheti ezt a célt.

Az emberek közötti kapcsolat és együttműködés végül is az ember szabad választásától függ, bár ezt pszichológiai, szociológiai és technikai tényezők befolyásolják. A kommunikációs eszközök használatának fontosságát és végső jelentőségét tehát a velük dolgozó ember szabad választása határozza meg.

14. Mivel az ember önmaga dönti el, hogyan használja a rendelkezésre álló kommunikációs eszközöket, az itt szükséges erkölcsi elvek az emberi méltóság helyes értelmezésén alapulnak. Nem feledkezhetünk meg arról, hogy az ember Isten fogadott gyermekeinek családjához tartozik. Ugyanakkor ezek az alapelvek a tömegtájékoztatás alapvető jellegéből, és valamennyi médium eredendő tulajdonságaiból is adódnak. Ez következik a *Gaudium et spes* szavaiból is: „Éppen a teremtés tényéből következik ugyanis, hogy minden dolognak megvan a maga állaga, igazsága és jósága, megvannak a saját törvényei, és megvan a saját rendje: ezeket az embernek tisztelnie kell ...”²⁸

15. Aki a médiumokat a teremtés történetében, a megtestesülésben és megváltásban a számukra kijelölt helyen akarja látni, és a használatukat irányító erkölcsi normákra is tekintettel akar lenni, annak teljes és valós emberismeretre van szüksége. Ugyanakkor ismernie kell a tömegtájékoztatás valódi természetét és alkalmazott eszközeit is.

A „kommunikátoroknak” („tájékoztatók”), vagyis azoknak, akik aktívan foglalkoznak a médiával, lelkiismeretbeli kötelességük, hogy a tömegkommunikáció művészetében rendelkezzenek az eredményes munkához szükséges jártassággal.²⁹ És ahogy növekszik hatásuk a kommunikáció terén, úgy növekszik felelősségük is. Mindez leginkább azokra vonatkozik, akik mások ízlését és véleményét formálják, akik az ifjúságot vagy a tanulatlanokat oktatják, és mindazokra, akik bármilyen módon

gazdagíthatják vagy károsíthatják az emberi természetet – mind az egyes emberét, mind a tömegeket.

A „recipiensek”, vagyis a befogadók azok, akik önszántukból olvassák, hallgatják vagy nézik a különböző médiumokat. Minden lehetőséget ki kell használni, hogy megismertessék velük a médiát. Így tudják majd üzeneteit pontosan értelmezni, előnyeit teljes mértékben felhasználni, és részt venni a társadalom életében. Ha mindez megtörténik, akkor működnek a lehető legjobban a médiumok.

16. A média egész teljesítménye aszerint ítéltető meg, hogy az adott területen mennyiben szolgálja a közjót.³⁰ A társadalom igénye a tájékoztatás, a művelődés és a szórakozás terén egyre növekszik. Hírt kell adni az eseményekről; de fontos az is, hogy az események hátterét is feltárják, hogy így az emberek megértsék a társadalmi problémákat, és közreműködhesse azok megoldásában. Nemcsak a csupasz hírek, a nevelő műsorok és a szórakoztatás között kell megfelelő egyensúlyra törekedni, hanem a szórakoztatás könnyed és komolyabb formái között is.

17. A kommunikáció valamennyi formája meg kell hogy feleljen az őszinteség, a becsületesség és az igazmondás alapvető követelményének. A jó szándék és a tiszta lelkiismeret még kevés ahhoz, hogy a kommunikáció jó és megbízható legyen. Az igazság talaján kell állnia. Pontosan kell tükröznie a helyzetet, annak minden részletével együtt. A kommunikáció erkölcsi értékét és érvényességét nem csupán témaválasztása és intellektuális tartalma határozza meg. Értékelésében számításba kell venni azt a módot is, ahogyan a témájával foglalkozik – ahogy azt bemutatja –, és a hallgatóságot is, amelyet meg akar szólítani.³¹

18. Az emberek közötti mélyebb egyetértés és növekvő együttérzés, a kreatív munkában pedig a gyümölcsöző együttműködés: ezek a kommunikáció csodálatos jótéteményei. Ezek az eszmék teljesen összhangban vannak Isten népének céljaival, és megerősítést nyernek általuk. „Az egység előmozdítása ugyanis hozzátartozik az egyház legsajátosabb küldetéséhez”, mivel „az egyház Krisztusban mintegy szakramentuma, vagyis jele és eszköze az Istennel való bensőséges egyesülésnek, és az egész emberiség egységének”.³²

MÁSODIK RÉSZ

A kommunikációs eszközök szerepe az emberi haladásban

I. fejezet

A médiumok működése az emberi társadalomban

19. A tömegtájékoztatás modern eszközei a mai kortársakat egyetlen hatalmas kerekasztal köré gyűjtik. Ekörül bekapcsolódhatnak abba a világméretű párbeszédbe, amely testvériségre és együttműködésre törekszik. Nem meglepő, hogy ennek így is kell lennie, mivel a médiumok mindenki rendelkezésére állnak, és csatornáik ezt a párbeszédet nemcsak közvetítik, hanem élénkítik is. Az e csatornákon keresztül folyó információ- és vélemény-áradat minden embert bevon az emberiség közös ügyébe. Ez az eszmecsere megfelelő körülményeket teremt ahhoz a kölcsönös és a másikkal rokonszenvező egyetértéshez, ami egyetemes haladáshoz vezet.

20. A kommunikációs eszközök gyors fejlődése lerombolja azokat a válaszfalakat, amelyeket a tér és az idő emelt az emberek között. Segítségükkel nagyobb egyetértést és szorosabb egységet tudnak kialakítani. Folyamatosan hatalmas információ-tömeg áramlik a világ egyik végéből a másikba, és így az emberek megtudják, mi történik a világban, és hogyan él a többi ember. Az oktatás minden szintjén nagy haszonnal alkalmazzák őket. A médiumok szerepet játszanak az írástudatlanság felszámolásában, az alapoktatásban és a továbbképzésben. Hathatós segítséget nyújthatnak a fejlődő országok népeinek a haladás és a szabadság kivívásában. Olyan egyetemes egyenlőséget tudnak kialakítani, amelyben minden ember társadalmi hovatartozástól

függetlenül élvezheti a kultúra és a szabadidő örömeit. Gazdagítják az ember szellemét. Képekkel és hangokkal jelenítik meg az élet eseményeit, és ezáltal segítenek megőrizni a kapcsolatot a valósággal. Régmúlt időt és távoli helyeket tudnak szemünk elé varázsolni. Még az olyan területek polgárait is, ahol igen magas az írástudatlanok száma – persze a hagyományos kultúra értékét ez semmiképpen sem vonja kétségbe – gyorsan képek bekapcsolni a jelenkori fejlődésbe.

21. Előnyei ismeretében a kommunikációs eszközöket a haladás hathatós eszközeinek tekinthetjük. Igaz, hogy nehézségek is adódnak, de ezekkel szembe kell nézni, és le kell győzni őket. Mind a tájékoztatóknak, mind a befogadóknak ismerniük kell a médiumokban rejlő veszélyeket és nehézségeket. Például hogyan tudjuk biztosítani, hogy az információk gyors, véletlenszerű, végtelen áradatát helyesen fogják értékelni és értelmezni? A médiumok igen sok hallgatóhoz szólnak, és gyakran semleges álláspontot kell képviselniük, nehogy hallgatóságuk bármely részét megsértsék. Egy pluralista társadalomban, amely elkötelezetten védi az eltérő vélemény formálásának jogát, hogyan különböztethető meg a jó a rossztól, az igaz a hamistól?

Hogyan lehet meggátolni, hogy a médiumok a népszerűségért, a kiterjedt hallgatóságért folytatott versenyben az emberi természet kevésbé nemes hajlamait próbálják felcsigázni? Hogyan lehet elkerülni, hogy a kommunikáció fölötti hatalom túl kevés ember kezében koncentrálódjon, ami a valódi dialógust lehetetlenné teszi? Hogyan kerülhető el, hogy a közvetett, technikai úton – főleg a képek által – közvetített kommunikáció gyengítse a közvetlen kapcsolatokat? Ha a médiumok az embereket a fantázia világába csábítják, mit tudnak tenni, hogy visszatereljék őket a jelen valóságba? Hogyan gátolható meg, hogy a médiumok semmittevésre és passzivitásra ösztönözzenek? Hogyan biztosítható, hogy a folytonos érzelmi ingerek ne gátolják a józan ész használatát?

22. Nyilvánvaló, hogy napjainkban az élet különböző területein az erkölcsi normák hanyatlása figyelhető meg, és ez minden becsületes embert mélységesen aggaszt. Könnyen belátható, hogy ez a tömegtájékoztatás valamennyi eszközére is vonatkozik, de nyitott kérdés, hogy ezek az eszközök mennyiben okolhatók a hanyatlásért. Sok felelős embernek az a véleménye,

hogy ezek csupán tükrözik mindazt, ami a társadalomban már előzetesen létezik. Mások viszont azt tartják, hogy a médiumok növelik és terjesztik ezeket a tendenciákat: fokozatosan elfogadjatják őket, azáltal, hogy közhellyé teszik őket. Ismét mások legfőképpen a tömegtájékoztatót hibáztatják mindenért. Az biztosan igaz, hogy a hiba magában a társadalomban van, és hogy a normák helyreállítását együttesen kell megkísérelnie az egész társadalomnak, a szülőknek, a tanároknak, a lelkipásztoroknak, és mindazoknak, akik a közjával törődnek. Ebben a kísérletben a tömegkommunikáció eszközeinek nem kis szerep jut. Az azonban lehetetlen, hogy ezeket az eszközöket a mindennapi élettől és a közfelfogástól teljesen elválasszák.

23. Hogy a tömegkommunikáció jótéteményei a társadalom számára jobban felismerhetők és teljes mértékben kihasználhatóak legyenek, az esetleges nehézségek pedig elkerülhetővé válnak, meg kell vizsgálnunk a média működésének fő aspektusait.

1. A közvélemény

24. A tömegkommunikációs eszközök olyan nyilvános fórumot teremtenek, ahol mindenki véleményét cserélhet egymással. Ebben a dialógusban a különböző nézetek nyilvános kifejezése és szembesítése történik, ami a társadalom fejlődését és további haladását befolyásolja és gazdagítja.

25. A közvélemény a társadalomba szerveződött emberi természet alapvető kifejeződése. Ez a vélemény a következő módon alakul ki. Mindenki van olyan veleszületett igény, hogy véleményének, viselkedésének, érzéseinek szabad folyást engedjen, hogy meggyőződését és szokásait nyilvánosan elfogadtassa. XII. Piusz pápa úgy jellemezte a közvéleményt, hogy az „az aktuális események és szituációk többé-kevésbé spontán, természetes visszhangja az emberek gondolataiban és ítéleteiben”.³³ Így a szólásszabadság nélkülözhetetlen tényező a közvélemény kialakításában, ami a földrajzi adottságok, a kultúra és a történelem által meghatározott társadalomban a befolyásosabb körök gondolatait és véleményét fejezi ki.

26. A közvélemény megfelelő alakulásához nélkülözhetetlen, hogy a gondolatokat és viselkedésmódokat szabadon kifejezhessék. A II. Vatikáni zsinat tanításával egyetértésben félreértés nélkül kell szögezni, hogy az egyéneknek és csoportoknak meg kell adni a szólásszabadság jogát, addig a pontig, amíg a közjót, és a közérkölcset nem veszélyeztetik.³⁴ Ahhoz, hogy az emberek hasznosan együttműködhessenek, és a közösség élete tovább javuljon, szabadságra van szükség: így lehet majd fölbecsülni és összehasonlítani azokat az eltérő nézeteket, amelyek súlyosabbak és fontosabbak. Ebben a szabadságban a vélemények kölcsönösen hatnak egymásra; az adás és elfogadás, a jóváhagyás és elutasítás, a kompromisszum és egyesülés folyamata zajlik. Ugyanebben a folyamatban a jobban megalapozott nézetek kaphatnak teret, és így konszenzusra, ezáltal pedig közös cselekvésre nyílik lehetőség.

27. A kommunikátoroknak ezért komoly szerepük van a közvélemény formálásában. Összegyűjtik, összehasonlítják és úgy továbbítják a különböző nézeteket, hogy az emberek megértsék, és helyesen foglaljanak állást.

28. Minden polgártól elvárható, hogy részt vegyen a közvélemény formálásában. Ha szükséges, tegye ezt képviselők által, akik nézeteit közvetítik.³⁵ Akik hivataluk, természetes adottságaik vagy egyéb okok miatt fontos szerepet játszanak a közvélemény alakításában, mindannyiszor ezt teszik, ahányszor csak hangot adnak saját nézetüknek. Minél rátermettebb vezetők, annál nagyobb a felelősségük, hogy ezt megtegyék.

29. A közvéleményt egy bizonyos nézetnek megfelelően befolyásoló, úgynevezett „propaganda kampány” csak akkor lehet jogos, ha az igazságot szolgálja, ha eszközei és módszerei összhangban vannak az emberi méltósággal, és ha olyan közjót szolgál, amely egyéneket vagy csoportokat, az egész országot vagy az egész világot érinti.

30. A propaganda bizonyos formái megengedhetetlenek. Ezek közé tartoznak mindazok, amelyek sértik a közérdeket, és amelyeket nem lehet nyilvánosan megválaszolni. Mindazt a propagandát vissza kell utasítani, amely szándékosan elferdítve közli a tényleges valóságot, féligazságokkal eltorzítja az emberek gondolkodását, szelektálva tudósít, vagy komoly dolgokat elhallgat, és amely csökkenti az ember jogos döntési szabad-

ságát. Ezt hangsúlyozni kell, mivel a propaganda hatalma növekszik. És hatalmát tovább növeli a viselkedés-tudományok – mint például a pszichológia – és a tömegtájékoztatás rendelkezésére álló technikai segédeszközök fejlődése.

31. Nem minden nyilvánosan képviselt vélemény fogadható el a népesség jelentős hányada által vallott közvélemény hiteles tükröződésének. Egyidőben, azonos helyen számos különböző vélemény virágozhat, bár gyakran az egyiket követőknek nagyobb táborra van, mint a többinek. Azonban a többség véleménye nem szükségszerűen a legjobb, vagy az igazsághoz legközelebb álló.

A közvélemény ezenkívül gyakran változik. Ugyanazt a gondolatot a közfelfogás időnként elfogadja, máskor elveti. Ezért bölcs a távolságtartás az éppen divatos közvéleménnyel szemben. Nyomós oka lehet valakinek arra, hogy szembeszálljon vele.

32. Gondosan figyelembe kell venni viszont azokat a nézeteiket, amelyek többségnek nyíltan kifejezett törekvéseit tükrözik. Ez különösen a világi és az egyházi hatalomra nézve kötelező.

2. Jogunk van a tájékozódásra és a tájékoztatásra

33. Ha a közvélemény megfelelően alakult, kezdettől fogva szükség van a véleménynyilvánítás szabadságára, és arra, hogy a nyilvánosság szabadon hozzáférjen az információ forrásaihoz és csatornáikhoz. A véleménynyilvánítás szabadsága együtt jár az információhoz való joggal. XXIII. János pápa,³⁶ VI. Pál pápa³⁷ és a II. Vatikáni zsinat³⁸ hangsúlyozta, hogy az információhoz való jog napjainkban mind az egyén, mind az egész társadalom számára nélkülözhetetlen.

A. Legyenek hozzáférhetőek az információk forrásai és csatornái

34. A mai embernek szüksége van hiánytalan, megbízható, pontos és igaz információkra. Ezek nélkül nem értheti meg a folytonosan változó világot, amelyben él, és nem is alkalmaz-

kodhat a valóságos helyzethez. Az alkalmazkodás gyakran olyan döntésekre kényszeríti, amelyeket csak az események teljes ismeretében tud meghozni. Csak így vállalhat felelős és aktív szerepet a közösségben, és vehet részt a gazdasági, politikai, kulturális és vallási életben.

Az információhoz való jog együtt jár a tájékozódás kötelességével. A tájékoztatás megtörténte önmagában kevés; mindenkinek utána is kell járnia. Másrészt aki tájékozódni akar, csak úgy juthat információhoz, ha hozzáférhet a tömegtájékoztatás eszközeihez. Így szabadon választhat, hogy melyik eszköz felel meg leginkább személyes és társadalmi igényeinek. Hiábavaló a tájékoztatás jogáról beszélni, ha annak különböző forrásai nem állnak rendelkezésre.

35. A társadalomnak minden szinten információra van szüksége, hogy helyes irányba haladhasson. A közösségnek jól tájékozott polgárokra van szüksége. Az információhoz való jog tehát nem csupán az egyének kiváltsága; a közérdek számára is nélkülözhetetlen.

36. A hírközléssel foglalkozóknak igen nehéz és felelősségteljes feladatot kell betölteniük. Komoly akadályokba ütközhetnek, és ezeket időnként olyan emberek állítják, akiknek érdeke az igazság elhallgatása. Ez különösen a riporterekre érvényes, akik közvetlen közelről felvett információkat adnak tovább, és gyakran a világ négy sarkára is elutaznak, hogy az eseményekről azok tényleges lefolyása szerint szemtanúként tudósítsanak.³⁹ Időnként az életüket is veszélyeztetik, és sokakat közülük valóban meg is ölték kötelességük teljesítése során.⁴⁰ A tudósítók védelmét minden lehetséges módon biztosítani kell, hiszen az ő szolgálatuk elégíti ki az emberek jogát arra, hogy a történeletről tájékoztatást kapjanak. Különösen áll ez a háborúkra – amelyek az egész emberiséget érintik és aggasztják. Így az egyház határozottan elítéli az erőszak alkalmazását a tudósítókkal és mindazokkal szemben, akik bármi módon részt vesznek az információk továbbításában. Ezeknek az embereknek joguk van arra, és ezt gyakorolják is, hogy kiderítsék, mi történt, és erről másokat tájékoztassanak.

37. Általában nehéz feladat a teljes valóság megismerése és közlése, de az újságírók még egy másik problémával is találkoznak. Természeténél fogva a tájékoztatás arról ad hírt, ami új.

Ezért az újságírók azzal foglalkoznak, ami pillanatnyilag történik és éppen érdekes. Mi több, az anyag tömegéből ki kell választaniuk a megítélésük szerint lényeges dolgokat, amelyek a közönséget érdeklik. Így előfordulhat, hogy az újságok csak az egésznek egy részéről tudósítanak, és nem közlik azt, ami igazán fontos.

38. A tudósítóknak a híreket gyorsan, egészükben és érthetően kell közölniük. Egyre inkább föl kell tehát kutatniuk szakértőket, hogy az eseményeket kommentálják, háttérüket feltárják, és kifejtsék saját álláspontjukat. Erre gyakran sürgősen, esetleg még a várt esemény megtörténte előtt is szükség lehet. Megbízható emberek – különösen ha felelős vagy vezető beosztást töltenek be – jogosan vonakodnak az elhamarkodott vagy rögtönzött magyarázatoktól, szívesebben várnak ezzel addig, amíg alkalmuk lesz a helyzetet összefüggéseiben tanulmányozni. Viszont a médiumok gyors kommentálást igényelnek, és így a kezdeményezés gyakran a kevésbé megbízható és nem éppen jól informált emberek kezébe kerül, akik hajlandóak engedni a kényszernek. Akik ismerik az adott szituációt, próbálják megakadályozni, hogy ez megtörténjen. Amennyire csak tehetik, legyenek jól tájékozottak, hogy saját maguk adhassanak választ, és biztosítsák a nyilvánosság megfelelő tájékoztatását.

39. Adódik egy másik probléma is. Akik a nagyközönséget rendszeresen tájékoztatják, arra kényszerülnek, hogy a friss és érdekes információkat gyorsan közöljék. A verseny szintén erre sarkallja őket, a gyorsaság viszont gyakran a pontosság rovására megy. A tájékoztatónak a hallgatóság ízlését és műveltségi szintjét is ismernie kell, hogy ezt is számításba vehesse. És amikor nyilvánosságra hozza a híreket, annak kockázatával is szembesül, hogy a tájékoztatónak hűségeseznek kell maradnia az igazsághoz.

Benső problémák

40. A tömegkommunikációs eszközök és a hírközlés természetéből származó problémák mellett más nehézségek is adódnak. Egy zaklatott és sietős hallgatóság elkalandozó figyelmét kell eleven tudósítással fogva tartani. És nem szabad engedni a kísértésnek, hogy a szenzáció kedvéért a híreket elferdítsék –

például azzal, hogy az összefüggésekből kiemelik, vagy aránytalanul eltúlozzák.

41. Előfordulhat, hogy a befogadók, akik a töredékekben hozzájuk érkező tudósítások részeit összerakják, végül is a teljes képről bizonytalan, torz fogalmat alakítanak ki. A pontatlanság bizonyos fokig a különböző forrásokból származó, óvatosan értékelte információk segítségével korrigálható.

Az információ befogadónak legyen világos fogalmuk a tájékoztatók nehéz helyzetéről. Nem kívánhatnak tőlük emberfeletti tökéletességet. Azt azonban joguk és kötelességük követelni, hogy ha a tudósításba bármi módon tévedés vagy megtévesztés került, azt késedelem nélkül és világosan helyesbítsék. Tiltakozniuk kell, valahányszor mulasztást, torzítást észlelnek, ha az eseményekről összefüggéseik nélkül vagy egyoldalúan tudósítanak. Tiltakozniuk kell, ha az események jelentőségét durván felnagyítják vagy kisebbítik. A befogadónak ezt a jogát maguknak a tájékoztatóknak is biztosítaniuk kell, de ha ez nem történik meg, az állami törvény, vagy a nemzetközi egyezmény szavatolja.

42. Az információhoz való jog azonban nem korlátlan. Összhangba kell hozni a többi érvényes jogszabállyal. Vannak például személyiségi jogok, amelyek az egyén és a családok magánéletét védik.⁴¹ A titoktartás joga, amelyet a szükség, a hivatásbeli kötelesség vagy maga a közjó követel meg. Valóban, amikor a közjó veszélyben forog, a hírek összeállításánál tapintatra, jó ítélőképességre és gondos mérlegelésre van szükség.

43. Különös gondot és tapintatot igényel az erőszakról és a brutalitásról szóló tájékoztatás. Nem tagadható, hogy az emberi életet az erőszak és a kegyetlenség megalázza, és ez napjainkban talán nagyobb mértékben történik, mint eddig bármikor. Az erőszakot és a kegyetlenséget úgy kell ábrázolni, hogy az emberek visszaborzadjanak tőle. Ha azonban ezeket a véres eseményeket túlságosan élethűen vagy túl gyakran közvetítik, az a veszély fenyeget, hogy eltorzítják az emberi élet képét. Az is lehetséges, hogy ez a fajta ábrázolás olyan lelkiállapotot kelt, amely sok szakértő szerint pszichózishoz vezethet, ez pedig kikerülhet azoknak az erőknél ellenőrzése alól, amelyek kiváltották. Mindez oda vezethet, hogy az erőszakot és a kegyetlenséget elfogadják a konfliktusok megoldásának eszközeként.

B. A tájékoztatás szabadsága

44. Az információhoz való jog nem szakítható el a tájékoztatás szabadságától. A társadalmi élet az emberek – az egyének és csoportok – közötti folyamatos információcserén alapul. Ez a kölcsönös egyetértéshez és a kreatív együttműködéshez egyaránt szükséges. Ha a társadalmi érintkezésben a médiumok zömét használják, új dimenzió tárul fel. Az emberek egyre nagyobb számban vehetnek részt a közösség életében és fejlődésében.

45. Mivel az ember természeténél fogva társas lény, szükségét érzi, hogy szabadon közölhesse önmagát, és nézeteit összehasonlíthassa másokéval. Ez napjainkban sokkal inkább érvényes, mint eddig bármikor, mivel az ember értelmét és tehetségét elég gyakran csapatmunkában, nem pedig egyéni erőfeszítésként foglalkoztatják. Ennek az az eredménye, hogy ha az emberek természetes hajlamukat követve eszmét cserélnek, és kifejtik véleményüket, akkor nemcsak jogukkal élnek, hanem társadalmi kötelességüket is teljesítik.

46. Az eltérő összetételű csoportokat toleráló, úgynevezett pluralista társadalmak jól tudják, milyen fontos az információ és a véleménynyilvánítás szabad áramlása, ami lehetővé teszi, hogy a polgárok aktív szerepet játszhassanak a közösségben. Az ilyen országokban törvények szavatolják ezt a szabadságot. Ezt a jogot az Általános Emberi Jogok Nyilatkozata is alapvető szabadságjognak nyilvánította ki. Ugyanez a szabadság a tömegkommunikációs eszközök használatában is nélkülözhetetlen.

47. A kommunikáció szabadsága azt is magában foglalja, hogy az egyének és csoportok szabadon kutathatják és terjeszthetik az információt. Ez azt is megkívánja, hogy szabadon hozzáférhessenek a médiumokhoz. Másrészt viszont, ha a szabadsággal megfelelő korlátok nélkül élnek, és figyelmen kívül hagyják azokat a valóságos és általános igényeket, amelyek az információ szabadsága alapul, a kommunikáció szabadsága inkább a hírközlőknek, mint a befogadókak fog kedvezni.

3. Oktatás, művelődés és szórakozás

48. A tömegkommunikációs eszközök egyre növekvő szerepet játszanak az oktatás kiterjedt területén. Sok helyen az audiovizuális eszközök, a videokazetták, a rádió és a televízió bevett oktatási eszközökké váltak. A különböző szakterületeken elért eredményeket egyre több ember számára teszik elérhetővé. Másutt a tömegkommunikációs eszközök kiegészítik a hagyományos tanítási módszereket. Lehetőséget kínálnak mind a fiatalok, mind a felnőttek továbbképzésére. Azokon a területeken, ahol nincsenek iskolák, hitoktatást és alapképzést biztosíthatnak, és segíthetnek az írástudatlanság leküzdésében. Hasznos eszközök az emberek oktatására a mezőgazdaság, az orvostudomány, az egészségügy és a társadalmi fejlődés egyéb területén. A nevelésben a médiumokat lehetőleg kreatív jelleggel kell alkalmazni, és aktív válaszra kell serkenteni a befogadókat. Így a tanuló a médiumok segítségével nemcsak ismereteket sajátíthat el, hanem megtanulja kifejezni önmagát.

49. A mindennapi életünk jelentős részét képező médiumok egyedülálló módon vonják az emberiség nagy részének érdeklődési körébe a művészet és a kultúra alkotásait. És talán hamarosan az egész emberiség számára is ezt tehetik. Ez a társadalmi fejlődésnek ugyanolyan hiteles jegye, mint a gazdasági és társadalmi különbségek megszüntetése.

50. A médiumok mélyíthetik és gazdagíthatják korunk kultúráját, és a tájékoztatóknak fel kell ismerniük azt, hogy ez a gazdagság mindenkit megillet. Nem habozhatnak tehát igénybe venni az úgynevezett „tömegtájékoztatási eszközök” által felkínált lehetőségeket, hogy sok emberhez eljuthassanak. A médiumok lehetőséget kínálnak a különböző igények és érdeklődési területek szakszerű és vonzó kielégítésére is, és a művészi ábrázolás valamennyi típusában gyümölcsözően alkalmazhatók.

Az emberek kulturális élete tehát a médiumok segítségével mindaddig nehézségek nélkül mélyülhet és finomodhat, amíg a személyes reflexiót és véleménycserét sem hanyagolják el.

51. A médiumok kulturális lehetőségeit példázzák az országok hagyományos népművészetét bemutató műsorok, amelyekben az elbeszélések, a játékok, a dalok és a táncok ősi nemzeti örökséget fejeznek ki. Modern technikai eszközeikkel a médiu-

mok ezeket széles körben megismertethetik s rögzíthetik, és így olyan területeken is újra meg újra láthatóvá és hallhatóvá tehetik, ahol a régi hagyomány már eltűnt. Ezzel a médiumok hozzájárulnak a nemzetek helyes kulturális azonosság-tudatának kialakításához, és ennek bemutatásával más kultúrákat és országokat is gyönyörködtetnek és gazdagítanak.

52. Nem szabad elfelejtenünk, hogy a zseniális alkotók sok hatalmas alkotását – különösen a zene, a színjátszás és az irodalom terén – először a közönség szórakoztatására mutatták be. Így tehát a szórakozásnak kulturális szempontból is lehet értéke.⁴²

Napjainkban a médiumok a művészi kifejezőmód legnemezebb formáit kínálják egyre több embernek, mint – a szó legteljesebb értelmében vett – igazi kikapcsolódást. És bonyolult társadalmunkban egyre többen tartanak erre igényt.

A szórakozás egyszerűbb formáinak szintén megvan a sajátos értékük. Megszabadítanak a mindennapi gondoktól, és kitöltik az emberek szabad idejét. A szabad idő óráira a médiumok széles skálájú választékot kínálnak, és ez az emberiségnek hatalmas szolgálatot jelent. A befogadóknak azonban legyen önkormánylatuk. Nem engedhetik meg maguknak, hogy a médiumok termékei úgy elcsábítsák őket vagy úgy keltsék fel kíváncsiságukat, hogy elhanyagolják sürgős kötelességeiket, vagy egyszerűen csak elpazarolják az időt.

53. A médiumok korunk kultúrájában sajátos új tényezőt jelentenek, mert egyidőben igen sok embert képesek szolgálni. De amennyire gazdagítják a kultúrát, alkalomadtán annyira le is tudják aljasítani. Gyakran hallgatóságuk legalacsonyabb kulturális szintjének tetszéséhez igazodnak. És mivel igen sok időt elvesznek a modern ember idejéből, könnyen eltéríthetik őt a magasabb szintű és hasznosabb kulturális igényektől.

A népesség legalacsonyabb kulturális szintjéhez igazodó termékek korlátlan fogyasztása eltompíthatja a kulturáltabb emberek ízlését is. Ez a veszély elkerülhető, ha a tájékoztatásra hivatott emberek valóban figyelembe veszik a kulturális szempontokat, és jószándékukhoz a nevelés tudományának valódi ismerete is társul. Ezenfelül azt se feledjük el, hogy a médiumok tökéletesen alkalmasak arra, hogy a legmagasabb művészi szinten hozzanak létre alkotásokat, és e művek nagy többségét nem feltétlenül nehéz követni vagy élvezni.

4. A művészi kifejezés módjai

54. A tömeg-tájékoztató eszközök a művészi kifejezőmódnak nemcsak hagyományos formáit követik, hanem újakat is hoznak létre. És most, hogy a médiumok az egész földkerekséget elérik, és megsokszorozzák a nemzetközi kulturális együttműködés lehetőségeit, főleg azokban a koprodukciókban, amelyekben különböző nemzetek művészei működnek együtt, természetesnek kell tartanunk, hogy mind a tájékoztatóknak, mind a befogadóknak törekedniük kell az igazi egyetemes ízlés elsajátítására: ez magában foglalja a művészi kifejezőmód hagyományos és legújabb formáit is, értékeli és megérti minden nép, minden kultúra és az azonos civilizációs területen élő valamennyi szubkultúra művészetét értékeli és megérti

55. A művészi alkotásokat mind saját belső értékük, mind az emberekre gyakorolt hatásuk miatt különösen meg kell becsülnünk. A szép önmagában megnemesíti szemlélőjének szellemét. A művész alkotása képes behatolni és fényt vinni az emberi lélek legmélyebb zugaiba. Az érzéseket megragadható formában fejezi ki, ezáltal közel hozza a lélek valóságát, és így az embereket igazabb önismeretre vezeti. Nemcsak kulturális, hanem morális és vallási szempontból is hasznos. „Tény, hogy ha ti írók és művészek a legnyomasztóbb és legszomorúbb emberi körülményekben is képesek vagytok felfedezni a jóság szikráját, akkor egész munkátokat átítatja a szépség ragyogása. Nem azt kérjük, hogy vegyétek át a moralisták szerepét. Csak azt kérjük, hogy bízzatok abban a csodálatos erőtkben, hogy képesek vagytok feltárni az emberi élet misztériuma mögött rejlő ragyogó világosságot”.⁴³

56. Ha egy más kor szellemét meg akarjuk érteni, akkor nemcsak a történelmet kell tanulmányoznunk, hanem az irodalmát és a képzőművészetét is. Ez azért van így, mert a művészetek pontosabban és világosabban feltárják egy nép karakterét, törekvéseit, érzéseit és gondolatait, mint a fogalmi jellemzések. Ha a művész a tapintható és konkrét világból teremtő fantáziájába menekül, akkor is felbecsülhetetlen értékű bepillantást adhat az ember lényegébe. Még azok a művész fantáziájában kitárlt történetek is közölnek sajátos igazságot, amelyekben a művész teremt és mozgat szereplőket a fantázia világában. Bár

nem valóságosak, mégis valószerűek; az emberi élet igazi anyagából valók. Éppen azokat a mélyben rejlő indulatokat érintik, amelyek felrázzák az embert, fellobbantják életerejét.⁴⁴ Fényt vethetnek rájuk, s így az érzékeny ember megláthatja jelentőségüket. E tudás birtokában pedig megláthatja azt az irányt, amelyet az emberiség a jövőben követni fog.

57. XII. Piusz pápa azt tanította, hogy az emberi életet „biztosan nem lehet megérteni, legalábbis az erőszak és a súlyos konfliktusok vonatkozásában nem, ha elfordítjuk tekintetünket azoktól a bűntényektől és gonoszságoktól, amelyekből általában származnak. Hogyan lehet ez az ideális filmek témája? Minden idők legnagyobb költői és írói foglalkoztak ezzel a nehéz és durva problémával, és ezt folytatják majd a jövőben is. ... A gonoszszal való konfliktus megjelenítését – esetleg még az esetben is, ha a gonosz egy időre uralomra jut – egy-egy film cselekményének szerves részévé lehet tenni; de csak azzal a feltétellel, ha a mű a maga egészében azt a célt szolgálja, hogy az emberek az életet jobban megértsék, megtanulják a helyes életvitelt, meglásák, hogyan irányíthatják saját sorsukat, hogyan kellene nagyobb következetességgel gondolkodniuk és cselekedniük”.⁴⁵ Csak az ilyen mű szolgálhatja az erkölcsi haladást. Az igazi művészi értékek – még ha eltérnek is tőle – nem ütköznek össze az erkölcsi normákkal. Valójában inkább egymás hitelét erősítik.

58. Időnként erkölcsi problémák származhatnak a gonoszt ábrázoló művekből. Ez például akkor fordulhat elő, ha a túl fiatal, éretlen vagy képzetlen hallgatóság helytelenül értékeli a gonosz szerepét.

A művész az élettel a maga teljességében találkozik, jó és rossz oldalával együtt. Jó érzékre és ítélőképességre van ezért szükség, ha a művet a társadalom különböző rétegeihez tartozó, széles tömegeknek szánják. Ez különösen akkor igaz, ha a műben az ember a gonosszal szembesül.

5. A reklám

59. A modern társadalomban a reklám jelentősége egyre növekszik. Mindenütt jelen van; befolyása elkerülhetetlen. Valóságos társadalmi hasznot kínál. A vásárlókat tájékoztatja a rendel-

kezésre álló árukról és szolgáltatásokról. Ösztönzi a termékek széleskörű elosztását, és ezáltal elősegíti az ipar fejlődését, ami megint csak a közjót szolgálja. Mindez addig jó, amíg tisztelik a vásárlók választási szabadságát, még ha a hirdetők megkísérlik is sajátos termékeiket úgy eladni, mintha azok az alapvető szükségletek közé tartoznának. A reklámnak tisztelnie kell az igazságot, számításba kell vennie az elfogadott hirdetési szokásokat.

60. Ha a közönségnek káros vagy kimondottan haszontalan árut kínálnak, ha az eladásra kínált árukról hamis dolgot állítanak, ha kevésbé nemes emberi hajlamokat használnak ki – az ilyen reklámokért felelősek kárt okoznak a társadalomnak, és eljuttassák jóhírüket és hitelüket. Mi több, azzal, hogy folytonosan luxus-cikk vásárlására ösztönöznek, hamis kívánságokat ébresztenek, ami mind az egyénekre, mind a családokra nézve káros, mert elfelejteti velük, hogy valójában mire volna szükségük. A reklám mindazon formáit el kell kerülni, amelyek – szegyetlenül – anyagi haszonért a szexuális ösztönöket használják ki, vagy arra törekszenek, hogy az értelem tudatalatti területébe hatoljanak be, sértve ezzel az egyén szabadságát. Ezért kívánatos, hogy a hirdetők saját maguk hozzanak létre határozott szabályokat, nehogy az árusítási módszerek megsértsék az emberi méltóságot, vagy károsítsák a közösséget.

61. Az igaz, hogy a fejlődő országokban a reklám ésszerű alkalmazása elősegítheti az életszínvonal javulását. Viszont komoly kárt okozhat, ha a reklám és a kereskedelmi nyomás felelőtlenül meggyőzi a közösségeket – amelyek a szegénységből kiemelkedve egy elfogadható életszínvonal elérésére törekszenek –, hogy a haladást mesterségesen keltett igények kielégítésében keressék. Ennek az lenne az eredménye, hogy elpazarolnák a készletüket, elhanyagolnák valódi szükségleteiket, és az igazi fejlődés visszaesne.

62. A reklámra költött hatalmas összegek a kommunikációs eszközök valódi alapjait veszélyeztetik. Az emberekben azt a benyomást kelthetik, hogy a tájékoztatás eszközei csupán azért léteznek, hogy az emberek étvágyát növeljék, akik később beérik azzal, hogy megszerezték a hirdetett dolgokat. Továbbá, a médiumok igazi szabadságát a gazdasági érdekek és nyomások is kockáztatják. Mivel a reklámból befolyó jövedelem életfontosságú a médiumok számára, végül is csak azok képesek a túlél-

lésre, amelyek a legnagyobb mértékben részesednek a reklám költségéből. Mindebből az következik, hogy a fejlődés útja a médiumok közül a monopóliumok számára áll nyitva, amelyek meggátolhatják, hogy az információ-közlés és befogadás joga érvényesüljön, és megakadályozhatják a közösségben a véleménycserét. A tömegtájékoztatás különféle független formáit ezért gondosan őrizni kell, még akkor is, ha ez csak a törvényhozás útján oldható meg. Így biztosítható a reklámból befolyó jövedelem igazságos elosztása a tömegkommunikáció különböző eszközei között, és megelőzhető, hogy annak nagyrésze a már úgylis legerősebbekhez vándoroljon.

II. fejezet

A médiumok megfelelő működésének optimális feltételei

63. Fel kell ismernünk, milyen nagy jelentősége van az emberi tényezőknek abban, hogy a tömegkommunikációs eszközök az emberiséget a lehető legjobban szolgálják-e. Az emberek fontosabb szerepet játszanak, mint a legcsodálatosabb elektromos és mechanikus eszközök önmagukban. Nemcsak a médiumokon múlik, hogy a társadalomban a tömegtájékoztatás megfelelően működik-e. Mind a tájékoztatóknak, mind a befogadóknak – saját szükségleteik szerint – megfelelő alapokon kell állniuk, ha teljes mértékben ki akarják használni az eszközök által felkínált lehetőségeket. Mindenkinek ismernie kell saját különleges feladatát, és azt teljesítenie is kell – mint egyénnek és mint a társadalom tagjának. A polgári és vallási vezetőkön, továbbá a nevelőkön is múlik, hogy a médiumok gazdag ígéretei a társadalom javára megvalósulnak-e.

1. Képzés

64. Mint ahogy az előzőekben már kifejtettük, manapság mindenkinek egyértelműen szüksége van olyan képzésre, amelyből megismerheti azokat az alapelveket, amelyek szerint a médiumok a társadalomban működnek. A tömegtájékoztatási eszközök akkor gazdagíthatják hitelesen az emberek értelmét, ha jellegüket és szerepüket megértik. Másrészt ha az emberek nem látják át eléggé a jelentőségüket, akkor saját szabadságuk korlátozódhat.

A képzés terjedjen ki valamennyi médium sajátos természetének gyakorlati ismeretére, a helybéli közösségben betöltött szerepére és legjobb felhasználási módjára, s legyen különös tekintettel az ember és a társadalom sajátos szempontjaira.

A. A befogadók

65. A befogadóknak némi alapképzésre van szükségük ahhoz, hogy a tömegkommunikáció eszközei által felkínált valamennyi előnyt élvezhessék. Ez a képzés nem csupán személyes hasznukat szolgálja, hanem segítséget jelent abban is, hogy mindenki részt vehessen a társadalom kölcsönös együttműködésében és a közösség alkotó munkájában. A megfelelő képzés révén fedezhetik fel a legjobb utat e célok megvalósításához. Végül segítséget nyújt ahhoz is, hogy a befogadók részt vegyenek a nemzetek közötti igazságosságért, a gazdag és szegény országok közötti kiáltó egyenlőtlenség megszüntetéséért folytatott küzdelemben.

66. Ehhez olyan média-pedagógiára van szükség, amely lépést tart a befogadók érettségének szintjével. És a képzés folyamata – amelyet mindenki számára biztosítani kell – sosem ér véget. Folyamatosan kiegészítésre szorul, amit az ezen a területen dolgozó szakértők segítségével előadások, viták, speciális tanfolyamok és tudományos ülések során lehet biztosítani.

67. Nem lehet elég korán kezdeni a gyerekek művészi ízlésének, kritikai készségének és egészséges erkölcsiségen alapuló személyes felelősségtudatának kifejlesztését. Enélkül nem tudnak a kiadványok, a filmek és a rádió- s televízióműsorok kö-

zött megfelelő ítélőképességgel választani. Azért van erre szükség, mert a fiatalok természetüknél fogva sérülékenyek, de a gyermekkorban megszerzett önfegyelem a felnőtt korban is hozományt jelent. A fiatalok nagylelkűsége és idealizmusa ugyanolyan csodálatos tulajdonság, mint nyíltságuk és őszinteségük. De mindezek a tulajdonságok – az önfegyelemmel együtt – csak akkor őrizhetők meg, ha kora gyermekkortól kezdve óvják és fejlesztik őket. Ezért a szülők és a tanárok ösztönözzék a gyerekeket arra, hogy saját maguk válasszanak, bár időnként a nevelők tartsák fenn maguknak a végső döntés jogát. És ha úgy találják, hogy erélyesen kell beavatkozniuk, mert a gyerekek helytelenül használják a kommunikációs eszközöket, világosan meg kell magyarázniuk a tiltás okát. A meggyőzés hatásosabb, mint a tiltás, és ez különösen a nevelésben igaz. A felnőtteknek tudniuk kell, hogy a gyerekek lelkivilága különbözik a felnőttektől. Ezért a felnőtteknek értelmetlennek tűnő programok is hasznosak lehetnek a gyerekeknek, még a tizenéveseknek is.

Kétségtelen, hogy a fiatalok hatékonyabban ösztönözhetik egymást a jóra a kultúra területén. Fiatalságuk az az útlevél, amellyel beléphetnek egymás sajátos köreikbe, s új formákat fedezhetnek föl. Bőséges bizonyíték van arra, hogy ez milyen hatásos lehet.

68. A nevelők számára hasznos, ha figyelemmel kísérik a fiatalokat leginkább érdeklő műsorokat, filmeket és kiadványokat. Elbeszélgethetnek velük ezekről, és így fejlesztik a gyerek kritikai érzékét. Nehezebb vagy éppen vitatható művészi alkotások esetén a szülők a megfelelő pillanatban segíteni tudnak a gyerekeknek, hogy megtalálják a műben az emberi értéket, és a részleteket az egész műalkotás összefüggésében értelmezzék.

69. Az ilyen jellegű oktatásnak az iskolai tanterv rendjében helyet kell adni, rendszeres felépítésben, az egyes korcsoportoknak megfelelően. Így a fiatalokban fokozatosan újfajta látásmód fejlődhet ki mindannak értelmezésében, amit a sajtó, a többi médium és a könyvkiadók kínálnak fel nekik. Mindezeket olyan speciális tanfolyamokon kellene oktatni, amelyekben helyet kapnak olyan sajátos kurzusok is, amelyeken a tanár kommunikációs szakemberek segítségét veheti igénybe, mind az előadások, mind a gyakorlati képzés terén.

70. Nyilvánvaló, hogy a szülők és a nevelők csak akkor teljesíthetik e kötelességüket, ha maguk is alaposan ismerik a médiumokat. Itt emlékeztetnünk kell arra, hogy a szülők – akik még nem az otthonukban ma ott lévő médiumokkal együtt nőttek fel – gyakran nehezebben értik meg azok nyelvét, mint a mai fiatalok. A szülőket gyakran zavarja a médiumok nyílt hangvétele, amellyel az államvezetésben és az egyházban felmerülő kérdéseket és problémákat kezelik. Természetesen az a kívánságuk, hogy gyermekeik a médiumokat megfelelően használják. Mindamellett bízniuk kell a fiatalokban, mert ők már más társadalmi körülmények között születtek és nőnek fel, ezért jobban felkészültek a minden oldalról érkező hatásokra, és sikeresebben védekeznek ellenük.

B. A tájékoztatás szakemberei

71. A tájékoztatás szakembereinek többsége megfelelően alkalmazza foglalkozása eszközeit, de gyakran csak felszínesen ismeri a tájékoztatás művészetét és mindazt, amit ez magában foglal.

Nyilvánvaló, hogy ha a tájékoztatók kiemelkedő szinten kívánják dolgozni, munkájuk valamennyi területén komoly és sajátos képzésre van szükségük. Ezért örvendetes, hogy a felsőoktatás szintjén egyre több tömegkommunikációs tanszéket létesítenek, amelyek diploma szerzésére is képesítenek.

A tájékoztatók csak becsületes elméleti tudás, és megfelelő gyakorlat birtokában tudják teljesíteni szakmai kötelességüket.

72. A tájékoztatók képzése során az emberi tulajdonságokat éppúgy fejleszteni kell, mint a szakmai hozzáértést. Mivel a tömegkommunikáció eszközei az egész emberiség számára léteznek, a tájékoztatóknak minden erejükkel arra kellene törekedniük, hogy az embereket szolgálják. Ez csak akkor lehetséges, ha valóban ismerik és szeretik embertársaikat. Ha a tájékoztatók tudják: a szavakat és képeket közvetítő élettelen eszközök mögött számtalan élő ember létezik, akkor annál elégedettebbek lesznek munkájukkal, minél több segítséget nyújtanak másoknak. Minél jobban megismerik hallgatóságukat, minél jobban megértik és becsülik őket, annál megfelelőbben tájékoztatják befogadóikat. Ha ezt teszik, segítségükkel a tájékoztatás folyamata az emberek közösségét teremtheti meg.

2. Lehetőségek és kötelességek

A. A tájékoztatás szakembereinek feladatai

73. A tájékoztatás szakemberei mozdítják elő az emberiség családjában folyó párbeszédet. Ők elnökölnék a médiumok által összehívott hatalmas „kerekasztal” körül folyó dialógusban. Az a hivatásuk, hogy nagylelkűen támogassák a tömegtájékoztatás célját, vagyis gyorsítsák az emberiség fejlődésének minden formáját, és serkentsék az emberek közötti együttműködést, amíg valóságos közösség nem jön létre köztük.

74. A tájékoztatók törekedjenek arra, hogy műsoruk témáját közönségük valamennyi igényével egyeztessék. Lelkiismeretesen ügyeljenek arra, hogy minden jelentős csoportot képviseljenek, és hogy ezt megtehessek, az általuk szolgált hallgatóság összetételét is tekintetbe kell venniük. Mindehhez a tájékoztatók és befogadók szoros együttműködése szükséges. Csak így hozhat létre a tömegtájékoztatás tényleges és hatékony dialógust a szabad és megfelelően fölkészült emberek között. Ebben a párbeszédben a résztvevők korát, műveltségét és társadalmi háttérét sem szabad figyelmen kívül hagyni. A tömegkommunikáció megfelelő eszközökkel rendelkezik az emberek közötti véleménycsere kiszélesítéséhez.

75. VI. Pál pápa azt mondta a tájékoztatás szakembereiről, hogy kötelesek megszakítás nélkül figyelemmel kísérni a külvilágot: „Önöknek folyamatosan a világra nyitott ablakban kell állniuk; kötelesek tanulmányozni a tényeket, az eseményeket, a nézeteket, az eltérő érdekeket, a a gondolkodásmódot a környezetükben”.⁴⁶ Mivel a tényekről való tájékoztatás a közszolgálat-hoz tartozik, nem elég csupán a tényeknek megfelelő információkat közölniük, kiemelve a legfontosabbakat – hanem magyarázatukkal föl kell tárniuk a hírek értelmét is. Rá kell mutatniuk arra, hogy az egyik hír hogyan is hat a másikra, különösen akkor, ha a hallgatók vagy olvasók nem igazán látják át az események összefüggéseit. Így a befogadó képessé válhat arra, hogy a kapott információ alapján helyes ítéletet és döntéseket hozhasson a közösséget érintő ügyekben.

76. A tájékoztatók nem hagyhatják figyelmen kívül, hogy a médiumok többségének természetszerűen roppant nagy hallgatósága van.

Hűségesen be kell tartaniuk szakmájuk etikai szabályait, ugyanakkor gondolniuk kell arra is, hogy mekkora a hatalmuk, és az mekkora felelősséggel jár. Rendkívüli módon elősegíthetik ugyanis az emberek boldogulását és fejlődését. A művészeket munkájukban az igazságosság és a véleménynyilvánítás szabadsága arra kell, hogy ösztönözze, hogy ne csak a nagyobb népcsoportokra legyenek tekintettel, hanem törődjenek a kisebbség igényeivel is.

Ha pedig néhány tömegkommunikációs eszköz akár a törvény, akár a helyi szokások alapján ténylegesen monopol helyzetet élvez, akkor lelkiismeretesen kell törekedni a pártatlanságra, mert ebben a helyzetben az a veszély fenyeget, hogy a dialógust monológ váltja fel.

77. Ha a tájékoztatók munkájukat és szakértelmüket pénzért vagy könnyen szerzett népszerűségért és múló divatokért lealacsonyítják, akkor nemcsak közönségüknek ártanak, hanem végül saját hivatásukat is lejárattják.

78. A kritikusoknak az a tiszteletreméltó szerepük, hogy a tájékoztatókat a becsület és a szolgálat legmagasabb szintjén tartásák, és folyamatos fejlődésre serkentsék őket. Minthogy önmaguk is tájékoztatók, a szakmán olyan belső önkritikát fejlesztenek ki, amely megvédheti az alkotó művészeket a külső nyomásoktól. Legyenek meggyőződve arról, hogy a becsületesség és a megvesztegethetetlenség szakmájuk lényegéhez tartozik. Vezesse őket a hűség az igazsághoz, és ragaszkodjanak szenvedélyesen az igazságossághoz. Higgadtan és tárgyilagosan tárják fel az általuk vizsgált művek erősségeit és gyöngeségeit, hogy így a közönség is helyes ítéletet hozhasson. Ne becsüljék alá saját alkotó művészetük jelentőségét, különösen ha széleskörű tudásuk és éles kritikájuk által fel tudják tárni azt a művekben rejlő mély értelmet és gazdagságot, amely esetleg még maguknak a művészeknek is elkerülte a figyelmét. De ne vonják magukra a figyelmet az általuk tanulmányozott mű rovására.

79. Igen hasznos, ha a tájékoztatás szakemberei szakmai egyesületeket hoznak létre. Ezek a vélemény- és tapasztalatcsere fórumaivá lehetnek, és a szervezett együttműködés alapjául is

szolgálhatnak. Segítik a tájékoztatókat, hogy a feladataikban rej-
lő nehézségekkel megbirkózzanak.

Az elvek és a tapasztalatok alapján ezek az egyesületek fogal-
mazhatják meg az etikai szabályzatokat. E szabályzatok az álta-
luk felajánlott irányelvek által segíthetik a tájékoztatókat, hogy
a tömegkommunikáció igényeinek megfelelően dolgozzanak. Alapvetően fontos, hogy az egyesületek szabályzatainak pozitív
legyen a tartalma. Nem szabad túlhangsúlyozni a tiltásokat; in-
kább arra koncentrálnak, hogyan lehetne javítani mindazon,
amit a tájékoztatók embertársaikért tehetnek.

80. A tömegkommunikációs eszközök fenntartásához és fej-
lesztéséhez biztos anyagi forrásokra van szükség, ezért a tájé-
koztatók időnként kénytelenek közvetlen és közvetett anyagi tá-
mogatókat keresni az állami vagy a magánszférában. Akik az
alaptőkét biztosítják, azok jelentős mértékben befolyásolhatják a
műsorok minőségét. Azonban okosan kell megválasztaniuk,
hogy milyen vállalkozást támogatnak, és inkább az emberiség
javát tartásuk szem előtt, mint saját anyagi hasznukat. Mivel a tö-
megtájékoztatás nem csupán kereskedelmi vállalkozás, hanem
ugyanakkor kulturális és társadalmi szolgálatot is teljesít, a be-
fektetőknek nem szabad olyan túlzott nyomást gyakorolniuk,
amely korlátozná a tájékoztatók, a művészek és az úgynevezett
befogadók szabadságát.

B. A befogadók feladatai

81. A befogadók többet tehetnek a médiumok minőségének
javításáért, mint az köztudott; így természetesen a felelősségük
is nagyobb, hogy élnek-e a lehetőségükkel. Nagyrészt a befoga-
dókon múlik, hogy a médiumok képesek-e a társadalomban va-
lóságos párbeszédet elindítani. Ha nem fejezik ki határozottan
véleményüket, hanem beérik a pusztá passzív befogadással, ak-
kor kudarcba fullad a tájékoztatók minden erőlködése azért,
hogy akadálytalan dialógust hozzanak létre.

82. A befogadók akkor aktívak, ha tisztában vannak azzal,
hogy a tájékoztatást hogyan kell pontosan értelmezni, és véle-
ményt tudnak alkotni róla eredetük, hátterük és egész tartal-
muk ismeretében. Akkor aktívak, ha józanul és kritikusan tud-

nak válogatni, ha a hozzájuk érkező részleges információkat
más forrásokból szerzett adatokkal ki tudják egészíteni, és végül
ha készek saját nézetüket a nyilvánosság előtt képviselni, legyen
az akár részben vagy egészben egyetértő, akár éppen ellenkező.

83. Magától értetődő ellenvetés, hogy az ember egyedül na-
gyon keveset tehet a cél érdekében. Ez indokolatlan pesszimiz-
mus. A befogadók együttvéve erősek lehetnek. Nincs semmi ok
arra, hogy ne együtt lépjenek fel. Egyesületekbe tömörülhetnek,
ahogyan ezt a tájékoztatóknak is tanácsoltuk. Szervezeteiknek
nem az az egyedüli célja, hogy kifejezésre juttassa, hogyan véleke-
dik az utca embere a médiumok termékeiről. Az is hasznos lehet,
ha már működő egyesületekkel lépnek kapcsolatba, amelyek szé-
lesebb hatáskörrel rendelkeznek, céljaik viszont hasonlóak.

3. Együttműködés

A. A polgárok és az államhatalom közötti együttműködés

84. A médiumok mindenki javára, mindenki szolgálatára lé-
teznek, így a polgároknak és az államhatalomnak egyaránt fon-
tosak. A hatalom alapvető kötelessége a szólásszabadság bizto-
sítása, és az ehhez szükséges feltételek megteremtése. Mindenki
számára biztosítani kell a lehetőséget, hogy saját megalapozott
nézetét kövesse. Az emberi méltóságot teljes mértékben tisztelni
kell. Az ország javát és a nemzetközi érdekeket egyaránt figye-
lembe kell venni.

85. A társadalom jóléte teljes mértékben megköveteli, hogy az
egyének és a csoportok szabadon indíthassanak új kezdeménye-
zéseket. Azt is megköveteli, hogy a polgárok – akár tájéko-
ztatók, akár befogadók – élhessenek felelősségükkel és önkont-
rolljukkal. Mindezeket szem előtt tartva az önkéntes egyesüle-
tek nemcsak kívánatosak, hanem egyenesen nélkülözhetetlenek
lehetnek.

86. Ebben az államhatalom szerepe alapvetően fontos. Nem
az a fő feladata, hogy korlátokat és tilalmakat állítson, bár időn-

ként szükségessé válhat korrekciós beavatkozása. A II. Vatikáni zsinat leszögezi, hogy az emberi szabadságot messzemenően tisztelni kell, és csak olyan mértékben szabad korlátozni, amennyire feltétlenül szükséges.⁴⁷ Cenzúrát csak a legvégső esetben alkalmazzanak. Továbbá az államhatalom tisztelje a szubszidiaritás elvét, amelyet az egyház hivatalos tanítása is oly sokszor megerősít, és amelynek a lényege: ne vállalják át azokat a feladatokat, amelyeket az egyének vagy a magáncsoportok ugyanúgy, vagy esetleg még jobban is el tudnak végezni.

87. Ezért helyes, ha a fenti elvek fényében a tájékoztatás szabadságát és az információhoz való jogot törvénybe iktatják, és óvakodnak a túlzott gazdagási, politikai és ideológiai befolyástól, amely gyengíthetné e jogokat. Törvényes úton kell biztosítani az állampolgárok azon jogát, hogy a kommunikációs eszközök tényleges tevékenységét bírálhassák. Ez különösen akkor kívánatos, ha a médiumokat monopólium irányítja, és még inkább szükséges akkor, ha ez a monopólium maga az államhatalom.

Kétségtelen, hogy a törvényhozás feladata a média-törvény megalkotása. A médiumokat valóban törvényes úton kell védeni, hogy fennmaradjanak – és megfelelő formában maradjanak fenn –, és függetlenek legyenek az ártalmas összpontosításra törekvő gazdasági érdekek befolyásától. Az állampolgárok és a kisebbségi csoportok érdekeit, a kultúrát és az emberi értékeket ugyancsak törvénnyel kell védeni. A vallásszabadságot a médiumok használatában is szavatolni kell.

88. Felettebb ajánlatos, hogy a médiászakemberek és intézményeik maguk is tanácsokat hozzanak létre. Ezeknek legyen saját szabályzatuk, amely a tömegkommunikáció valamennyi szempontját érinti. Hívják meg a népesség különböző rétegeinek képviselőit, hogy legyenek e tanácsok tagjai. Remélhető, hogy így elkerülhető lesz a gazdasági érdekek káros befolyása, erősödik a tájékoztatók közötti együttműködés és együttérzés, ami az egész közösség javát szolgálja.

Bizonyos esetekben azonban előfordulhat, hogy az államnak be kell avatkoznia, és a médiumok ellenőrzésére felügyelő bizottságokat kell létrehoznia. Ez esetben a bizottságok törvényadta joguknál fogva képviselnék a közösségen belüli mindenfajta véleményt.

89. A törvény, amennyire csak lehet, védje az ifjúságot a folyamatosan ható pszichikai és erkölcsi ártalmaktól. A törvényhozás feladata, hogy megfelelő támogatást biztosítson a családoknak és az ifjúságot nevelő iskoláknak.

90. A törvényhozásnak kell anyagi támogatást biztosítania a kommunikációban nyilvánvalóan a közjót szolgáló kezdeményezésekhez. Ezek közé tartoznának azok az intézmények, amelyek tájékoztatást nyújtanak, sajátos oktató könyveket adnak ki, filmeket és műsorokat gyártanak, különösen ha ezeket gyermekek számára készítik. A támogatás még kívánatosabb akkor, ha kevés remény van arra, hogy a kezdeményezés anyagi haszonnal jár. Szintén támogatást igényelnek a magas művészi értékű filmek és a korlátozott létszámú közönségnek ajánlott kiadványok és előadások, amelyek önerőből nem finanszírozhatók.

91. Napjainkban az államokat világméretű felelősség terheli a tömegkommunikációs eszközökkel kapcsolatban, mert ők szavatolhatják, hogy a tömegtájékoztatás fejlődése válogatás és megkülönböztetés nélkül az egész emberiség javát szolgálja. Ez a fejlődés a műholdak használatát is érintő nemzetközi egyezményekkel biztosítható. Így foglalhatja el minden nemzet a megfelelő helyet az emberiség párbeszédében és együttműködésében.

B. Nemzetközi együttműködés

92. A médiumok sokféle nemzetközi együttműködést igényelnek. Ezek közül különösen fontos az a segítség, amely a fejlődő országokat támogatja abban, hogy megteremtsék saját tömegkommunikációs eszközeiket. Valóban, a megfelelő tömegtájékoztató eszközök hiánya a közösség alacsony fejlettségi szintjének jele, és ugyanakkor egyik oka is. A tömegkommunikáció modern technikai eszközeinek használata nélkül egyetlen ország sem képes biztosítani polgárainak a szükséges tájékoztatást és a megfelelő oktatást. Ez pedig a politikai, a társadalmi és a gazdasági fejlődést is veszélyezteti.

93. „A fejlődés a béke új neve.” — mondta VI. Pál pápa.⁴⁸ A technikailag jól felszerelt országok technikai segítséget nyújt-

hatnak a rászorulóknak. Ez a tömegkommunikációval kapcsolatban éppúgy igaz, mint bármely más területen. A fejlett országok a szakemberek képzésével és a szükséges eszközök biztosításával segíthetnek. A közjóért való felelősségük nem ér véget saját országuk határával, hanem az egész emberiségre kiterjed. A technikai fejlődés felgyorsulásával ez a feladat egyre sürgetőbbé válik. A fejlődő országokat azzal is segíthetnék, hogy az illető országban tömegkommunikációs oktatási centrumokat létesítenek, hogy a tanulók ne kényszerüljenek elhagyni saját hazájukat. Az ilyen központok megelőznék az értelmiség kivándorlását a fejlődő országokból.

94. A fejlődő országoknak nyújtott segítség soha nem mehet saját hagyományaik, kultúrájuk és művészetük rovására, mert azok az egész emberiség közkincsét képezik. A kulturális együttműködés nem alamizsnaosztás, hanem a mindkét fél javát szolgáló kölcsönös csere.

95. Azokban a fejlődő országokban, amelyekben az írástudatlanság hátráltatja a haladást, az audio-vizuális eszközök eredményesen alkalmazhatók. Ezek az eszközök a földművelés, az ipar, a kereskedelem, a higiénia és az egészségügy terén egyaránt a haladást szolgálják. Fejlesztik az egyének személyiségét, erősítik a családi életet, a társadalmi kapcsolatokat és a polgárok felelősségtudatát. Mivel az ilyen munka anyagi szempontból gyakorlatilag soha nem jövedelmező, ezért a gazdag országokban élő magánszemélyek és szervezetek bőkezűségére éppúgy szükség van, mint a nemzetközi intézmények támogatására.

C. A keresztények, a hívők és minden jóakarátú ember együttműködése

96. A tömegkommunikációs eszközök csak akkor töltik be rendeltetésüket – az emberiség haladásának aktív támogatásában –, ha szembenéznek a modern embert szorongató félelmes problémákkal, ha erősítik reményét, és az élő Istenben hívők közös erőfeszítését indítják el. Ez különösen azokra áll, akiket egyesít a keresztység szentsége. Így tanít a II. Vatikáni zsinat az ökumenizmusról és a nem-keresztény vallásokról szóló dokumentumaiban.⁴⁹

97. A tömegkommunikációs eszközök hatására a keresztények jobban megértik koruk társadalmi helyzetét, azt a társadalmat, amely annyira elidegenedett Istentől. A drámaírók és az újságírók világos fogalmakkal írják le ezt az elidegenedést – géniuszuk teljes erejével és gondolatviláguk egész mélységével állást foglalva az emberi szabadság mellett. Teremtő erejük és leíró képességük kivívja csodálatunkat és hálánkat.⁵⁰

98. A különböző felekezetek tagjai – ha hitükből indíttatást kapnak – jelentős szolgálatot tehetnek a tömegkommunikációban. Ez több, mint a szociális és kulturális haladás támogatása. Az isteni gondviselés segítségével a legmagasabb szinten indíthatnak egyetemes párbeszédet, amely az embert arra indíthatja, hogy mindennapi életében törekedjék az egyetemes testvériségre az egy örök Istennek, mindenek Atyjának gyermekeként.

99. Az együttműködés lehetőségei ezzel még merültek ki. Néhány közülük nyilvánvaló: közös rádió- és televízióprogramok; főleg szülőknak és fiataloknak készített oktató jellegű műsorok és egyéb szolgáltatások; szakértők találkozási és megbeszélései, akár nemzetközi szinten is; az elért eredmények évenkénti értékelése; együttműködés a média-kutatásban, főleg a szakmai oktatásban és képzésben. Mindez a tisztesség és egyenlőség jegyében minden ember haladását szolgálhatja.

100. A médiumokban rejlő lehetőségeket csak közös erőfeszítéssel lehet a gyakorlatban megvalósítani. Ehhez anyagi forrásokra is szükség van. Gyakorlati lépésként a II. Vatikáni zsinat javaslatot tett arra, hogy vezessék be a „Tömegtájékoztatás Világnapját”. Minden Isten-hívő embert meghívunk arra, hogy évenként egy meghatározott napot imával és a médiumok jövőjéről és problémáiról való elmélkedéssel töltsön el. Baráti találkozókat is szerveznek a szakemberek részvételével. Így nyilvánvalóvá válhat, milyen projekteket kell indítani, és melyik kezdeményezést kell támogatni ahhoz, hogy a médiumok az emberiség haladását segítsék elő. Isten egész népének (a lelkipásztoroknak és a világiaknak egyaránt) minden jóakarátú emberrel együtt azon kell fáradoznia, hogy a tömegkommunikációs eszközöket az igazság, a béke, a szabadság és az emberi fejlődés szolgálatába állítsák.

HARMADIK RÉSZ

A katolikusok feladatai a tömegkommunikáció területén

101. A II. Vatikáni zsinat felszólította a katolikusokat, hogy a hit fényénél gondosan vizsgálják felül a modern tömegkommunikációs eszközökkel kapcsolatos új feladataikat és felelősségüket.

Ennek az instrukciónak az első részében bemutattuk, hogy a megváltás története milyen fontos szerepet tulajdonít a tömegkommunikációnak Isten teremtő és megváltó művében az emberek között. Az egyház felelősségének tudatában megpróbál átfogó szemléletet adni arról, hogyan kapcsolódhat össze a hit és a tömegtájékoztatás gyakorlati művelése. Ennek fényében fogja az egyház teljesíteni isteni küldetését, amely valamennyi lelkipásztori tevékenységének célja. Kettős arculata van: az emberiségnek nyújtott segítség és az Evangélium hirdetése.

A dokumentum második része általánosságban tárgyalta a tömegkommunikáció szerepét az emberi haladásban. A következő, harmadik fejezet röviden összefoglalja, hogy a keresztények és a katolikusok milyen sajátos módon járulnak hozzá az emberiség haladásához. Ez a kérdés érinti a tömegkommunikációnak a katolikusok életében betöltött szerepét is.

I. fejezet

A katolikusok közreműködése a tömegkommunikációban

102. Ha a katolikusok valóban úgy akarják szolgálni a tömegkommunikációt, hogy annak eszközei az emberiség javát szolgálják, akkor leginkább spirituális téren tudnak hasznos segítséget nyújtani. Az egyház azt reméli, hogy közreműködése nyomán az emberek világosabban értékelik a tömegkommunikáció alaptermészetét. Jobban megértik és tisztelik az emberi személyiség méltóságát is – a tájékoztatókét és a befogadókéét egyaránt. Így a kölcsönös társadalmi kapcsolat, ami az embereket felebarátokká teszi, végül is valóságos közösséghez vezet.

103. Ezért a médiumok területén dolgozó keresztény szakemberek aktív együttműködése komoly szolgálatot jelent a tömegkommunikációnak. Szakmai kötelességük kiváló teljesítése önmagában hathatós tanúságtétel a kereszténység mellett. Azonfelül világi társaságok és szervezetek tagjaiként az embereket foglalkoztató valamennyi kérdésben felhívhatják a figyelmet a keresztény szempontokra a társadalomban. Segíthetik a tudósítókat és a hírszerkesztőket abban, hogy iktassák be műsorukba az általános érdeklődésre számot tartó vallási híreket is. Az emberi életnek vallásos dimenziót tudnak adni. Magától értetődő, hogy nem akarják saját nézeteiket rákényszeríteni a médiumokra. Inkább az a céljuk, hogy kollégáik szimpátiáját egyszerűen szolgáltassák minőségével vívják ki.

104. A tájékoztatóknak joguk van mindahhoz a spirituális segítséghez, amelyre fontos, de nehéz szerepük betöltése során szükségük van. A katolikus tájékoztatók számára ezt az erőforrást az egyház biztosítja.

105. Az egyház tudatában van annak, hogy a tájékoztatók munkája milyen fontos, és milyen sajátos nehézségeket rejt magában, ezért készségesen kezdeményez párbeszédet minden tájékoztatói szakemberrel, bármilyen vallási meggyőződést valljon

is. Ezzel kíván hozzájárulni a feladatukban rejlő problémák megoldására tett közös erőfeszítéshez és a közös szolgálatához.

106. Mint az egyház képviselőit, a püspököket, a papokat, a szerzeteseket és a világiakat egyre gyakrabban kéri fel, hogy írjanak a sajtóban, szerepeljenek a rádióban és televízióban, vagy működjenek együtt a filmgyártásban. Szívesen ösztönözzük őket, hogy vállalják el ezt a feladatot, amely sokkal fontosabb következményekkel járhat, mint általában gondolnák. De a médiumok bonyolultsága megköveteli, hogy hatásukat és legjobb használati módjukat átfogóan ismerjék. Ezért az országos központok és a sajátos szervezetek feladata az, hogy elégséges és időszerű képzést biztosítson mindazoknak, akiknek a médiumokat használniuk kell.

107. Az egyház egyik legsürgetőbb feladatának tekinti, hogy lehetővé tegye a befogadók számára a keresztény elvek megismerését. Ezzel a tömegkommunikációnak is szolgálatot tesz. Csak a jól képzett befogadók tudnak részt venni a médiumok által felkínált párbeszédben, és ők igényelnek a tájékoztatóktól kimagasló teljesítményt. Ezen a téren a katolikus iskolák és szervezetek sem feledkezhetnek meg sürgető kötelességükről. Ezek az iskolák és intézmények nemcsak arra tanítják meg a fiatalokat, hogy mint befogadók, jó keresztények legyenek, hanem arra is, hogy aktívan használjanak a médiumokban rejlő minden kommunikációs segédeszközt, amelyet manapság „egyetemes nyelv”-nek nevezünk. Így válnak a fiatalok a tömegkommunikáció korának valóságos polgáraivá – amely kor már el is kezdődött.

108. A tömegkommunikáció valamennyi kérdése megérdemli a teológusok figyelmét, különösen az erkölcstan és a pasztorális teológia területén. A vallásos nevelésben gondot kell fordítani a médiumoknak és a hozzájuk kapcsolódó legfőbb témák oktatására is. Ez sokkal könnyebben elérhető, ha a teológusok tanulmányozzák e dokumentum első fejezetének javaslatait, és azt saját kutatásaikkal és meglátásaikkal kiegészítik.

109. A szülők, a nevelők, a papok és a keresztény szervezetek bátorítsák a tehetséges fiatalokat, hogy a tömegkommunikációt válasszák hivatásuknak. Hogy ezt megtehessek, és a jelöltek megfelelő képzése biztosítható legyen, alapítványokra van szükség. A fejlődő országokban a helyi püspöki karok feladata, hogy anyagi támogatást biztosítsanak a helybéli jelöltek elméleti és gyakorlati oktatásához.

Az együttműködés kötelessége

110. Ezen a területen a püspökök, a papok, a szerzetesek és a világi hívők egyértelmű kötelessége, hogy saját adottságaik szerint részt vegyenek a keresztény nevelésben. Mindezt tegyék az egyház szociális tanításának szellemében. Lehetőségeikhez mértén tartsanak lépést a kommunikáció legújabb fejlődésével, hogy saját maguk is jól informáltak legyenek. Másképp nem lesz megfelelő jártasságuk a médiumok korszerű használatában. A kommunikációs szakemberekkel való együttműködésben legyenek bölcsek, hogy a médiumok által feltárt problémákba jobban belemélyedhessenek, és kicserélhessék tapasztalataikat és elképzeléseiket.

111. Ha a papnövendékek és a fiatal szerzetesek tanulmányaik során nem akarnak elszakadni a modern élettől, és eredményesen kívánnak apostolkodni, tudniuk kell, hogyan működnek a médiumok a társadalom szerkezetében, és ismerniük kell használatuk módját. Ezeket az ismereteket a papnevelés szerves részévé kell tenni. Valóban, enélkül apostolkodásuk nem lehet eredményes abban a társadalomban, amelyet egyre növekvő mértékben meghatároznak a médiumok.⁵¹ Az is kívánatos, hogy a papok és a szerzetesek megértsék, hogyan alakul ki a közvélemény és az általános viselkedésmód, hogy így tudjanak alkalmazkodni koruk adottságaihoz és embereihez. A médiumok komoly segítséget nyújtanak azon törekvésükhöz, hogy a mai kor emberének hirdessék Isten Szavát. A médiumok használatában különösen tehetséges növendékeknek biztosítsanak magasabb szintű képzést.

112. A rádió- és televízióműsorok, a filmek és a képes magazinok kritikája a kulturális és vallásos nevelésben, valamint a médiumok kínálataiból való bölcs válogatásban jelenthet segítséget. Ez utóbbi különösen a családok számára fontos. Ebben a vonatkozásban leginkább azokat a kritikákat kell figyelembe venni, amelyek valódi szakértelmen alapulnak. Ilyenek például azok a kritikák, amelyek olyan filmek, műsorok és írásművek kulturális jelentőségéről, erkölcsiségéről és keresztény értékéről számolnak be, amelyeket a püspökök lelkipásztori felügyelete mellett készítettek különböző helyeken erre sajátosan kijelölt intézmények.

113. A katolikus egyetemeknek és oktató intézményeknek sokkal hatékonyabban kellene sürgetniük a tömegtájékoztató oktatását és tudományos kutatását. Az a feladatuk, hogy a kutatás valamennyi eredményét egyeztessék, maguk is vegyenek részt a kutatásban, és mindezt bocsássák a keresztény nevelés rendelkezésére. Mivel e tervek megvalósításához mások anyagi támogatására szorúlnak, viszonzásul készségesen működjenek együtt más intézményekkel.

II. fejezet

A kommunikációs eszközök szerepe a katolikusok életében

1. A közvélemény és a közvetlen kommunikáció az egyház életében

114. Az egyház arra törekszik, hogy megsokszorozza és megerősítse a tagjai közötti egység kötelékeit. Ezért elengedhetetlenül fontos a katolikusok közötti kommunikáció és dialógus. Az egyház az emberiség egész közösségén belül éli az életét. Fel kell tehát használnia a kommunikáció által adott lehetőségeket, hogy az egész emberiséggel kapcsolatot tarthasson. Ezt úgy teheti meg, hogy egyrészt információkat ad, másrészt gondosan odafigyel a közvéleményre az egyházon belül és az egyházon kívül. Végül korunk világával folyamatos párbeszédet folytatva igyekszik segítséget nyújtani azoknak a problémáknak a megoldásához, amelyekkel a mai kor embere találkozik.

A. Az egyházon belüli párbeszéd

115. Mivel az egyház élő test, szüksége van a közvéleményre, hogy a tagjai közötti folytonos kölcsönös cserét, az adást és az elfogadást fenntartsa. Enélkül nem juthat előre gondolkodásában és cselekvésében. „Ha nem lenne közvéleménye, valami hiányozna az egyház életéből. Mind a lelkipásztorokat, mind a világiakat el kellene marasztalni ezért.”⁵²

116. A katolikusok teljes mértékben legyenek tudatában annak, hogy szabadon elmondhatják a véleményüket, és ennek csupán a „hitérzék” és a szeretet szab határt.

Határt szab az a hitérzék, amely az igazság Lelkéből ered és táplálkozik, hogy az egyház tanítóhivatalának vezetése alatt és arra hűségesen ráhagyatkozva Isten népe rendíthetetlenül ragaszkodhasson az ősegyház hitéhez, helyes felfogással egyre mélyebben behatoljon az értelmébe, és azt egyre teljesebben érvényesítse az életében.⁵³

A szabadságnak a szeretet is határt szab. A szeretet által Isten népének szabadsága Krisztus szabadságában való bensőséges részesedéssé magasztosul, aki megtisztított bennünket bűneinktől, hogy szabadon, Isten akarata szerint tudjunk dönteni.

Az egyházi eljárók biztosítsák, hogy Isten népében felelősségteljes és szabad véleménycsere jöjjön létre. Mi több, ennek megvalósulásához nekik kell meghatározni a normákat, és megteremteti a feltételeket.⁵⁴

117. Az egyházon belül tág tér nyílik tagjainak arra, hogy az egyház belső ügyeivel kapcsolatos nézeteiket kifejthessék. A hit-igazságok az egyház lényegét fejezik ki, és ezért nem hagynak teret önkényes értelmezésre. Mindamelllett az egyház együtt él az emberekkel, ezért alkalmazkodnia kell az idő és a hely sajátos körülményeihez. Meg kell fontolnia, hogyan fejezze ki a hit-igazságokat különböző korokban és kultúrákban. Számtalan döntésre kényszerül, amíg tevékenységét a körülötte végbeműködő változásokhoz igazítja. Miközben minden katolikus elfogadja a Tanítóhivatalt, joguk és kötelességük a szabad keresés, hogy jobban megértsék a kinyilatkoztatott igazságokat, és azokat a folyton változó társadalomnak megmagyarázzák.

Ez az egyházon belüli szabad párbeszéd nem sérti az egységet és a szolidaritást. Segíti az egyének találkozását és egymás

megértését, s lehetővé teszik a közvélemény szabad alakulását. Hogy azonban a párbeszéd helyes irányba haladjon, még nézetkülönbség esetén is alapvetően a szeretetnek kell uralkodnia. A párbeszédben mindenki arra törekedjék, hogy az egységet és az együttműködést szolgálja és állandósítsa. Az legyen a vágyuk, hogy építsenek, ne pedig romboljanak. Legyen mélységes szeretetük az egyház iránt, és sürgető vágy éljen bennük annak egységére. Krisztus tanítása szerint a szeretet az a jel, amelyről az emberek felismerhetik az Ő igaz egyházát és igazi követőit.⁵⁵

118. Ezért különbséget kell tenni a tudományos kutatáshoz és a hívők tanításához tartozó területek között. Az előbbi területen a szakemberek munkájukhoz szükséges szabadságot élveznek, szabadon tartanak kapcsolatot másokkal, használják a könyvet és kommentárokat, a kutatás eredményeit. A második esetben csak a hiteles tanítóhivatal által jóváhagyott tanokat lehet az egyháznak tulajdonítani. Ezek természetesen nyilvánosságra kerülhetnek, annak félelme nélkül, hogy esetleg botrányt okoznak.

Néha azonban a tömegkommunikáció természetéből adódóan megtörténik, hogy a teológusok között felbukkanó új nézetek időnként túl gyorsan és túl széles körben elterjednek. Ezeket a nézeteket kritikával kell fogadni, és nem szabad összetéveszteni az egyház hiteles tanításával. Azt sem szabad elfelejteni, hogy ezeknek az elméleteknek valódi jelentőségét gyakran eltorzítja a népszerűsítés és a médiumok által használt előadásmód.

A média hozzáférhetősége

119. Az egyházban a közvélemény fejlődése miatt lényeges, hogy a katolikusoknak legyen joguk mindazt a szükséges információt megszerezni, amellyel az egyház életében aktívan vehetnek részt.

Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy a tömegkommunikáció eszközei legyenek elérhetőek ehhez a feladathoz. Nemcsak megfelelő számú eszközre van szükség, hanem arra is, hogy ezek Isten egész népét elérjék. Ahol szükség van rá, lehetnek az egyháznak saját eszközei is, ha valóban teljesítik rendeltetésüket.

120. Az egyházban az élet normális menete és a vezetés nyugodt folyamata megkívánja az információk állandó, kétirányú áramlását az egyházi vezetés valamennyi szintje és a hívek – mint egyének és mint szervezett csoportok – között. Ez az egész világra érvényes. Hogy ezt megtehessek, különböző intézményekre van szükség. Ide tartoznak a hírügynökségek, a sajtóirodák, találkozási lehetőségek, pasztorációs tanácsok – mindez megfelelően anyagi háttérrel.

121. Az egyháznak titoktartást követelő ügyekben ugyanazokat a szabályokat kell megtartani, mint a polgári ügyekben.

Másrészt az egyházat alapvetően jellemző spirituális értékek megkövetelik, hogy mind a törekvéseiről, mind a munkájáról adott információi becsületesek, igazak és őszinték legyenek. Ha az egyházi vezetők nem akarnak vagy nem tudnak információval szolgálni, szóbeszéd kel szárnyra, a szóbeszéd pedig nem az igazság, hanem a veszélyes féligazságok hordozója. Ezért a titoktartást az egyének jóhírért vagy az egyes emberek és csoportok jogait érintő kérdésekre kell korlátozni.

B. Párbeszéd az egyház és a világ között

122. Az egyház nemcsak saját tagjaival, hanem az egész világgal folytat párbeszédet. Isteni parancsra és az embereknek a tudáshoz való joga alapján – akiknek sorsában osztozik a földön –, az egyház köteles nyilvánosan feltárni hitét és életmódját.⁵⁶ Továbbá, ahogy a II. Vatikáni zsinat tanítja, „olvasnia kell az idők jeleiből”, hogy hirdethesse Isten üzenetét, és feltárja a megváltás történetét Isten gondviselése alatt. Ez a másik ok, amiért az egyháznak ismernie kell, hogy kortársai – akár katolikusok, akár nem –, hogyan válaszolnak az eszmékre és eseményekre. Minél teljesebb mértékben tükrözik a tömegkommunikációs eszközök ezeket a reakciókat, annál jobban biztosítják az egyház számára a szükséges ismereteket.

123. Az egyházban a felelős pozíciót betöltőknek az a küldetésük, hogy hiánytalanul és szünet nélkül hirdessék – a tömegkommunikációs eszközök által – a teljes igazságot, hogy így az egyházzal és életéről igaz képet adjanak. Mivel a médiumok gyakran egyedüli csatornáit az egyház és a világ közötti infor-

máció-áramlásnak, használatuk elhanyagolása „az Isten-adta talentum elásásának” számít.

Az egyház természetesen elvárja a hírügynökségektől, hogy a téma által megkívánt gonddal és figyelemmel tegyék közzé a vallásos híreket. Ennek megfelelően az egyháznak is kötelessége, hogy a hírügynökségeknek teljes és pontos információt adjon, hogy ők is hasonlóképpen teljesíthessék feladatukat.

124. Mindaz, amit fentebb a hírközléssel kapcsolatban elmondtunk,⁵⁷ az egyházzal kapcsolatos hírekre is érvényes. Az egyház felelős vezetőinek meg egy-egy nehéz helyzetben előre fel kell készülniük a válaszadásra, hogy ne kelljen átengedniük a kezdeményezést. Továbbá bölcs dolog, ha a fontos döntéseket és bejelentéseket átnézésre előre hozzáférhetővé teszik, természetesen előre megszabva a nyilvánosságra hozatal lehetséges idejét (embargó). Így az egyház érdekében intézkedéseket lehet tenni a megfelelő értelmezésre és megvitatásra.

125. A tömegkommunikációs eszközök három módon jelentenek segítséget a katolikusoknak. Segítik az egyházat, hogy a mai világban kifejezze önmagát. Elősegítik az egyházban a párbeszédet. Megvilágítják az egyház számára a kortársak véleményét és viselkedésmódját. Isten az egyháznak azt a parancsot adta, hogy a megváltás üzenetét olyan nyelven hirdesse az embereknek, amelyet megértenek, és vállaljon részt az emberek gondjaiban.

2. A média alkalmazása az Evangélium hirdetésében

126. Jézus azt parancsolta az apostoloknak és utódaiknak, hogy „tanítsanak minden népet”,⁵⁸ legyenek a „világ világossága”,⁵⁹ és hirdessék az Örömhírt mindenütt és minden időben. Krisztus földi életében tökéletes „kommunikátor”-nak bizonyult, az apostolok pedig a korukban rendelkezésre álló valamennyi kommunikációs eszközt használták. Jelenleg arra van szükség, hogy ugyanezt az üzenetet a napjainkban rendelkezésre álló tömegkommunikációs eszközökkel továbbítsák. Valóban nehéz lenne elképzelni, hogy a modern média által felkínált lehetőségek nélkül hogyan lehetne Krisztus parancsát teljesítve

hatalmas tömegeknek hirdetni az örömhírt. Ezért a II. Vatikáni zsinat arra hívja fel Isten népét, „hogy a tömegkommunikációs eszközöket haldéktalanul és semmi fáradságot sem kímélve eredményesen használják fel az apostolság legkülönfélébb munkáiban”.⁶⁰

127. E feladat fontossága azonnal nyilvánvalóvá válik, amint belátjuk, hogy a mai kor emberisége a tömegkommunikáció áradatába merülve formálja mélységes meggyőződéseit, és alakítja ki viselkedésmódját. Ez a vallásos meggyőződéssel és viselkedésmóddal kapcsolatban ugyanúgy igaz, mint egyéb területen.

128. A modern médiumok új lehetőségeket kínálnak az embereknek, hogy a Biblia üzenetével találkozzanak, és a távol élő keresztények számára is lehetővé teszik, hogy részt vegyenek a szertartásokon, istentiszteleteken és egyházi cselekményeken. Így szorosabban bekapcsolódhatnak a keresztények közösségébe, és mindenki meghívást kaphat, hogy az egyház benső életében részt vegyen. Természetesen az előadás módját az alkalmazott médium sajátos természetéhez kell igazítani. A médium nem azonos a templomi szószékkel. Nem lehet eléggé hangsúlyozni, hogy ezeknek a műsoroknak a minősége legalább olyan legyen, mint a médiumok egyéb termékei.

129. A médiumok a keresztény nevelésben felbecsülhetetlen segítséget jelentenek. A hitoktatásban a legnagyobb szaktekintélyek szolgálatait éppúgy igénybe vehetik, mint egyéb problémák esetén az illetékes szakembereket. Vonzó és korszerű előadások tartásához a médiumok összes technikai segédeszközükkel rendelkezésre állnak. A tanárok mindennapi személyes munkáját is igen eredményesen tudják támogatni. Segédeszközei lehetővé teszik a hitoktatásban a napjainkban megkívánt gyökeres stílusváltást.

A hírközlésre és a kortársak viselkedésmódjának és nézeteinek kifejezésére ma a tömegkommunikációs eszközöket használják. Ezek nagyszerű lehetőséget kínálnak a keresztényeknek arra, hogy a napi események és problémák megvitatásába vallásos meggyőződésüket belefoglalják.

130. Napjainkban az emberek úgy nőnek fel, hogy hozzászoknak a tömegkommunikáció szórakoztató stílusához és gyakorlott előadásmódjához, ezért nehezen viselik el a rosszabb minőségű előadásokat. Mindez a vallásos eseményekkel – liturgiával, prédikációval vagy hitoktatással – kapcsolatban is érvényes.

131. A médiumokat a lehető legnagyobb mértékben igénybe kell venni a keresztény tanítás érdekesebbé és eredményesebbé tételéhez. Arra kell törekedni, hogy a közölt anyagnak megfelelő legyen a közlésben alkalmazott technika és stílus.

132. Az egyház kölcsönös megállapodások alapján használhat olyan kommunikációs eszközöket, amelyek nem az ő ellenőrzése alatt állnak. Ha szükséges, az egyház maga is birtokolhat vagy használhat tájékoztatási eszközöket. Itt nincs szükség túl szigorú szabályokra; a körülmények a helyi adottságnak megfelelően különbözőek. Az egyházi vezetők adjanak utasítást arra, hogy az egyes országokban, különböző körülmények között mit tegyenek azok, akik ezt az apostoli munkát végzik. Mielőtt tanácsot adnak, konzultáljanak a helyi szakemberekkel, és ha szükségesnek látszik, nemzetközi fórumokkal is.

133. A katolikusoknak tetemes anyagi eszközökre van szükségük, ha meg akarnak felelni azon kötelességüknek, hogy a Biblia fényében az emberi haladást szolgálják – akár a tömegkommunikációban kívánnak megfelelően közreműködni, akár maguk használják fel ezt az Isten-adta módszert. A katolikusokat arra szólítjuk fel, hogy vegyék fontolóra felelősségüket ezen a területen, és legyenek nagylelkűek, „mert szegényletes volna, ha az egyház gyermekei közönyösen néznék, miként köti gúzsba és akadályozza az üdvösség tanítását a sok gyakorlati nehézség vagy az anyagiak hiánya”.

134. Tekintettel a tömegkommunikációs eszközök növekvő fontosságára – általánosságban az emberiség, vagy sajátosan az egyház életére vonatkozóan – a médiumoknak a jelenleginél sokkal nagyobb hangsúlyt kell kapniuk a püspöki karok átfogó pasztorációs terveiben. Ezek a tervek biztosítsák azt az alaptőkét, amelyet e célra az illető területen föl lehet használni. Az alapítványok felhasználhatóak a nemzetközi együttműködésben is.

III. fejezet

A katolikusok aktív szerepvállalása a médiumokban

135. Az előzőekben már végiggondoltuk az elkötelezett katolikus tájékoztatási szakembereknek a munkájukkal és hívő vagy nem-hívő kollegáikkal kapcsolatos magatartását.⁶² A katolikus számára hite különös ösztönzőerőt jelent.⁶³

Azután a katolikus kommunikátorok sajátos kötelességeivel foglalkoztunk. Kizárólag az általános kérdésekre szorítkoztunk, anélkül, hogy az egyes médiumokkal foglalkoztunk volna.

Most a tömegkommunikáció egyes médiumaiban dolgozó katolikus tájékoztatási szakemberek kötelességeit részletezzük. Ezek a kötelességek mindazokra vonatkoznak, akik az egyház nevében lépnek fel – akár hivatalosan katolikusként szerepelnek a médiumokban, akár olyan független intézmény szóvivőjeként, amely lehetőséget nyújt a katolikus szempontok kifejtésére.

1. Az írott sajtó

136. Az írott sajtónak hatalma és sajátos természete miatt kimagasló jelentősége van. Alkalmazkodóképessége, változatosága és kiadványainak mennyisége alapján a hírek közlésében anélkül bocsátkozhat részletekbe, hogy untatná az olvasót. A közlés módjával az embereket gondolkodásra készíti önmagukról. Az audio-vizuális kommunikációs eszközöknek a leghasznosabb kiegészítője. A leghatásosabb eszköz az emberek kritikai érzékének fejlesztésére és saját véleményük kialakítására. Mivel igen változatos anyaggal tud foglalkozni, és az olvasókat gondolkodásra készíti, elsőrendű területet biztosít a társadalmi párbeszédhez.

Emellett a vallásos irodalom valamennyi klasszikusát fűzött könyvek, füzetek, és szórólapok formájában minden ember számára hozzáférhetővé teszi. Ugyanez vonatkozik az egyes nem-

zetek elismert irodalmi remekműveire, a tudományos könyvekre és a kellemesen pihentető könnyű olvasmányok különféle fajtáira is. A karikatúrák és a képregények sem megvetendők. Utóbbiak például használhatók a Szentírás és a szentek életének illusztrálására. A sajtó mindezen termékei megérdemlik érdeklődésünket és támogatásunkat.

137. A katolikus sajtó — és az ide tartozó szemlék, képes újságok és folyóiratok — csodálatos eredménye lehet, hogy a világ megismeri az egyházat, és az egyház a világot. Mindezt információk közlésével és a közvéleményt alakító folyamatok serkentésével teszi. Azonban nem támogatja új kiadványok közrebocsátását, ha a mennyiség a minőség rovására megy, és ha az új károsítja a régit.

138. A katolikus sajtó a modern élet valamennyi szempontjáról, problémájáról és gondjáról közöl híreket, véleményeket és háttércikkeket. És mindezt a keresztény elvek fényében teszi. A katolikus sajtó feladata az, hogy a vallásról és a keresztény életéről szóló cikkeket és kommentárokat mérlegelje, kiegészítse, és ha kell, helyesbítse. Ugyanakkor tükrözi a világot, és megvilágítja az utat. Fórumot, találkozási helyet biztosít a véleménycsere-re. Mindehhez a sajtónak tehetséges emberekre, és megfelelő alaptökre van szüksége, hogy vitán felül álló szakmai hitele legyen.

139. A katolikus sajtónak megfelelő irodákra és alkalmas eszközökre kell szert tennie, hogy híreket és tudósításokat közölhessen. Egyébként a katolikus sajtó nem képes hatásosan elősegíteni az egyházon belüli, és az egyház és a külvilág közötti párbeszédet. Szakmai normákat is meg kell határozni, hogy az egyház életéről naprakész, pontos és átfogó híreket közöljön. A világ minden részéről érkező hírek összegyűjtéséhez, egyeztetéséhez és továbbításához nemzetközi együttműködésre van szükség.

140. Arra buzdítjuk a katolikusokat, hogy rendszeresen olvassák a katolikus kiadványokat, természetesen azokat, amelyek ezt a nevet megérdemlik. Nehezen képzelhető el, hogy a katolikus sajtó nélkül hogyan tudnának az emberek értesülni az egyházban történt eseményekről. De a világban történt eseményekkel szemben sem alakíthatnak ki katolikus magatartást az újságoknak a keresztény elvek fényében megírt kommentárjai nélkül.

kül. Ez biztosan nem azt jelenti, hogy bele akarunk avatkozni az egyéneknek azon jogába, hogy olvasmányaikat megválasszák; még kevésbé a különböző meggyőződésű írók szabad véleménynyilvánításába. Az sincs szándékunkban, hogy a sokféleséget, a helyi szokásokat korlátozzuk. Magától értetődő, hogy a katolikus íróknak a népszerűség és az olvasótábort munkájuk magas színvonalával kell kiérdemelniük.

141. Ha a napi események a keresztény alapelveket érintő kérdéseket vetnek fel, a katolikus sajtó feladata az, hogy az egyház tanítóhivatalával egyetértésben igyekezzék ezekre válaszolni. Ettől függetlenül a papság és a világiak támogassák a véleménynyilvánítás szabadságát, a különböző kiadványok megjelenését, a különféle nézőpontok kifejtését. Mindezt azért tegyék, hogy az olvasók különböző érdeklődését és érdekeltségeit kielégítsék, és mind az egyházban, mind a világban hozzájáruljanak a közvélemény formálásához.⁶⁴ Azok a katolikus újságok, amelyek különböző egyházi vezetők és intézmények hivatalos kiadványai, a megszokott újságírói gyakorlat szerint próbálják meg teljes mértékben feltárni az általuk képviselt szervezet gondolkodását. Ezekben az újságokban tegyék lehetővé, hogy bizonyos oldalakon mindenki korlátlan szabadsággal kifejtthesse nézeteit, azt is világosan leszögezzik azonban, hogy a szerkesztők e vitás kérdésekben nem foglalnak állást.

2. A filmgyártás

142. A film mai életünk részévé lett. Erősen hat a nevelésre, a tudományra, a művelődésre és a szórakozásra. A művész a filmben valóban hatásos eszközt talál az életről alkotott nézetének kifejezésére, olyat, amely jól igazodik korunk szelleméhez. A technika fejlődése növeli a hallgatóság részvételét, és a filmezést olcsó áron általánosan hozzáférhetővé teszi, előreláthatóan tehát a jövőben a filmnek még szélesebb körű felhasználására lehet számítani. Mindebből a film és a filmezés mélyebb megbecsülése és gazdagabb kulturális felhasználása származhat.

143. A lelkipásztori munka tervezésénél ezt a fejlődést gondosan tanulmányozni kell, mert komoly esély van arra, hogy a film a pasztorációban nagy mértékben felhasználható. Ezen a területen a nemzetközi együttműködés növekedett. Ma már sokkal könnyebb olyan filmeket gyártani, amelyek teljes mértékben megfelelnek a különböző igényeknek és körülményeknek, és nemcsak nagy mozokban, hanem kis termekben, sőt még lakásokban is levetíthetők.

144. Sok film meggyőző erővel foglalkozik az emberi haladás és a spirituális értékek témájával. Ezek a művek megérdemlik mindenkinek az elismerését és támogatását. A filmmel foglalkozó katolikus szervezeteknek különösen is segíteniük kell őket, szervezett formában is. Ebben az összefüggésben emlékeztetnünk kell arra, hogy a széles körben klasszikusnak elismert filmek közül sok kifejezetten vallásos témával foglalkozik. Ez nem csupán azt bizonyítja, hogy a film megfelelő eszköz az ilyen nemes témák feldolgozására, de bátorítást is jelent az ilyen típusú filmek készítésére.

145. A filmmel foglalkozó katolikus egyesületek és más médiumok hasonló szervezetei együttesen törekedjenek arra, hogy a vallás igazságait bemutató filmeket tervezzenek, gyártsanak, forgalmazzanak és mutassanak be. Az új s lényegesen olcsóbb technikai eszközöket megfelelő kritikával a hitoktatásban is felhasználhatják. Ide tartoznak a hanglemezek, a magnetofonok és a képmagnók, a videokazetták és mindazok az eszközök, amelyek a hangot vagy az álló- és mozgóképeket rögzítik és visszajátsszák.

146. Azokon a területeken, ahol sok az írástudatlan, a filmek igen eredményesen segíthetik az alapoktatást, de a hitoktatást is. Az írástudatlanokra erősen hatnak a képek, s könnyen felfogják az általuk közvetített valóságot és elveket. A médiumok hatásos eszközök lehetnek mind az általános emberi, mind a vallási fejlődés előmozdításában. A bemutatásra kerülő filmeket természetesen a helyi lakosság kulturális hagyományainak megfelelően kell kiválasztani.

147. A filmgyártásban dolgozóknak sokféle szakmai nehézséggel kell megbirkózniuk. Ezért minden katolikusnak, de különösen a filmezéshez tartozó egyesületeknek készségesen párbeszédre kell lépni velük. Ezek a kapcsolatok világosan megmu-

tatják majd, hogy a filmkészítés szép és nemes művészet, s mindegyikük meg van győződve arról, hogy ez a művészet kiemelkedően hasznos az embernek.

3. Rádió és televízió

148. A rádió és a televízió a társadalomnak a kommunikáció új lehetőségeit biztosította. Megváltoztatta az életvitelt. Az adások egyre távolabb jutnak el, végül is a világ minden sarkára. Egyetlen pillanat alatt átlépik a politikai és kulturális határokat. Mondanivalójuk az embereket a saját otthonukban éri el. Az adások minden ember értelmét és szívét megérinthetik. A gyors technikai fejlődés – különösen a műholdas sugárzás, és a programok rögzítése és tárolása – a médiumokat még jobban megszabadította a tér és az idő korlátaitól, és növelte hatékonyságukat és befolyásukat. A hallgatók és a nézők számára a rádió és a televízió feltárja az események, a kultúra és a szórakozás egész világát. A személyeket és az eseményeket különösen a televízió olyan közel hozza a nagyközönséghez, hogy a nézők úgy érzik, mintha jelen volnának. A rádió és a televízió műsorvezetői a már elfogadott művészi kifejezésmódok mellett olyan egyéni művészi formákat teremtettek, amelyek erősen hatnak magára az emberre.

149. Az ember életének vallásos arculata mind a rádió, mind a televízió napi műsoraiban helyet talál.

150. A rádió és a televízió minden lehetőségét kihasználó vallásos műsorok gazdagítják az emberek vallásos életét, és új kapcsolatokat létesítenek a hívők között. Segítséget jelentenek a vallásos nevelésben, és elősegítik az egyház aktív részvételét a világ életében. Az egység kötelékeit jelentik mindazoknak, akik öreg koruk vagy betegségük miatt nem tudnak személyesen részt venni az egyház életében. Ráadásul új kapcsolatokat teremtenek a hívők és azoknak az embereknek hatalmas tábora között, akik semmiféle kapcsolatot nem tartanak az egyházzal, öntudatlanul mégis lelki táplálékot keresnek. Elviszik a Biblia üzenetét azokba az országokba is, ahol az egyház nincs jelen. Az egyház nem mellőzheti az ilyen lehetőségeket, ellenkezőleg,

az eszközök fejlődéséből adódó minden új lehetőséget teljes mértékben ki kell használnia.

151. A mise és a szent liturgia minden egyéb formájának közvetítése tartozzon bele a vallásos műsorokba. Az ilyen közvetítéseket mind technikailag, mint vallási szempontból gondosan készítsék elő. Tekintetbe kell venni a hallgatóság igen nagy számát, és ha országhatárokon túlra is sugározzák a műsort, más népek vallási érzékenységét és körülményeit is. Az ilyen programok sugárzásának gyakoriságát és időtartamát a lakosság igényének ismeretében kell meghatározni.

152. Az ígehirdetésnek és a homiliáknak alkalmazkodniuk kell a felhasznált médium sajátosságaihoz. Az ilyen jellegű prédikációra azok közül kell megfelelő személyt felkérni, akik a műsorsugárzás technikáját a gyakorlatban jól ismerik.

153. A vallásos műsorok, mint a hírek, kommentárok, riportok és viták különösen a nevelés és a dialógus szempontjából hasznosak. Mindaz, amit a katolikusok kötelességeiről a sajtóval kapcsolatban mondtunk, itt is érvényes. És itt is általános szabály, hogy azonos érvénnyel kell hangot adni a különböző nézőpontoknak, különösen akkor, ha az adott régióban a kérdéses médiumot egy monopólium birtokolja és működteti.

154. A műsorokban szereplő jól ismert katolikusokat, akár papok, akár világiak, automatikusan az egyház szóvivőinek tekintik. Legyenek ennek tudatában, hogy elkerülhessék az ebből adódó esetleges zavarokat. Hasonlóképpen legyenek tudatában felelősségüknek akkor is, amikor nézeteiket kifejtik, amikor eldöntik, milyen stílusban szólalnak meg, és milyen emberi magatartást tanúsítanak. Ha időben megtehetik, konzultáljanak illetékes egyházi tekintélyekkel.

155. A hallgatók és nézők azzal járulhatnak hozzá a vallásos műsorok javításához, ha elmondják, hogy az adások milyen hatás váltottak ki belőlük.

156. Hogy az egyház aktív jelenlétét az általános és a sajátosan vallási programokban biztosítsák, kölcsönös bizalmon alapuló szoros együttműködést kell kialakítani a felelős egyházi vezetők és a rádió- meg televíziótársaságok között.

157. Azokban az országokban, ahol az egyházat gátolják a tömegkommunikációs eszközök használatában, a hívők számára a külföldi vallási műsorok figyelemmel kísérése jelenti az egyet-

len lehetőséget, hogy a világegyházban történekről értesüljenek, és Isten ígését hallgassák. Ilyen esetben – a keresztény szolidaritás nevében – más országok katolikusainak súlyos kötelessége, hogy jogfosztott keresztény társaik számára sajátos igényeiknek megfelelő vallásos műsorokat sugározzanak.

4. Színház

158. A színház az emberi kifejezésmód és kommunikáció egyik legősibb és lelegevenebb formája. Még napjainkban is nagy hallgatóságot vonz, nemcsak azokat, akik elmennek az előadásokra, hanem azokat is, akik a színdarabot rádió-, vagy televízióközvetítés során követik figyelemmel. Azonkívül sok színdarabot már filmre is vittek.

159. A színház és a kommunikációs eszközök társulásából a drámai kifejezésmód olyan új formája származott, amelyet találon „multi-médiának” neveztek el, és ez a hagyományos színházhoz valami sajátosat adott hozzá. A különböző segéd-eszközök alkalmazásával a médiumok lehetőségeinek valamiféle szintézisét teremtették meg.

160. A kortárs színjátszás kétségtelenül a modern emberről és társadalmi helyzetéről szóló merész és kihívó nézetek megszólaltatásának kísérleti műhelye. Hatása messze meghaladja az egy színdarabot megtekintő, talán igen kis létszámú hallgatóság körét, és végül is valamennyi kommunikációs eszközre kiterjed.

161. Az egyház mindig komoly érdeklődést tanúsított a színház iránt, amely kezdetétől fogva szorosan összekapcsolódott a vallásos érzés megnyilatkozásával. A színház iránti érdeklődést korunk keresztényeinek is fenn kell tartaniuk, teljes mértékben kihasználva az általa adott lehetőségeket. A drámaírókat bátorítani és segíteni kell, hogy az emberek legfőbb vallási problémáit a színpad reflektorfényébe állítsák. Ez gyakran az első lépés; a többi kommunikációs eszköz aztán lehetővé teszi, hogy mindent sokkal szélesebb körben elterjesszék.

IV. fejezet

Felszereltség, munkatársak és szervezés

162. A tömegkommunikációs eszközöknek az emberiség sorában betöltött szerepe, és mindazok a lehetőségek és problémák, amelyeket a keresztények lelkiismerete elé állítanak, nélkülözhetetlenné teszik a médiumok alkalmazását a pasztorációban. Ehhez a munkához elméleti és gyakorlati szempontból egyaránt jól képzett embereket kell találni. Olyan lelkipásztori struktúrákat kell létrehozni, amelyek rendelkeznek a szükséges anyagi alappal, jogokkal és eszközökkel.

Végül olyan sajátos szervezetekre is szükség van, amelyek a médiumok apostoli feladatainak teljesítésére szentelik magukat.

163. Korunkban a hívőknek komoly mértékben részt kell venniük az egyház küldetésében. Imáikat és anyagi támogatásukat ajánlják fel, hogy az egyház feladata teljesítéséhez megfelelő eszközökhöz juthasson. A tömegkommunikáció legújabb eszközei kiválóan alkalmasak az Evangélium hirdetésére, az ember értelmének és szívének megvilágosítására, és olyan együttműködés előmozdítására az emberi haladás érdekében, amely keresztény értékekkel segíti elő helyes társadalmi rend kialakulását.

164. A tömegtájékoztatásban lelkipásztori feladatokat ellátó hivatalos katolikus szervezeteknek és vállalkozásoknak jól képzett személyzetre van szükségük, ezért az egyház felelős vezetői biztosítsák a világiak, a papok és a szerzetesek oktatását.

165. A kommunikációs eszközök teljes körének gondos értékelése, és a lelkipásztori munka körültekintő és jól informált tervezésében, valamint minden apostoli vállalkozásban történő felhasználása az egyházi eljárók hatáskörébe és ellenőrzése alá tartozik. Nekik viszont a kommunikációs szakemberek tanácsaira kell támaszkodniuk. Az *Inter mirifica* dekrétumban lefektetett alapszabályok szerint ez a kötelesség az egyházmegyék valamennyi püspökére,⁶⁵ minden országban a megfelelő püspökari bizottságra vagy megbízott püspökre,⁶⁶ az egyetemes egyházra vonatkozóan pedig a Tömegkommunikáció Pápai Tanácsára vonatkozik.⁶⁷

166. A tömegkommunikációban sajátos apostoli feladatot végző kezdeményezések és szervezetek támogassák egymást, és hangolják össze munkájukat.⁶⁸ Mindebben az egyházi tekintélyek engedjenek szabad utat a katolikusok kezdeményezéseinek, de a kifejezetten papi szolgálathoz tartozó ügyekben, és azokban az esetekben, amelyek – az idő és a terület körülményei szerint – nem a hívek, hanem a hierarchia feladatát képezik, tartsák fenn maguknak a vezetés jogát.

167. Az illetékes egyházi vezetés minden szintjén (lásd 165. pont) teljes mértékben támogassák a Tömegtájékoztatás Világnapjának előkészítését és megünneplését. Ez a nap jelezze a médiumokban dolgozó szakemberek iránti megbecsülést, és bátorítsa együttműködésüket.⁶⁹ Az egyházi vezetők a püspöki karokhoz nyújtsanak be tervezetet a médiumokkal kapcsolatos apostoli tevékenység finanszírozására.

168. A megyéspüspökök fordítsanak komoly gondot a tömegkommunikáció apostoli munkájára. Kérjenek tanácsot a papoktól és a világiaktól. Ahol lehetséges, hozzanak létre egyházmegyei vagy legalább egyházmegyei közötti sajtóirodákat. Ezeknek az egyik legfőbb feladata a lelkipásztori apostoli munka megszervezése az egyházmegyében, egészen a plébániák szintjéig; másik feladatuk az, hogy előkészítsék a Tömegtájékoztatás Világnapjának megünneplését (l. fent) az egyházmegyén belül.

169. Minden országban létesítsenek országos tömegkommunikációs irodákat, és ezekben valamennyi médiumnak legyen saját, ésszerűen önálló részlege. Vagy pedig különálló, de szorosan együttműködő irodákat hozzanak létre a sajtó, a film, a rádió és a televízió számára.⁷⁰ De az apostoli munka minden esetben egységes, mindent átfogó irányítás alatt álljon.

170. Az országos és az egyházmegyei irodáknak az a küldetésük, hogy a tömegtájékoztatás területén serkentsék, támogassák és összehangolják a katolikusok tevékenységét. Fordítsanak különös gondot a hívők, a papság és a világiak képzésére – az illetékes szakértők által szervezett tanfolyamok, konferenciák, tudományos ülések és nyilvános viták keretében –, hogy a hívők megfelelő tájékozódás után saját megítélésük szerint dönhessenek. Vallásos tárgyú filmek, előadások és műsorok gyártásvezetői ezekhez az írdákhoz fordulhatnak tanácsért.

171. Az országos és az egyházmegyei irodák tartsanak kapcsolatot a tömegtájékoztató szakmai világával. Ők biztosítsák a kommunikációs szakemberek számára a szükséges dokumentációs anyagot, adjanak nekik tanácsokat és lelkipásztori segítséget. Szintén ők szervezzék meg országos szinten a Tömegtájékoztató Világnapját, és gondoskodjanak annak a gyűjtésnek megszervezéséről is, amelyet a zsinati határozat e napra előírt.⁷¹

172. A tömegkommunikáció országos püspöki bizottságának, vagy az erre megbízott püspöknek a feladata az országos irodák valamennyi munkatársának irányítása. Országos szinten határozzák meg a tömegkommunikációval kapcsolatos apostoli munka fejlesztésének általános irányvonalait. Tartsanak kapcsolatot más országok püspöki bizottságaival, és működjenek együtt a Tömegkommunikáció Pápai Tanácsával is. A bizottsággal kapcsolatos irányelveket az *Inter mirifica*⁷² zsinati dekrétum, és VI. Pál pápa *In Fructibus multus*⁷³ kezdetű apostoli levele tartalmazza.

173. Azokon a kontinenseken vagy azokban a régiókban, ahol több országot magában foglaló püspökkari bizottság működik, állítsanak fel egy vagy több püspök irányítása alatt álló tömegkommunikációs irodát.

174. Minden megyéspüspöknek, minden püspöki karnak vagy bizottságnak, és magának a Szentszéknek is legyen saját hivatalos és állandó szóvivője vagy sajtó szakembere, aki közzéteszi a híreket, és az egyház dokumentumairól világos magyarázatot ad, hogy az egyház szándékait az emberek pontosan megérthessék. Ezek a szóvivők a saját hatáskörükben adjanak teljes és késedelem nélküli információt az egyház életéről és munkájáról. Ajánlatosnak tartjuk, hogy az egyes egyházmegyéknél és fontosabb katolikus szervezeteknél szintén legyen saját, állandó sajtószóvivőjük, a fent vázolt köteleességekkel.

A hivatalviselőknek és mindazoknak, akik a nyilvánosság előtt az egyházat képviselik, ismerniük kell a nyilvános szereplés alapszabályait. Figyelembe kell venniük az általuk megszólított hallgatóság összetételét, és kölcsönös bizalmon és egyetértéssel alapuló kapcsolatot kell létesíteni velük. Ez csak addig tartható fenn, amíg az emberek őszintén becsülik és tisztelik egymást, és mindig hűségesek maradnak az igazsághoz.

175. Nem elég, hogy legyen hivatalos szóvivő; a hírek és az információk folyamatos kétirányú áramlására is szükség van. Ezek egyrészt mindenki számára látható, igaz képet adnak az egyházzal, másrészt az egyházi eljárások számára felfedik az emberek világát felkavaró eszméket és áramlatokat. Világos, hogy a baráti kapcsolat fenntartása az egyház és a különböző emberek meg csoportok közötti kölcsönös tiszteleten alapul. Így biztosítható mindkét oldalon az adás és az elfogadás folyamatos cseréje.⁷⁴

176. Hogy biztosítani lehessen az egyházon belüli és a külső világgal folytatott valódi párbeszédet, amely korunk eseményeit és azok vallásos jelentőségét hatékonyan értelmezi, szükség van hivatalos újságok kiadására. Ezek a lényeges híreket a lehető leggyorsabban tegyék közzé. Így a nyilvánossághoz időben ér el az információ. Szükségtelen megjegyezni, hogy minden lehetséges eszközt (például levelezők, telex, fényképek) fel kell használni arra, hogy a pontos és hiteles hírközlést biztosíthassák. A híreket úgy kell közzétenni, hogy megfeleljenek tárgyuknak és a hírszolgáltatás követelményeinek.

177. A szerzetesrendek gondoljanak az egyháznak a tömegkommunikációt érintő sok nyomasztó feladatára, és vegyék fontolóra, hogyan tudnák mindezt – szabályzatuknak megfelelően – saját maguk tudjesíteni. Saját tömegkommunikációs intézményeik működjenek együtt és tartsanak kapcsolatot az egyházmegyei hivatalok, az országos, kontinentális vagy regionális hivatalokkal, amelyeknek feladata az, hogy elkészítsék és megvalósítsák a tömegkommunikáció apostoli munkájának lelkipásztori tervét.

178. Az országos sajtóirodák és a szerzetesi kongregációk ezeknek megfelelő központi irodái⁷⁵ működjenek együtt a sajtó (UCIP), a filmgyártás (OCIC), a rádió és a televízió (UNDA) katolikus nemzetközi szervezeteivel, ezeknek a Szentszék által jóváhagyott jogszabályai szerint.⁷⁶

179. A tömegkommunikáció e nemzetközi katolikus szervezetei – mindegyik a maga területén és saját jogszabályainak megfelelően – támogassák a médiumok területén dolgozó katolikusok országos szakmai testületét. Ezt úgy tudják megtenni, ha lépést tartanak a médiumokkal kapcsolatos kutatással és fejlődéssel. Kölcsönösen támogassák egymást, és a nemzetközi együtt-

működést. Saját területüknek megfelelően folyamatosan tájékozódjanak a katolikus tevékenységről. Készítsék elő a nemzetközi programok és tervezetek koordinációját. Rendszeresen kérjenek tanácsot, hogyan lehetne a legjobban segíteni a fejlődő országokat. Támogassák az új kezdeményezéseket. Gyártsanak és forgalmazzanak filmeket, készítsenek rádió- és tévéműsorokat, mindenféle audio-vizuális anyagokat és írásos kiadványokat a társadalmi haladás és a katolikus életvitel javulásának elősegítésére. A nemzetközi katolikus szervezeteket arra buzdítjuk, hogy vállalják magukra és hangolják össze a közös problémák megoldásának kutatását.

180. A püspöki karok – országos irodáik révén – és a katolikus szakmai egyesületek biztosítsák a nemzetközi katolikus szervezetek működéséhez szükséges alaptőkét.

Összefoglalás

181. Fölmerül a kérdés, vajon a tömegkommunikáció teljesen új korszakának küszöbén állunk-e, vagy csupán mennyiségi, nem pedig minőségi változással állunk-e szemben? Erre a kérdésre nem könnyű válaszolni, és a helyzet a továbbiakban egyre bonyolultabbá válik. Annyi bizonyos, hogy csakhamar – a legújabb technikai fejlődés, és különösen a műholdas műsorszórás következtében – a hangok, a képek, és az általuk hordozott üzenetek hamarosan az emberiség közkincsévé válnak, azonos időben és az egész világra kiterjedően. Mindezek rögzíthetővé, és ismét lejátszhatóvá váltak – akár szórakoztatás, akár oktatás céljával. Ennek a valóságos dialógusnak eredményeként minden ember számára lehetővé vált, hogy a többiektől tanuljon, és mindenkiel együtt dolgozzon az emberiség egységéért és a béke megteremtéséért.

182. A változások arányában Isten népének a felelőssége óriási mértékben megnövekedett. Soha azelőtt nem adódott számukra ilyen alkalom. Biztosíthatóvá vált, hogy a médiumok az egész

emberiség haladását szolgálják, és az úgynevezett „harmadik világ” országai is fejlődjenek. Lehetővé vált, hogy a nemzetek közti testvéri közösség megerősödjön, és hogy az örömhírt mindenhová eljuttassák, tanúságot téve Krisztusról, a Megváltóról.

183. Ez a Lelkipásztori Határozat csupán néhány általános irányvonalat és tanácsot fogalmaz meg, hiszen a tömegkommunikáció helyzetének finomabb és részletesebb elemzése aligha lehetséges. A keresztény szemlélet azokra a megváltoztathatatlanságokra épül, amelyek a szeretet üzenetére – vagyis a Biblia Örömhírére – támaszkodnak, továbbá az ember méltóságára, aki arra hivatott, hogy Isten fogadott gyermekévé legyen. Nyilvánvaló, hogy ezeknek az alapelveknek és lelkipásztori útmutatásoknak a gyakorlati megvalósítását az egyes helyek eltérő adottságaihoz kell igazítani. Azokat pedig a technikai fejlődés mértéke és a társadalmi helyzet határozza meg. Ezek változnak is a médiumok változó feltételeivel és saját belső törvényeik szerint is, és a jövő a tömegkommunikáció e területén is biztosan hoz majd újabb változásokat. Ilyen cseppfolyós körülmények között egyértelmű, hogy a lelkipásztori munka felelős tervezői legyenek rugalmasak, és mindig készségesen tartsanak lépést e területnek az új felfedezéseivel.

184. Még ma is igen sokat kell tanulnunk korunk médiumairól, és arról, hogyan használhatjuk fel őket a legteljesebb mértékben – különösen az oktatás valamennyi szintjén. Az eddiginél sokkal nagyobb mélységben kell tanulmányoznunk a tömegkommunikáció hatását a különböző kulturális környezetekre és népcsoportokra.

Azért, hogy a tömegkommunikációs eszközök működését az emberiség családján belül megérthessük, és mind a lehetséges, mind a jelenlegi teljesítményét felfogjuk; hogy helyesebben értékeljük lelki és kulturális hatásait, föltétlenül szükségesek a szigorúan tudományos kutatások. A jelenleginél sokkal nagyobb erőfeszítést kell tennünk az e kutatással kapcsolatos területeken.

Mind a régi, mind az újonnan alapított egyetemek tág teret biztosítanak minderre. A felmerülő problémák kutatása összhangban van a hagyományos tudományágak méltóságával is. Az egyház a maga részéről biztosítani kívánja a kutatókat, hogy nagy figyelemmel kíséri kutatásuk eredményeit, s amennyiben rajta áll, értelmi és felhasználja majd őket az emberiség javára.

185. Ebben az összefüggésben szükségesnek látszik, hogy a tudományos kutatás tárja fel a tömegkommunikáció területén az egyház valódi hatékonyságát. Így lehetővé válik, hogy az egyház a saját eszközeit a világban jelentkező feladatok fontosságához mértén alkalmazza. Így a katolikusok könnyebben indíthatnak a médiumok egyre növekvő jelentőségének megfelelő új kezdeményezéseket.

186. Mivel az egyház a legsürgetőbb feladatnak látja, hogy a tömegkommunikáció szakembereivel közelebbi kapcsolatot létesítsen, hogy bevonja őket a dialógusba, hogy saját közreműködését felkínálja, és ösztönözze az embereket, hogy a médiumokat mind az ember fejlődésének, mind Isten dicsőségének szolgálatára használják fel, nem halaszthatja tovább e Lelkipásztori Határozat kiadását. A Tömegkommunikáció Pápai Tanácsa a II. Vatikáni zsinat megbízása szerint, világméretű, intenzív konzultációkat követően teszi közzé ezt a határozatot. Azt reméljük, hogy kiadása nem egy időszak végét, hanem inkább egy újnak a kezdetét jelenti.

187. Isten népe járja útját a történelemben. Amint – mind a tájékoztatásban, mind a befogadásban – korukkal együtt haladnak, bizalommal, sőt lelkesedéssel várják mindazt, amit a kommunikáció fejlődése egy kozmikus korszakban felajánlhat.

* * *

VI. Pál pápa egészében és részleteiben jóváhagyta és tekintélyével megerősítette a Tömegkommunikáció Eszközeiről szóló jelen határozatot, és elrendelte közzétételét, hogy annak rendelkezéseit az érintettek hűségesen végrehajthassák.

Minden ezzel ellentétes rendelkezést hatálytalannak nyilvánítunk.

Rómában, az Úr 1971. esztendejében, május 23-án, a Tömegközvetítés 5. Világnapján.

Martin J. O'Connor
laodiceai címzetes érsek
alelnök

Agostino Ferrari Toniolo
tarasai címzetes püspök
alelnök

Andrzej M. Deskur
titkár

JEGYZETEK

- ¹ XII. Piusz pápa, *Miranda prorsus*, AAS 49 (1957), 765.
- ² *Gaudium et spes*, AAS 58 (1966), 1025—1120.
- ³ *Unitatis redintegratio*, AAS 58 (1966), 90—112.
- ⁴ *Dignitatis humanae*, AAS 58 (1966), 929—946.
- ⁵ *Ad gentes*, AAS 58 (1966), 947—990.
- ⁶ *Christus Dominus*, AAS 58 (1966), 673—696.
- ⁷ *Inter mirifica*, AAS 56 (1964), 145—157.
- ⁸ Vö. *Inter mirifica*, 23.
- ⁹ Vö. *Inter mirifica*, 1.
- ¹⁰ Ter 1,26—28; vö. Ter 9,2—3; Bölcs 9,2—3; *Gaudium et spes*, 34.
- ¹¹ Vö. *Gaudium et spes*, 34.
- ¹² Vö. *Gaudium et spes*, 57.
- ¹³ Vö. u.a., 36; XXIII. János *Pacem in terris*, AAS 55 (1963), 257 és passim.
- ¹⁴ Vö. Róm 5,12—14.
- ¹⁵ Vö. Ter 4,1—16; 11,1—9.
- ¹⁶ Vö. Ter 3,15; 9,1—17; 12,1—3.
- ¹⁷ Vö. Zsid 1,1—2.
- ¹⁸ Jn 1,14.
- ¹⁹ Kol 1,15; 2Kor 4,4.
- ²⁰ Vö. *Ad gentes*, 3.
- ²¹ Mt 28,19.
- ²² Mt 10,27; Lk 12,3.
- ²³ Jn 6,63.
- ²⁴ Vö. *Lumen gentium*, 9, AAS 57 (1965), 14.
- ²⁵ Ef 1,23; 4,10.
- ²⁶ 1Kor 15,28.
- ²⁷ *Inter mirifica*, 1.
- ²⁸ *Gaudium et spes*, 36.
- ²⁹ Vö. 43.
- ³⁰ A „közjó” XXIII. János pápa *Mater et magistra* c. enciklikájának meghatározása szerint „a társadalmi élet mindazon feltételeink összessége, amelyek által az ember teljesebben és könnyebben elérheti tökéletességét”. AAS 53 (1961), 417; L.

- még *Pacem in terris*, AAS 55 (1963), 272—274; *Dignitatis humanae*, 6; *Gaudium et spes*, 26 és 74.
- ³¹ Vö. *Inter mirifica*, 4.
- ³² *Gaudium et spes*, 42; *Lumen gentium* 1.
- ³³ 1950. február 17-én a katolikus újságírókhoz intézett ünnepi beszéde, AAS 42 (1950), 251. L. még *Gaudium et spes*, 59; *Pacem in terris*, AAS 55. (1963), 283.
- ³⁴ *Gaudium et spes*, 59.
- ³⁵ Vö. *Inter mirifica*, 8.
- ³⁶ Vö. *Pacem in terris*, AAS 55 (1963), 260.
- ³⁷ 1964. április 17-én Beszéd az ENSZ szemináriumához az információ szabadságáról. AAS 56. (1964), 387. skk.
- ³⁸ Vö. *Inter mirifica*, 5;12.
- ³⁹ XII. Piusz pápának 1945. július 21-én az amerikai újságírókhoz intézett beszédében. *L'Osservatore Romano*, 1945. július 22.
- ⁴⁰ Hasonló csoporthoz intézett beszéd, 1946. április 27. *L'Osservatore Romano*, 1946. április 28.
- ⁴¹ Az információ „feleljen meg a tisztesség és méltányosság kívánalmainak, vagyis tartsa tiszteletben az erkölcsi szabályokat, az emberek törvényes jogait és személyi méltóságát”. *Inter mirifica*, 5.
- ⁴² XII. Piusz pápa, *Miranda prorsus*, AAS 49. (1957), 765.
- ⁴³ VI. Pál pápa 1967. május 6-i beszéde a színház, film, rádió, televízió és egyéb tömegkommunikációs eszköz szakembereinek népes csoportja előtt. AAS 59. (1967), 509.
- ⁴⁴ XII. Piusz pápa 1955. június 21-i beszéde a filmművészet olasz pártfogói római találkozóján. AAS 47. (1955), 509.
- ⁴⁵ XII. Piusz pápa 1955. október 28-i beszéde a filmművészet pártfogóinak a Nemzetközi Egyezmény alapján összehívott római találkozóján AAS 47. (1955), 822—823.
- ⁴⁶ VI. Pál pápa 1969. január 21-i beszéde az Olasz Katolikus Újságírók Egyesületének munkatársai előtt (U. C. S. I.) *L'Osservatore Romano*, 1969. január 24.
- ⁴⁷ Vö. *Dignitatis humanae*, 7
- ⁴⁸ VI. Pál pápa U. Thanhoz, az ENSZ főtítkárához írt levele. AAS 58 (1966), 480; L. még: a Szentatya ünnepi beszéde az ENSZ Fejlesztési Programjának Adminisztratív Tanácsa 2. találkozásának küldötteihez Milánóban. AAS 58. (1966), 589.

- ⁴⁹ Vö. *Unitatis redintegratio*, AAS 57 (1965), 90—112. L. még *Nostra aetate*, AAS 58. (1966), 740—744.
- ⁵⁰ Az Egyházak Világtanácsának „Instruction” c. kiadványa, Uppsala, 1968, 381.
- ⁵¹ Vö. A Nevelésügyi kongregáció a papság képzéséről. AAS 62 (1970), 321—384; L. még különösen 4 és 68.§
- ⁵² XII. Piusz pápa 1950. február 17-i ünnepi beszéde a Katolikus Folyóiratok Kiadóinak Nemzetközi Kongresszusa résztvevőihöz, Rómában. AAS 42. (1950), 251.
- ⁵³ Vö. *Lumen gentium*, 12.
- ⁵⁴ Vö. „Az ökumenikus dialógussal kapcsolatos reflexiók és javaslatok” *L'Osservatore Romano* 1970. szeptember 21—22.
- ⁵⁵ Vö. Jn 17,21.
- ⁵⁶ Vö. Mt 28,19.
- ⁵⁷ Vö. 38 skk.
- ⁵⁸ Mt 28,19.
- ⁵⁹ Mt 5,14.
- ⁶⁰ *Inter mirifica*, 13.
- ⁶¹ *Inter mirifica*, 17.
- ⁶² Vö. 102—113.
- ⁶³ Vö. 126—134.
- ⁶⁴ L. 114—121. pont, ahol az egyházon belüli párbeszédet tárgyaltuk. VI. Pál: *Ecclesiam suam*. L. még az ökumenikus párbeszéd alapelveinek körvonalai „Az ökumenikus dialógussal kapcsolatos reflexiók és javaslatok” dokumentumban, különösen IV, 4b és IV, 5. *L'Osservatore Romano* 1970. szeptember 21—22.
- ⁶⁵ Vö. *Inter mirifica*, 20.
- ⁶⁶ Vö. u. a. 21.
- ⁶⁷ Vö. u. a. 19.
- ⁶⁸ Vö. *Apostolican actuositatem*, 19 és 21.
- ⁶⁹ *Inter mirifica*, 18.
- ⁷⁰ Vö. u. a. 21.
- ⁷¹ Vö. u. a. 18.
- ⁷² Vö. u. a. 19.
- ⁷³ Vö. *In Fructibus multis*. AAS 56 (1964), 289—292.
- ⁷⁴ Vö. 138—141. skk.
- ⁷⁵ Vö. 169. skk.
- ⁷⁶ Vö. *Inter mirifica*, 22.

A Tömegkommunikáció
Pápai Tanácsa

AETATIS NOVAE

Lelkipásztori határozat
a tömegkommunikációs eszközök
használatáról húsz évvel
a *Communio et progressio* után

Bevezetés

Az emberi kommunikáció forradalma

I. Egy új korszak kezdetével az emberi kommunikáció hatalmasan megnövekedett, s ez jelentősen hat az egész világ kultúrájára. A technikai forradalom által hozott változások e jelenségnek csupán egyik szempontját adják. Az emberek má mindenütt a médiumok hatása alatt állnak, s ez befolyásolja vallási és erkölcsi viselkedésüket, a politikai és a szociális rendszereket és a nevelést is.

Igy például az 1989-es és 1990-es év „fordulatában” – amelynek történelmi jelentőségére a pápa a *Centesimus annus*-ban utal¹ – senki sem tagadhatja a média szerepét, amelyet sem földrajzi, sem politikai határok nem tudnak megállítani.

Ekkor vált nyilvánvalóvá, hogy „az új idők első Aeropágusza a kommunikáció világa, amely egyre jobban egyesíti az emberiséget – és amint mondani szokás – egyetlen »világfaluvá« alakítja. A tömegtájékoztató eszközök fontos szerepet töltenek be, mert sokak számára az információ és a képzés, a vezetés és tanácsadás, az egyéni, családi és társadalmi viselkedés fő eszközeivé váltak”.²

Több mint negyedszázaddal a II. Vatikáni zsinat tömegkommunikációs eszközökről szóló, *Inter mirifica* című dekrétumának kihirdetése és két évtizeddel a *Communio et progressio* című lelkipásztori határozat után a Tömegkommunikáció Pápai Tanácsa e helyzet pasztorális következményeiről kívánja kifejteni megfontolásait. Ezt a *Communio et progressio* zárszavának szellemében teszi: „Isten népe járja útját a történelemben. Amint – mind a tájékoztatásban, mind a befogadásban – korokkal együtt haladnak, bizalommal, sőt lelkesedéssel várják mindazt, amit a kommunikáció fejlődése egy kozmikus korszakban felajánlhat”.³

Mivel a zsinati és a zsinat utáni dokumentumok alapelveit és megállapításait maradandó értékűnek tartjuk, megpróbáljuk ezeket a kirajzolódó új valóságra alkalmazni. Ugyanakkor nem áll szándékunkban, hogy ebben az összetett, állandó mozgásban

és fejlődésben lévő helyzetben kimondjuk a végső szót, hanem munkaeszközt és bátorítást kívánunk adni mindazoknak, akik az új valóság lelkipásztori következményeivel szembesülnek.

2. Az *Inter mirifica* és a *Communio et progressio* nyilvánosságra hozatala utáni években az emberek lassan megszokták az olyan kifejezéseket, mint az „információs társadalom”, a „tömegkommunikációs kultúra” és a „média nemzedéke”. Az ilyen kifejezések azt a figyelemre méltó ténytet támasztják alá, hogy sok mindent, amit manapság az emberek az életről tudnak és gondolnak, a médiumok határoznak meg; az emberi tapasztalat a média által közvetített tapasztalattá változott.

Az utolsó évtizedek szintén nagyszerű újításokat hoztak a kommunikációs technika területén. Ezekbe beletartozik mind a régebbi technológiák gyors továbbfejlesztése, mind a telekommunikáció és más tömegkommunikációs technikák új formái; ilyenek a műholdak, a kábeltelevízió, a fénykábel, a videokazetták, a CD-k, a számítógépes képalakítás és más digitalizált adatfeldolgozó módszerek. Az új média használata szinte „új nyelveket” teremtett, amelyek új lehetőségeket nyitottak az egyház küldetéséhez, ám új pasztorációs problémákat is hoztak magukkal.

3. E tények ismeretében bátorítjuk a lelkipásztorokat és Isten egész népét, hogy a tömegkommunikációval és a tömegkommunikációs eszközökkel kapcsolatos problémákban tanúsítsanak nagyobb megértést, és megértésüket gyakorlati intézkedésekkel és megvalósítható javaslatokkal igazolják.

„Amikor a zsinati atyák a jövőbe tekintettek, és megpróbálták feltárni azt a környezetet, amelyben az egyház küldetését teljesíteni tudná, felismerték, hogy a technikai haladás már ott tart, hogy »a Föld arculatát átformálja«, sőt a világot is meghódítsa. Felismerték, hogy különösen a kommunikációs technika fejlődése alkalmas arra, hogy beláthatatlan következményekkel járó láncreakciókat váltson ki”.⁴

„Ellentétben azzal a szándékkal, amely az egyházat távol akarta tartani a fejlődés fő áramától, a zsinati atyák az egyházat az emberi haladás fő sodrában szemlélték, ahogyan megkísérli felfogni és megérteni az emberiség tapasztalatait, hogy a hit fényében értelmezze. Isten hívő népének az új technikai felfedezéseket az emberiség javára és a világra vonatkozó isteni terv-

nek beteljesítésére alkotó módon kell felhasználnia... A számítógépek korszakának lehetőségeit úgy szeretnénk felhasználni, hogy azok az ember világi és másvilági hivatását szolgálják, és ezzel az Atyát dicsőítsék, akitől minden jó származik”.⁵

Szeretnénk köszönetet mondani mindazoknak, akik az egyházban a médiumok alkotó munkájáért felelősek. Számos nehézséggel találkoznak – mint például a korlátozott anyagi lehetőségek, vagy olykor az egyháznak a médiában való részvételét hátráltató akadályok, vagy a média uralkodó szerepéből adódóan a kultúra, az értékrend és a viselkedésformák folyamatos átalakulása; ennek ellenére már sokmindent sikerült elérni, és még több fog megvalósulni. Azok a püspökök, papok, szerzetesek és világi hívők, akik ennek a fontos apostoli küldetésnek szentelik magukat, mindannyiunk köszönetét megérdemlik.

Üdvözöljük a média területén az ökumenikus együttműködést elősegítő pozitív fáradozásokat: a katolikusokat és a többi egyházhoz és egyházi közösséghez tartozó testvéreket, valamint a más világvallások képviselőivel való együttműködést. „A kommunikáció területén a keresztények hatékony együttműködése és a más vallások képviselőivel való szorosabb, együttes cselekvése” nemcsak kívánatos, de szükséges is, „hogy a vallássság a tömegkommunikációban jelen lehessen.”⁶

I. fejezet

A tömegkommunikáció helyzete a világban

A. Kulturális és társadalmi háttér

4. A tömegkommunikáció területén napjainkban lejátszódó átalakulás több, mint pusztán technikai forradalom – inkább mindazon elemek alapvető újrarendeződése, amelyekkel az ember az őt körülvevő világot felfogja, tapasztalatait ellenőrzi és

kifejezésre juttatja. A képek és az eszmék állandóan hozzáférhetőek és gyorsan továbbíthatóak – akár egyik földrésről a másikra is. Ez pozitív, de egyúttal negatív hatással is lehet a személyek lelki, erkölcsi és szociális fejlődésére, a társadalmak szerkezetére és működésére, a kultúrák kölcsönös érintkezésére és párbeszédére, az értékek befogadására és továbbadására, a világszemléletre, az ideológiára és a vallásos meggyőződésre. A kommunikáció területén bekövetkezett forradalom hatással van az embereknek az egyházzal alkotott elképzeléseire is, és befolyásolja az egyház sajátos struktúráinak és működési formáinak kialakulását.

Mindennek fontos pasztorációs következményei vannak. A médiumok valóban felhasználhatóak az Evangélium hirdetésére, de arra is, hogy az emberek szívéből kiűzzék őket. Minél szorosabban fonódnak össze a médiumok az emberek hétköznapi életével, annál hathatósabban befolyásolják az élet értelméről kialakított felfogásukat.

A médiumok hatalma olyan nagy, hogy nemcsak az emberek gondolkodásmódját befolyásolják, hanem gondolataik tartalmát is. Sok ember számára az a valóság, amit a médiumok valóságként tüntetnek fel; mindaz, amit a médiumok nem hangsúlyoznak, jelentéktelennek tűnik. Így *de facto* hallgatásra kényszeríthetők egyes emberek és csoportok azzal, hogy a médiumok nem vesznek róluk tudomást; el lehet nyomni az Evangélium hangját is, bár teljesen elfojtani nem lehet.

Ezért fontos, hogy a keresztények a hiányzó információkat pótolják, és így szóhoz juttassák az elnémítottakat.

A médiumok hatalma, amely erősíti vagy gyengíti a vallás, a kultúra és a család hagyományos értékeit, hangsúlyt ad a zsinati szavak aktualitásának: „A tömegkommunikációs eszközök helyes használata feltétlenül megköveteli az erkölcsi rend törvényeinek ismeretét és azoknak lelkiismeretes érvényesítését ezen a területen is.”⁷

B. Politikai és gazdasági háttér

5. Az országok gazdasági szerkezete a legszorosabb kapcsolatban áll a modern kommunikációs rendszerekkel. A kommunikációs rendszerek hatékony infrastruktúrájához a gazdasági és politikai fejlődés szempontjából általában szükségesnek tart-

ják az állami beruházásokat is. Az ilyen befektetések költségeinek növekedése számos ország kormányát a verseny növelését célzó politikára ösztönözte. Ez a legfőbb oka annak, hogy sok esetben a telekommunikáció, a közvetítés és sugárzás nyilvános rendszerében megszüntették az előírásokat, és a privatizációnak szolgáltatták ki azt.

Ahogy a nyilvános rendszerekkel való visszaélés ideológiai és politikai manipulációhoz vezethet, ugyanúgy a közvetítés és sugárzás szabályozatlan használata és privatizációja is komoly következményeket vonhat maga után. A gyakorlatban – időnként hivatalos részről is – alábecsülik a műsorsugárzás használatának felelősségét. Hajlamosak a sikert a nyereség, nem pedig a szolgálat alapján megítélni. A nyereségközpontú gondolkodás és a reklámszakemberek érdekei megengedhetetlen hatást gyakorolnak a médiumok tartalmára: a minőséggel szemben a népszerűséget részesítik előnyben, és a legkisebb közös nevező jut érvényre. A reklámszakemberek túllépi jogos hatáskörüket – hogy a valóságos igényeket állapítsák meg, és azokat elégtésék ki –, és nyereségvágytól hajtva mesterséges fogyasztási igények és fogyasztói ideálok teremtésére törekednek.

Ez az üzleti nyomás túllép az országhatárokon is, és károsan hat bizonyos népekre és kultúrájukra. A növekedő konkurrencia és az új értékesítő piacok felkutatása érdekében a tömegkommunikációs vállalkozások egyre inkább „multinacionális” jelleget öltenek; a helyi előállítási lehetőségek hiánya egyre több országot tesz a külföldtől függővé. Így az egyik kultúrára jellemző népszerű médiatermékek elárasztanak egy másik kultúrát, gyakran az ott már létező művészeti- és tömegkommunikációs formák és az általuk képviselt értékek rovására.

A kereskedelmi adók szaporodásából és a privatizációból eredő gondok megoldása nem várható a tömegkommunikáció állami ellenőrzésétől, hanem a közzolgálati műsorok normáinak megfelelő, átfogó szabályozástól és a nagyobb nyilvános felelősségvállalástól. Ebben az összefüggésben arra is rá kell mutatnunk, hogy bár egyes országokban a tömegkommunikáció működésének jogi-politikai keretei javulóban vannak, mégis léteznek olyan területek, ahol az állami beavatkozás — csakúgy, mint régebben — az elnyomás és a kiszorítás eszköze.

II. fejezet A kommunikáció feladata

6. A *Communio et progressio* szerint a kommunikáció a közösséghez vezető út. Mert a kommunikáció, írja a dokumentum, „több, mint gondolatok közlése és érzelmek jelzése. Legmélyebb szintjén saját magunk ajándékozása a szeretetben”.⁸ Ebben az értelemben tükrözi a kommunikáció az egyházi közösséget, és járul hozzá annak alakításához.

Az igazság közlésének valóban lehet megváltó ereje, amely Krisztus személyéből táplálkozik. Ő Isten Igéjének megtestesülése, és a láthatatlan Isten képe-mása. Benne és általa nyilatkoztatja ki Isten önmagát az emberiségnek, a Lélek által. „Mert ami benne láthatatlan: örök ereje és isteni mivolta, arra a világ teremtése óta műveiből következtethetünk.”⁹ Idézhetjük a Biblia következő szavait is: „S az Ige testté lett, és köztünk élt. Láttuk dicsőségét, az Atya Egyszülöttének dicsőségét, akit kegyelem és igazság tölt be.”¹⁰

A megtestesült Igében nyilatkoztatja ki magát Isten végérvényesen. Jézus szavaiban és tetteiben válik felszabadítóvá és megváltó Igévé az egész emberiség számára. Isten e szeretetből fakadó feltárulkozása és az ember hívő válasza hozza létre a mélységes párbeszédet.

Az emberi történelem és valamennyi kapcsolat az emberek között Isten Krisztusban megvalósuló önközlésében játszódik le. Maga a történelem az isteni Ige megnyilvánulása; az ember hivatásához tartozik, hogy ehhez hozzájáruljon azáltal, hogy igyekszik Isten kiengesztelő szeretetének állandó, határtalan ki nyilatkoztatását teremtő módon megélni. Ezt a remény szavaiban és a szeretet cselekedeteiben – tehát életmódunk által – kell kifejezésre juttatnunk. Ez a magyarázata annak, hogy az egyházi közösségnek szívében kell viselnie a kommunikációt.

Krisztus egyszerre tartalma és forrása mindannak, amit az egyház az Evangélium hirdetésekor közvetít. Az egyház „az Ő teste és a teljessége annak, aki mindenben mindent teljessé tesz”.¹¹ Az

egyházban tehát az Ige és a szentségek által közeledünk a remélt, végső egyesüléshez, hogy „Isten legyen minden mindenben”.¹²

A. A média az emberiség és a kultúra szolgálatában

7. A tömegkommunikáció minden lehetséges pozitívuma mellett, azaz hogy „az egység és az egyetértés hatékony eszköze lehet, olykor az életről, a családról, a vallásról és az erkölcsről hamis képet is adhat – olyan szemléletet, amely nem veszi figyelembe a személy igazi méltóságát és önrendelkezését”.¹³ Sürgető feladat ezért, hogy a médiumok kísérjék figyelemmel és segítsék elő „az emberiség és a társadalom kulturális, transzcendens és vallásos dimenzióit”¹⁴ magában foglaló személy teljeskörű fejlődését.

Számos egyéni és szociális probléma abból adódik, hogy az emberek közötti kapcsolatokat egyre nagyobb mértékben helyettesíti a médiumok használata, illetve a szenvedélyes azonosulás azok fiktív hőseivel. A médiumok nem helyettesíthetik a közvetlen személyes, családi és baráti kapcsolatokat. A kommunikációs eszközök azonban hozzájárulhatnak e nehézségek megoldásához, ha vita-csoportok, filmek és rádióműsorok megbeszélése során serkentik az emberek egymás közötti kommunikációját, nem pedig azok helyére lépnek.

B. A média a világgal való párbeszéd szolgálatában

8. A II. Vatikáni zsinat hangsúlyozta, hogy a keresztények tudatában vannak az emberiséggel és annak történelmével való igen szoros kapcsolatuknak.¹⁵ Akik Isten igéjét hirdetik, azoknak kötelessége, hogy figyeljék és próbálják megérteni a különböző népek és kultúrák „szavait” — nemcsak azért, hogy tanuljanak tőlük, hanem azért is, hogy segítsenek nekik Isten igéjét megismerni és befogadni.¹⁶ Ehhez az egyháznak aktívan és figyelmesen kell a világban jelen lennie, hogy az emberek közösségét támogassa, és kiálljon azok mellett, akik a személyes és társadalmi problémákra elfogadható megoldásokat keresnek.

Ha az egyház mindenkor az egyes nemzetek és népek korszakának és kultúrájának megfelelően akarja közölni üzenetét, akkor ezt ma az új kommunikációs eszközök kultúrájában és annak számára kell megtennie.¹⁷ Ez alapvető feltétele azon döntő kérdés megválaszolásának, amelyre a II. Vatikáni zsinat is aggodalommal utalt: „a társadalmi, technikai és kulturális kötelek” keletkezése, amelyek az embereket egyre szorosabban összefűzik egymással, „különösképpen sürgetővé” teszik, hogy az egyház minden embert „Krisztusban teljes egységbe” gyűjtson össze.¹⁸ Az egyház a médiumokat az egységre törekvésben játszott fontos szerepük miatt az isteni gondviselés által adott eszközöknek tekinti, amelyek földi zarándoklásuk ideje alatt az emberek kommunikációját és egymás közötti kapcsolatát megkönnyítik.¹⁹

Ha az egyház párbeszédet próbál kezdeni a modern világgal, a médiumok felelőseivel is őszinte és tiszteletteljes dialógust kell folytatnia.

Ez a párbeszéd megkívánja, hogy az egyház a médiumok – céljaik, belső szerkezetük, formáik és fajtáik – megértésén fáradozzon, támogassa és bátorítsa az e területen dolgozókat. Ennek a megértésnek és támogatásnak alapján válik lehetővé, hogy komoly javaslatokat tegyen az emberi haladásnak és az Evangélium hirdetésének útjában álló akadályok elhárítására.

A dialógus azt is megköveteli, hogy az egyház a világi médiumokkal, különösen a médiapolitika fejlődésével aktívan foglalkozzon. A keresztények sajátos felelőssége, hogy minden kommunikációs eszköz területén önálló kezdeményezésekre vállalkozzanak. Feladatuk nem korlátozódik csupán az egyházzal kapcsolatos hírek közzétételére. A dialógushoz hozzátartozik a médiumok dolgozóinak a támogatása is; továbbá a kommunikáció antropológiájának és teológiájának a kidolgozása, hogy ezáltal maga a teológia legyen kommunikatívabb, és így alkalmasabb arra, hogy az Evangélium értékeit feltárja, és az emberi kapcsolatok mai valóságára alkalmazza. A párbeszéd azt is megkívánja, hogy az egyház felelős vezetői és a lelkipásztorok készségesen és okosan válaszoljanak a médiumok kérdéseire: igyekezzenek a bizalom és a kölcsönös tisztelet közös értékein nyugvó kapcsolatot kialakítani azokkal, akik nem osztják hitünket.

C. A média az emberi közösség és a társadalmi haladás szolgálatában

9. Az egyházban és az egyház által végbemenő kommunikáció lényegében Jézus Krisztus örömhírének hirdetéséből áll. Ez az Evangéliumnak mint prófétai és megszabadító igének a hirdetése, ami a mai kor emberéhez szól; a radikális szekularizálódás ellenében az isteni igazságról és az ember természetfeletti rendeltetéséről tesz tanúságot; a konfliktusokkal és a megosztottságokkal szemben az igazságosság mellett dönt, szolidaritást vállalva minden hívővel a népek, a nemzetek és a kultúrák egységének szolgálatában.

Az egyház így értelmezi a kommunikációt, s ez a felfogás sajátos fényt vet a tömegtájékoztatási eszközökre és arra a szerepre, amelyet az isteni gondviselés terve szerint az emberek és a társadalom fejlődésének támogatásában betöltenek.

D. A média az egyházi közösség szolgálatában

10. Az eddig elmondottakkal kapcsolatban emlékeztetnünk kell az egyházon belül a dialógushoz és az információhoz való jogra, ahogy ezt a *Communio et progressio*²⁰ is megerősíti, valamint arra, hogy tovább kell keresnünk az e jog megerősítéséhez és védelméhez szükséges eszközöket, különösen a tömegkommunikáció felelősségteljes használata révén. Itt többek között az Egyházi Törvénykönyv útmutatásaira gondolunk; eszerint a hívőknek — amellet, hogy lelkipásztoraiknak engedelmeskedni tartoznak — joguk van arra, hogy „törekvéseiket, különösen a lelkieket, valamint kívánságaikat” lelkipásztoraik előtt „feltárják”,²¹ sőt „tudásuk, szakértelmük és tekintélyük alapján joguk, sőt néha kötelességük, hogy az egyház javát érintő dolgokról véleményt nyilvánítsanak a szent pásztorok előtt”.²²

Olyan eszközzel van dolgunk, amely képes megőrizni és erősíteni az egyház hitelét és hatékonyságát. De még ennél is fontosabb, hogy utat készíthet ahhoz, hogy az egyház közösségi jellege konkrétan megvalósulhasson, amely a Szentháromság benső közösségéből ered, és azt kell visszatükröznie. Az egyházi közösség tagjai méltóságuk és küldetésük szempontjából egyenlőek; ennek alapja a keresztség, s a feladatok és tisztségek hierarchikus

rendszere és sokfélesége. Ezt az egyenlőséget az információból való becsületes és tiszteletteljes részesedés és a szabad véleménynyilvánítás révén kell kifejezésre juttatni.

Véleménykülönbségek esetén szem előtt kell tartani, hogy „a közvéleményre gyakorolt nyomás nem járul hozzá a tanok tisztázásához, és nem szolgálja az igazságot”.²³ „Nem minden eszme és elképzelés, amely Isten népe körében kering, azonosítható a »hitérzékkel«.”²⁴

Miért ragaszkodik az egyház ahhoz, hogy az embereknek joga van a helyes információhoz? Miért hangsúlyozza, hogy joga van az Evangélium hiteles igazságát hirdetni? Miért fektet ekkora hangsúlyt pásztorai felelősségére, hogy az igazságot közvetítsék, és a hívőket is ugyanilyen magatartásra neveljék? Azért teszi, mert mindaz, amit a kommunikáció az egyházon belül jelent, azon a felismerésen nyugszik, hogy Isten Igéje önmagát nyilatkoztatja ki.

E. A média az újraevangelizálás szolgálatában

11. A hit hirdetésében (az evangelizálásban) és a hitoktatásban a hagyományos eszközök és módszerek mellett – mint a tanúságtétel, a katekizmus, a személyes kapcsolat, a népi ájtatosság, a liturgia és más hasonló szent ünnepek – nélkülözhetetlené vált a tömegkommunikációs eszközök használata. Igen, „az egyház bűnössé válna Ura előtt, ha nem használná fel ezt a hatékony eszközt, amely az emberi értelmet még tovább tökéletesíti”.²⁵ A mai világban a kommunikációs eszközöket az egyház új vagy újra-evangelizációs terveinek szolgálatába lehet és kell állítani. A „látni, ítélni, cselekedni” bizonyítottan hatásos régi alapelv szerint az evangelizációban az audio-vizuális médiumoknak külön figyelmet kell szentelni.

Nagyon fontos, hogy az egyháznak a médiumokkal és a kultúrával való kapcsolatában – amelyek alakításához maga is hozzájárul – mindig szem előtt tartsuk: „nem elég a tömegkommunikációt csak a krisztusi üzenet és az egyház tanításának hirdetésére használni; hanem magát az üzenetet kell ebbe a modern kommunikáció által teremtett »új kultúrába« integrálni... új nyelvvel, új technikai eszközökkel és újfajta lelki magatartással”.²⁶ Korunkban az egyház aktív és nyitott jelenlétével kell a kommunikáció világában az evangelizálás új eszközeit és lehetőségeit megtalálni.

III. fejezet

Napjaink kihívásai

A. A kritikus véleményalkotás szükségessége

12. Az egyház nagyra értékeli és szívesen fogadja a médiumokat, és törekszik részt venni a kommunikáció által teremtett új kultúrában, hogy azt evangelizálja – ugyanakkor kritikus véleményt is kell mondania a médiumokról és hatásokról a kultúrában.

Mint már ismételtelen megállapítottuk, a kommunikációs technika az emberi csodálatos alkotása, és a médiumok a társadalom számára igen hasznosak. Azt is hangsúlyoztuk, hogy a tömegkommunikációs eszközök használata csak részben tekinthető áldásosnak, és csak akkor válnak hasznossá, ha mind a magánszemélyek és a magánszféra, mind a kormányok és az egész társadalom a helyes értékek alapján és józan válogatással alkalmazzák őket. Az egyház nem kívánja előírni e döntések és e válogatás módját, hanem azáltal próbál hathatós segítséget nyújtani, hogy rámutat a médiumok területére is érvényes etikai és erkölcsi elvekre, amelyek mind a humánus, mind a keresztény értékek között megtalálhatók.

B. Szolidaritás és fejlődés

13. A dolgok mai állása szerint előfordulhat, hogy a tömegkommunikációs eszközök növelik azokat az egyéni és társadalmi akadályokat, amelyek útját állják az emberek szolidaritásának és egészséges fejlődésének. Ezekhez az akadályokhoz tartozik a szekularizmus, a fogyasztói gondolkodás, a materializmus, az emberi elidegenedés, a szegények és jogfosztottak helyzete iránti érdeklődés hiánya.²⁷

Ezért az egyház – mivel a tömegkommunikációs eszközöket „a kultúra-teremtés és továbbadás kiváltságos eszközének”²⁸ te-

kinti – kötelességének tartja, hogy a média dolgozóinak és közönségének továbbképzési lehetőséget biztosítson, hogy „kritikusan, az igazság iránti szeretettől vezérelve” közelíthessenek ezekhez az eszközökhöz; az egyház elismeri azt a kötelességét is, hogy „a szabadságot és a személy méltóságának tiszteletét védelmezze, és a népek igazi kultúráját azáltal erősítse, hogy a monopolizálás és a manipuláció minden formáját határozottan és bátran visszautasítja”.²⁹

C. Politika és struktúrák

14. Nyilvánvaló, hogy számos erre vonatkozó probléma a politika és a tömegkommunikáció sajátos struktúrájának a következménye: például bizonyos társadalmi csoportok vagy osztályok nem jutnak hozzá a tömegkommunikációs eszközök használatához, számos helyen pedig az információhoz való alapvető jogot, a tömegkommunikációt széles körben kisajátító gazdasági, politikai és társadalmi elit szisztematikusan korlátozza.

Mindez ellentétben áll a tömegkommunikációs eszközök sajátos természetével és alapvető céljaival, mivel az a lényeges társadalmi szerepük, hogy kielégítsék az emberek jogát az információhoz, támogassák a közjóra és az igazságosságra való törekvéseket, és segítsék az egyes emberek, csoportok és népek igazságkeresését. A tömegkommunikációs eszközök akkor teljesítik alapvető feladatukat, ha elősegítik a társadalom minden osztálya és rétege között a gondolat- és információcserét, és biztosítják, hogy minden felelősségteljes hang meghallgatásra találjon.

D. Az információhoz és kommunikációhoz való jog védelme

15. Tarthatatlan, hogy a kommunikáció szabadságának gyakorlása a gazdaságtól, a neveléstől, vagy a politikai hatalomtól függjön. A kommunikációhoz való jog mindenkit megillet.

Ez országos, és nemzetközi szinten is különös erőfeszítéseket követel, nemcsak azért, hogy a szegények és erőtlének is infor-

mációhoz jussanak – ami egyéni és társadalmi fejlődésükhöz nélkülözhetetlen –, hanem azért is, hogy biztosítsák számukra a lehetőséget, hogy a médiumok tartalmának meghatározásában és az országos kommunikációs intézmények rendszerének és politikájának kialakításában valóban felelős szerepet vállalhassanak.

Ahol a jogi és politikai rendszerek azt segítik elő, hogy a tömegkommunikációt egy elit uralja, az egyháznak nyomatékosan ki kell állnia a kommunikációhoz való jog tiszteletben tartása és saját kommunikációs eszközeinek működtetése mellett, ugyanakkor az egyház tagjai és az egész nép számára alternatív kommunikációs modellek után kell kutatnia. A kommunikációhoz való jog a szabad vallásgyakorlás jogának is részét képezi, amely nem korlátozódhat csupán az istentiszteletek végzésére.

IV. fejezet

Elsődleges lelkipásztori feladatok és megvalósításuk

A. Az emberi kultúrák védelme

16. Mivel az előzőekben vázolt helyzet még számos helyen fennáll, az egyes emberek jogai és érdekei iránti érzékenység gyakran arra ösztönzi az egyházat, hogy támogassa az alternatív kommunikációs eszközök tevékenységét. Az evangelizálás és a hitoktatás terén az egyháznak gyakran kell intézkednie a „népi médiumok” és más hagyományos kifejezési módok védelmére és támogatására, amennyiben felismeri, hogy bizonyos társadalmakban ezek hatékonyabb eszközök lehetnek az Evangélium hirdetésére, mint a modern médiumok, mert személyes részvételt tesznek lehetővé, és az ember érzékenységének és motivációjának mélyebb rétegét érintik.

Modern világunkban a tömegkommunikációs eszközök állandó jelenléte semmi esetre sem csökkenti az alternatív médiumok jelentőségét, amelyek lehetővé teszik, hogy az emberek elkötelezeten és aktívan részt vegyenek a kommunikáció termékeinek előállításában, sőt tervezésében is. Az ősi, hagyományos médiumok valójában nemcsak a helyi kultúra kifejezésére adnak lehetőséget, hanem hozzásegíthetnek a tömegkommunikációs eszközök kialakításában és alkalmazásában való aktív részvételre is.

Ugyanígy nagyra értékeljük számos népnak és embercsoportnak azt a kívánságát is, hogy igazságos és megfelelő kommunikációs és információs rendszerrel rendelkezzenek, amelyek képesek megvédeni őket a külföld vagy saját honfitársaik manipulációi ellen. A fejlődő országok a fejlett országokkal szemben tartanak ettől a vesztélytől; hasonló gondokkal küzd számos fejlett és fejlődő ország kisebbsége is. Bármilyen legyen is a helyzet, a polgároknak aktívan, önállóan és felelősségteljesen részt kell venniük a kommunikációban, mert ez sokféleképpen befolyásolja életkörülményeiket.

B. Az egyház tömegkommunikációs eszközeinek fejlesztése és támogatása

17. Az egyház továbbra is támogatja a kommunikáció és a médiumok különböző formáit, emellett azonban – a sok felmerülő nehézség ellenére is – őriznie, fejlesztenie és támogatnia kell saját, kifejezetten katolikus tömegkommunikációs eszközeit és programjait is. Ehhez tartoznak: a sajtó és a könyvkiadás, a rádió és a televízió, az információs- és sajtóirodák, a tömegkommunikáció és a médiakutatás képzésének és gyakorlati oktatásának intézményei és programjai, végül a tömegkommunikáció szakembereinek az egyházhoz tartozó szervezetei is. Itt különösen a nemzetközi katolikus kommunikációs szervezetek jönnek számításba. Legyenek ezen szervezetek tagjai a püspöki karok szakértői, valamint egyes püspökök is. A katolikus tömegtájékoztató nem csupán többletfeladat az egyház többi tevékenysége mellett: a tömegkommunikáció az egyház küldetésének valamennyi szempontjában fontos szerepet játszik. Ezért nemcsak arra van szükség, hogy legyen a kommunikációra vonatkozó lelkipásztori tervezet, hanem arra is, hogy a kommunikáció legyen integráns része vala-

mennyi lelkipásztori tervezetnek, mert minden más apostoli munkához, szolgálathoz és programhoz segítséget tud adni.

C. Keresztény kommunikációs szakemberek képzése

18. A papok és mindazok képzéséhez, akik lelkipásztori feladatot végeznek, szervesen tartozzon hozzá a tömegkommunikáció oktatása is.³⁰ Ennek az oktatásnak és képzésnek több különböző eleme és szempontja van.

Mai világunkban, amelyet oly nagy mértékben befolyásolnak a tömegkommunikációs eszközök, az egyház szolgálatában állóknak legalább nagy vonalakban ismerniük kell az új információs technikáknak és médiumoknak a hatását az egyes személyekre és a társadalomra. Egyaránt készen kell állniuk az „információban gazdagok” és az „információban szegények” szolgálatára. Fontos, hogy képesek legyenek másokat a dialógusba bevonni, és közben kerüljék a kommunikációnak azt a stílusát, amely uralomra, manipulációra vagy személyes nyereszkedésre engedne következtetni. Akik az egyház tömegkommunikációs munkájában aktívan részt kívánnak venni, azoknak rendelkezniük kell a médiumokkal kapcsolatos szakismeretekkel, és emellett az egyház tanítását és lelkiségét is ismerniük kell.

D. A kommunikációs szakemberek lelkipásztori gondozása

19. A média területén dolgozók etikai szempontból rendkívüli lelki nyomásnak és szorongató csábításoknak vannak kitéve. Mivel a tömegkommunikációs eszközök az egyes személyek és egész társadalmak modern kultúrájának és életének formálásában fontos szerepet játszanak, nagyon lényeges, hogy a világi médiumok dolgozói felelősségteljesen, azzal a szándékkal lássák el feladataikat, hogy az emberiséget szolgálják.

Ezért az egyház felelőségéhez tartozik, hogy olyan lelkipásztori programokat dolgozzon ki, amelyek pontosan megfelelnek a médiumokban dolgozók munkafeltételeinek és erkölcsi kihívásainak. Ezekben a lelkipásztori programokban olyan ál-

landó továbbképzésnek is szerepelnie kell, amely ezeknek a szakembereknek – akik közül sokan őszintén szeretnék tudni és tenni mindazt, ami etikai és erkölcsi szempontból helyes – segítséget nyújthat, hogy szakmai tevékenységükben és magánéletükben egyre inkább érvényesülhessenek a megfelelő erkölcsi normák.

V. fejezet

A lelkipásztori tervezés szükségessége

A. A püspökök felelőssége

20. Ha felismerik, hogy a kommunikáció világából eredő igények jogosak, és sürgős megoldásra várnak, a püspököknek és mindazoknak, akik felelősséggel döntenek az egyház korlátozott emberi és anyagi eszközeinek és tartalékainak elosztásáról, azon kell fáradozniuk, hogy a konkrét nemzeti, helyi és egyházmegyei körülmények figyelembevételével ezeknek az igényeknek elsőbbséget biztosítsanak.

Ezek a követelések talán azért erőteljesebbek ma, mint a múltban, mert az egyház korunk nagy „Aeropáguszát” – a kommunikáció világát – mindezideig többé-kevésbé elhanyagolta.³¹ Erre a tényre utal a Szentatya: „Az Evangélium hirdetésében és az oktatásban általában más segédeszközöket részesítenek előnyben, a médiumokat pedig egyes személyek vagy kisebb csoportok kezdeményezéseinek engedik át, és a lelkipásztori tervezésben ezeknek alárendelt szerep jut”.³² Ezen a helyzeten változtatni kell.

B. A tömegkommunikáció lelkipásztori terve

21. Ezért sürgősen ajánljuk az egyházmegyéknek, a püspöki karoknak és más püspöki bizottságoknak: ügyeljenek arra, hogy a tömegkommunikáció problémaköre minden lelkipásztori

tervbe bekerüljön. Ezenkívül javasoljuk, hogy kifejezetten a tömegkommunikációval kapcsolatos lelkipásztori tervet is dolgozzanak ki, illetve a már meglévőket dolgozzák át, és a legutóbbi helyzetnek megfelelően igazítsák ki; így biztosítható lenne az állandó felülvizsgálás és feldolgozás folyamata. Ehhez a püspököknek a hivatásos tömegkommunikációs szakemberek – akik világi médiumokban vagy egyházi médiaszervezetekben dolgoznak – és a filmgyártás, a rádió, a televízió és a sajtó más nemzetközi és országos szervezeteinek együttműködését kellene kérniük.

Nagyon hasznosak az egyes püspöki karok számára készített, a valóságos igényeket és a kitűzött célokat konkrétan megfogalmazó, és az erőfeszítések koordinálására buzdító lelkipásztori tervek. E dokumentumok elkészítésével kapcsolatos vizsgálatok, értékelések és körkérdések eredményei legyenek mindenkinek hozzáférhetőek az egyházban, mert a lelkipásztorok számára fontos információkat tartalmaznak. A gyakorlati, reális tervet a helyi egyházak igényeihez is hozzá lehet igazítani. Mivel az igények változnak, a tervek legyenek folyamatosan felülvizsgálhatók és helyesbíthetők.

A dokumentum befejezéseként bemutatunk néhány szempontot a lelkipásztori terv elkészítéséhez, és javasolunk néhány témát, amelyekkel a lelkipásztori körlevelek vagy püspöki nyilatkozatok mind országos, mind helyi szinten foglalkozhatnak. Mindezeket a püspök karok és a médiszakemberek javaslatai alapján állítottuk össze.

Utószó

22. Még egyszer hangsúlyozzuk, hogy „az egyház a tömegkommunikációs eszközöket »Isten ajándékainak« tekinti, amelyek a Gondviselés szándéka szerint az embereket testvériségben egyesítik, és segítséget nyújtanak ahhoz, hogy a megváltás művében együttműködjenek”.³³ Ahogy az ószövetségi prófétákat a Lélek segítette, hogy az idők jeleiből Isten terveit megértsék, ugyanúgy segíti ma is az egyházat, hogy a mi időnk jeleit is megértse, és prófétai feladatát teljesítse. Ehhez hozzátartozik a tömegkommunikációs technikák és eszközök tanulmányozása, értékelése és helyes használata is, mert ezek a mi időnkéből már nem zárhatók ki.

Függelék Szempontok a tömegkommunikáció lelkipásztori tervéhez

23. A médiumok helyzete és az egyháznak a tömegkommunikáció területén adódó lehetőségei országonként, sőt egy országon belül egyházmegyénként is különbözőek. Ezért természetesen az egyháznak a médiumokkal és az ezeket meghatározó kulturális környezettel kapcsolatos magatartása is helyről helyre változik; az egyház terveit és részvételét a helyi viszonyoknak megfelelően kell kialakítani.

Minden püspöki karnak és minden egyházmegyének ki kell dolgoznia a tömegkommunikáció átfogó lelkipásztori tervét. Az volna a legjobb, ha mindezt a tömegkommunikáció nemzetközi és országos katolikus szervezeteinek képviselőinek és a helyi médiumok szakembereinek bevonásával tehetnék meg. Emellett a többi lelkipásztori terv – különösen a szociális ellátással, a ne-

veléssel és az Evangélium hirdetésével kapcsolatos tervek – megfogalmazásában és megvalósításában is számolni kell a médiumokkal. Számos püspöki kar és egyházmegye dolgozott már ki olyan tervet, amelyben megjelölték a kommunikációs igényeket, meghatározták a célokat, reális javaslatot tettek a költségvetésre, és összehangolták az ezen a területen már elindított különböző törekvéseket.

Mindazoknak, akiknek lelkipásztori terveket kell kidolgozniuk, vagy a már meglévő terveket kell végső formába önteniük, a következő irányvonalakat ajánljuk fel segítségül.

Irányvonalak a tömegkommunikációval kapcsolatos lelkipásztori terv kidolgozásához egy egyházmegyében, püspöki karban vagy patriarkátusban

24. A tömegkommunikációval kapcsolatos lelkipásztori tervetnek a következő elemeket kell tartalmaznia:

a) a kommunikációs stratégiáknak széleskörű konzultáció alapján elkészített összképét, amely kiterjed minden egyházi szolgálatra, és szem előtt tartja az aktuális problémákat és körülményeket;

b) helyzetfelmérést vagy értékelést, amely az adott területen a médiumok helyzetét felvázolja: a hallgatóság különböző köreit, a közszolgálati és kereskedelmi médiumok előállításait és vezetőit, az anyagi és technikai eszközöket, az elosztási rendszert, az ökumenikus és nevelési lehetőségeket, a katolikus médiaszervezetek tagjait, beleértve a szerzetesrendek tagjait is;

c) javaslatot egyházi kommunikációs eszközök létesítésére, az Evangélium hirdetésére, a hitoktatásra és nevelésre, a szociális ellátásra és az ökumenikus együttműködés szolgálatára; ez a javaslat foglalkozzon a nyilvános szerepléssel, a sajtóval, rádióval, televízióval, filmmel, kazettákkal, számítógépes hálózatokkal, másolási lehetőségekkel és a telekommunikáció egyéb formáinak lehetőségével is;

d) a média-pedagógia kérdését, amelyben különös hangsúlyt kap a tömegkommunikációs eszközök és az értékek kapcsolata;

e) a médiumok dolgozóinak lelki gondozására és a velük való dialógusra vonatkozó javaslatot; ebben hitük fejlődésére és lelki kibontakozásukra helyezték a fő hangsúlyt;

f) e lelkipásztori tervezet anyagi eszközeinek és lehetőségeinek kimutatását.

A tömegkommunikációs lelkipásztori terv kidolgozása

25. Ennek a tervezetnek az a célja, hogy az egyházban a kommunikációért felelősöknek irányt mutasson, ösztönzést adjon, és felhívja a figyelmüket a reális célokra és munkájuk elsődleges szempontjaira. Javasoljuk, hogy hozzanak létre egy egyházi munkatársakból és média-szakemberekből álló tervező csoportot, amely ennek a folyamatnak a kidolgozásával foglalkozik. A folyamat két fázisa: 1) a vizsgálat; 2) a tervezés.

A vizsgálati szakasz

26. A vizsgálati szakaszhoz tartozik az igények felmérése, az információ-gyűjtés és a különböző pasztorációs tervezési modellek értékelése. Ez magában foglalja azoknak a kereteknek az elemzését is, amelyekben a kommunikáció végbemegy, vagyis a már meglévő egyházi kommunikációs rendszerek és programok erősségeit és gyengeségeit éppúgy, mint az általuk felkínált lehetőségeket, illetve azokat a kihívásokat, amelyekkel szembesülnek.

Hogy a szükséges adatgyűjtésre irányuló kutatás eredményes legyen, három lépésben kell történnie. Ez a három lépés: az igények felmérése, a kommunikációs eszközök vizsgálata és a rendelkezésre álló segédeszközök nyilvántartása. A vizsgálat első lépésében megállapítják azoknak az egyházi szolgálatoknak a körét, amelyekre a püspöki karoknak vagy az egyházmegyéknek különös figyelmet kell fordítaniuk. A második lépés a számításba jövő módszerekkel – és hatékonyságuk megítélésével – foglalkozik, hogy megállapítsa a kommunikáció már meglévő rendszereinek és módszereinek erősségeit és gyengeségeit. A harmadik lépés a kommunikáció területén az egyház rendelkezésére álló anyagi és technikai eszközök, továbbá a szakemberek számbavétele. Nemcsak az egyházi tulajdonban lévő eszközök és tartalékok tartoznak

ide, hanem mindazok, amelyekhez az egyház az üzleti életben, a médiaiparban és az ökumenikus szervezetekben hozzáférhet.

A tervezési szakasz

27. Az adatok gyűjtése és elemzése után a tervező csoportnak a püspöki karoknak és az egyházmegyéknek a tömegkommunikációval kapcsolatos céljaival és elsődleges feladataival kell foglalkoznia. Ezzel elkezdődik a tervezés szakasza. A regionális és helyi viszonyok figyelembevételével a tervező csoportnak a következő problémákat kell megvizsgálnia.

28. A nevelés: A kommunikáció és a médiumok problémái a lelkipásztori szolgálat valamennyi területét érintik, beleértve a nevelést is. A tömegkommunikációval kapcsolatos lelkipásztori tervnek a következőkre kellene törekednie:

a) a tömegkommunikációnak a neveléssel kapcsolatos lehetőségeit a képzés lényeges részeként kínálják fel mindazoknak, akik az egyházért tevékenykednek, akár szeminaristák, akár papok, szerzetesek vagy világiak;

b) bátorítsák a katolikus iskolákat és egyetemeket, hogy ajánljanak fel a kommunikáció területén az egyház és a társadalom igényeihez kapcsolódó programokat és tanfolyamokat;

c) kínáljanak fel a kommunikáció technikájával, kezelésével, etikájával és politikájával kapcsolatos tanfolyamokat, műhelyeket és szemináriumokat mindazoknak, akik az egyházban e területért felelősek: a szemináriumok növendékeinek, a szerzeteseknek és a papságnak;

d) tervezzenek és valósítsanak meg a tanárok, a szülők és a diákok számára média-pedagógiával és képzéssel kapcsolatos programokat;

e) ösztönözzék az alkotó művészeket és az írókat, hogy tehetőségüket felhasználva olyan műveket írjanak a színház, a rádió, a televízió, a szórakoztató és egyéb jellegű filmezés számára, hogy az Evangélium értékeit nevelő céllal közvetítsék;

f) hívják fel a figyelmet az evangelizáció és a hitoktatás új módszereire, amelyek megengedik a kommunikációs technikák és kommunikációs eszközök alkalmazását.

29. *Lelki képzés és lelkipásztori segítség.* A katolikus világi hívők és mindazok, akik az egyházi tömegkommunikáció vagy a világi médiumok területén dolgoznak, gyakran várnak az egyháztól lelki vezetést és lelkipásztori segítséget. A tömegkommunikációval kapcsolatos pasztorációs terv ehhez kísérelje meg a következőket:

a) biztosítson lehetőséget a katolikus világi hívőknek és a médiumok valamennyi dolgozójának, hogy szakmai képzésüket elmélkedő napokkal, lelkigyakorlatokkal, szemináriumokkal és szakemberek segítségével egészíthessék ki;

b) mint szükséges támaszt és védelmet, nyújtson lelkipásztori segítséget ahhoz, hogy a kommunikációért felelősök hitét táplálják, és ebben a nehéz feladatban odaadásukat életben tartsák, ugyanis az a dolguk, hogy a az Evangélium értékeit és az igazi emberi értékeket közvetítsék.

30. *Együttműködés.* Az együttműködéshez hozzátartozik az, hogy a segélyeket megosztják a püspöki karok és az egyházmegyék, valamint az egyházmegyék és más intézmények – mint a szerzetesközösségek, az egyetemek és az egészségügyi szervezetek – között. A tömegtájékoztató lelkipásztori tervezetének a következő célokat kell kitűznie:

a) a kapcsolattartás és a kölcsönös konzultáció erősítését és támogatását az egyház képviselői és a médiszakemberek között, akik az egyháznak a médiumok területén jelentős segítséget tudnak nyújtani;

b) a területi és országos központok közötti együttműködés lehetőségeinek felülvizsgálatát, és a szállítás, értékesítés és elosztás elősegítésére közös hálózati rendszerek kifejlesztését;

c) a tömegkommunikáció területén tevékenykedő szerzetesi kongregációkkal való együttműködés fejlesztését;

d) az ökumenikus szervezetekkel, más egyházakkal és vallási csoportokkal való együttműködést mindabban, ami a vallásnak a médiumokba bejutását biztosítja és elősegíti, „együttműködésüket a legutóbbi időben kifejlesztett médiumokra” is ki kell terjeszteni, „különösen a műholdak, adatbankok, kábelhálózatok és általában az informatika közös használatára, kezdve a rendszerek összekapcsolhatóságával”;³⁴

e) a világi médiumokkal való együttműködést, különösen ami a vallási, erkölcsi, etikai, kulturális, nevelési és szociális kérdések közös alapjait illeti.

31. *Kapcsolattartás a nyilvánossággal.* A nyilvánossággal való kapcsolattartás megkívánja, hogy az egyház mind a világi, mind a vallásos médiumok közvetítésével aktív kommunikációt folytasson a közösséggel. Ez a munka – amely feltételezi, hogy az egyház készségesen továbbadja az evangéliumi értékeket, és ismerteti szolgálatát és programját – megköveteli, hogy minden lehető módon tegyen, hogy valóban Krisztus képét tükröztesse vissza. A tömegkommunikációra vonatkozó lelkipásztori tervezetnek ezért a következő feladatokat kell teljesítenie:

a) megfelelő személyi és anyagi eszközökkel ellátott nyilvános működésű irodákat kell fenntartania, hogy lehetővé tegye az egyház és az egész társadalom közötti valóságos kommunikációt;

b) kiváló minőségű kiadványokat, rádió-, televízió- és videoprogramokat kell előállítania, hogy láthatóvá tegye az Evangélium üzenetét és az egyház küldetését;

c) vegye tervbe kitüntetések (díjak) és az elismerés egyéb formáinak alapítását mindazok támogatására és bátorítására, akik a tömegkommunikáció területén tevékenykednek;

d) A Tömegtájékoztató Világnapját tartsa olyan eszköznek, amely a tömegkommunikáció jelentőségét tudatosítja, és az egyháznak a kommunikáció területét érintő kezdeményezéseit támogatja.

32. *Kutatás.* Az egyház tömegkommunikációs stratégiájának komoly médiakutatás eredményein kell nyugodnia, amely tárgyilagos szakmai elemzést és értékelést foglal magában. Fontos, hogy a médiakutatás álljon nyitva azokra a legfontosabb kérdésekre és problémákra, amelyeket az egyháznak az adott nemzet vagy régió területén meg kell oldania. A tömegkommunikáció lelkipásztori tervezetének a következőkre kell súlyt fektetnie:

a) ösztönöznie kell a felsőfokú oktatási intézményeket, a kutatóközpontokat és egyetemeket a tömegkommunikáció területén az egyház és a társadalom igényeinek és elvárásainak kutatására, mind alapkutatás, mind az alkalmazott kutatómunka szintjén;

b) gyakorlati módszereket kell meghatározni a folyamatban lévő médiakutatás értelmezésére és az egyház küldetésében történő alkalmazására;

c) folyamatos teológiai értékelést kell adnia a tömegkommunikációs módszerekről és eszközökről, és az egyházban és a társadalomban betöltött szerepükről.

33. *A tömegkommunikáció és a népek fejlődése.* A kommunikáció és a médiumok – ha valóban hozzáférhetőek – sok ember számára lehetővé teszik, hogy a modern világ gazdaságában részt vegyenek, szabad véleménynyilvánítási jogukat gyakorolják, és a világban a békét és az igazságosságot támogassák. Egy tömegkommunikációs lelkipásztori tervezetnek a következőkre kell törekednie:

a) hogy az evangéliumi értékek hatással legyenek a mai médiumok tevékenységének széles kínálatára – a könyvektől és újságoktól kezdve a műholdas műsorszórásig –, hogy hozzájáruljanak a nemzetközi szolidaritás növekedéséhez;

b) hogy védelmezze a közérdeket, és támogassa, hogy a vallások hozzájussanak a médiumokhoz, miközben a kommunikációs törvény és politika kérdésében, valamint a kommunikációs rendszerek fejlődésében tájékozott, felelősségteljes álláspontot alakítanak ki;

c) hogy elemezze a magasan fejlett kommunikációs technikák társadalmi befolyását, és hozzájáruljon a felesleges társadalmi szakadások és kulturális elbizonytalanodás megelőzéséhez;

d) hogy a médiumok területén dolgozó szakemberek segítségére legyen az etikai normák megfogalmazásában és megtartásában – mindenekelőtt ami a jogot, az igazságosságot, a becsületességet, a tisztességet és az élet tiszteletét illeti;

e) hogy olyan módszereket dolgozzon ki, amelyek a médiumok átfogóbb, szélesebb körű és felelősségteljesebb hozzáférhetőségét szorgalmazzák;

f) hogy prófétai szerepet töltsön be, azaz megfelelő pillanatban szót kérjen, ha közérdekű, fontos kérdések és problémák morális dimenziójával kapcsolatban az Evangélium álláspontjára rá kell mutatni.

Vatikánváros, 1992. február 22. Szent Péter székfoglalásának ünnepe.

John P. Foley
elnök

Mons. Pierfranco Pastore
titkár

JEGYZETEK

¹ Vö. II. János Pál, *Centesimus annus*, Nr. 12–23, in: AAS, 83 (1991), 807–821.

² II. János Pál, *Redemptoris missio*, Nr. 37, in: AAS, 83. (1991), 285

³ *Communio et progressio*, Nr. 187, in: AAS, 63 (1971), 655–656

⁴ II. János Pál, *Üzenet a Tömegtájékoztató Világnapján 1990*; Vö. *Gaudium et spes*, Nr. 5, in: AAS, 58 (1966), S. 1028.

⁵ Uo., aaO.

⁶ A Tömegkommunikáció Pápai Tanácsa, *Irányvonalak az ökumenikus és vallások közötti együttműködéshez a kommunikációban*, Nr. 1, Vatikánváros, 1989.

⁷ *Inter mirifica*, Nr. 4, in: AAS, 56 (1964), 146.

⁸ *Communio et progressio*, Nr. 11, in: AAS 63 (1971), 598.

⁹ Róm 1,20.

¹⁰ Jn 1,14.

¹¹ Ef 1,23; 4,10.

¹² 1Kor 15,28; *Communio et progressio*, Nr. 11, in: AAS, 63 (1971), 598.

¹³ A Tömegkommunikáció Pápai Tanácsa, *Pornográfia és erőszak a kommunikációs eszközökben: Lelkipásztori válasz*, Nr. 7, Vatikánváros 1989.

¹⁴ II. János Pál, *Sollicitudo rei socialis*, Nr. 46, in: AAS, 80 (1988), 579.

¹⁵ *Gaudium et spes*, Nr. 11, in: AAS, 63 (1966), 1034.

¹⁶ Vö. VI. Pál, *Evangélii nuntiandi*, Nr. 20, in: AAS, 68 (1976), 18–19.

¹⁷ Vö. *Inter mirifica*, Nr. 3, in: AAS, 61 (1964), 146.

¹⁸ *Lumen gentium*, Nr. 1, in: AAS, 61 (1965), 5.

¹⁹ Vö. *Communio et progressio*, Nr. 12, in: AAS, 68 (1971), 598.

²⁰ U.o., Nr. 114–121, 634–636.

²¹ Vö. CIC, can. 212, 2.§ in: AAS, 85, 2 (1983), 34.

²² Vö. CIC, can. 212, 3.§

²³ Hittani Kongregáció, *Határozat a teológusok egyházi hivatásáról*, Nr. 30, in: AAS, 82 (1990), 1562.

²⁴ Vö. U. o., Nr. 35, 1565.

²⁵ VI. Pál, *Evangélii nuntiandi*, Nr. 45, in: AAS, 82 (1976), 35.

- ²⁶ II. János Pál, *Redemptoris missio*, Nr. 37, in: AAS, 82 (1991), 285.
- ²⁷ Vö. II. János Pál, *Centesimus annus*, Nr. 41, in: AAS, 83 (1991), 481.
- ²⁸ II. János Pál, *Christifideles laici*, Nr. 44, in: AAS, 81 (1989), 480.
- ²⁹ U.o., 481.
- ³⁰ Vö. Nevelésügyi Kongregáció, *Javaslat a papnövendékek tömegkommunikációs eszközökkel kapcsolatos képzésére*, Vatikánváros, 1986.
- ³¹ Vö. II. János Pál, *Redemptoris missio*, Nr. 37, in: AAS, 83 (1991), 285.
- ³² U. o.
- ³³ *Communio et progressio*, Nr. 2, in: AAS, 63 (1971), 593—594
- ³⁴ A Tömegkommunikáció Pápai Tanácsa, *Irányvonalak az ökumenikus és a vallások közötti együttműködéshez a kommunikációban*, Nr. 14.

Tartalomjegyzék

INTER MIRIFICA

Dekrétum a tömegtájékoztatási eszközökről

Pál püspök Isten szolgáinak szolgája a zsinati atyákkal együtt örök emlékezetül	7
Első fejezet	8
Második fejezet	12

COMMUNIO ET PROGRESSIO

Lelkipásztori határozat a II. Vatikáni zsinat határozatának alkalmazására a tömegkommunikációs eszközökről

Előszó	19
------------------	----

ELSŐ RÉSZ

A tömegkommunikációs eszközök keresztény szemlélete: a tanítás alapszemponjtjai	21
„Az idők teljességében”	22
Új kapcsolatok építése	23

MÁSODIK RÉSZ

A kommunikációs eszközök szerepe az emberi haladásban	26
---	----

I. fejezet A médiumok működése az emberi társadalomban . . . . .

1. A közvélemény	28
2. Jogunk van a tájékozódásra és a tájékoztatásra	30
A. Legyenek hozzáférhetőek az információk forrásai és csatornái	30
B. A tájékoztatás szabadsága	34
3. Oktatás, művelődés és szórakozás	35
4. A művészi kifejezés módjai	37
5. A reklám	38

II. fejezet A médiumok megfelelő működésének optimális feltételei	40
--	----

1. Képzés	41
A. A befogadók	41
B. A tájékoztatás szakemberei	43
2. Lehetőségek és kötelességek	44
A. A tájékoztatás szakembereinek feladatai	44
B. A befogadók feladatai	46
3. Együttműködés	47
A. A polgárok és az államhatalom közötti együttműködés	47
B. Nemzetközi együttműködés	49
C. A keresztények, a hívők és minden jóakarátú ember együttműködése	50
 HARMADIK RÉSZ	
A katolikusok feladatai a tömegkommunikáció területén	52
 I. fejezet A katolikusok közreműködése a tömegkommunikációban	
Az együttműködés kötelessége	53
 II. fejezet A kommunikációs eszközök szerepe a katolikusok életében	
1. A közvélemény és a közvetlen kommunikáció az egyház életében	56
A. Az egyházon belüli párbeszéd	57
A média hozzáférhetősége	58
B. Párbeszéd az egyház és a világ között	59
2. A média alkalmazása az Evangélium hirdetésében	60
 III. fejezet A katolikusok aktív szerepvállalása a médiumokban	
1. Az írott sajtó	63
2. A filmgyártás	65
3. Rádió és televízió	67
4. Színház	69
 IV. fejezet Felszereltség, munkatársak és szervezés	
Összefoglalás	74
Jegyzetek	77

AETATIS NOVAE
A Tömegkommunikáció Pápai Tanácsa
Lelkipásztori határozat a tömegkommunikációs eszközök
használatáról húsz évvel a Communio et progressio után

Bevezetés Az emberi kommunikáció forradalma	83
 I. fejezet A tömegkommunikáció helyzete a világban	
A. Kulturális és társadalmi háttér	85
B. Politikai és gazdasági háttér	86
 II. fejezet A kommunikáció feladata	
A. A média az emberiség és a kultúra szolgálatában	89
B. A média a világgal való párbeszéd szolgálatában	89
C. A média az emberi közösség és a társadalmi haladás szolgálatában	91
D. A média az egyházi közösség szolgálatában	91
E. A média az újraevangelizálás szolgálatában	92
 III. fejezet Napjaink kihívásai	
A. A kritikus véleményalkotás szükségessége	93
B. Szolidaritás és fejlődés	93
C. Politika és struktúrák	94
D. Az információhoz és kommunikációhoz való jog védelme	94
 IV. fejezet Elsődleges lelkipásztori feladatok és megvalósításuk	
A. Az emberi kultúrák védelme	95
B. Az egyház tömegkommunikációs eszközeinek fejlesztése és támogatása	96
C. Keresztény kommunikációs szakemberek képzése	97
D. A kommunikációs szakemberek lelkipásztori gondozása	97
 V. fejezet A lelkipásztori tervezés szükségessége	
A. A püspökök felelőssége	98
B. A tömegkommunikáció lelkipásztori terve	98
Utószó	100
 Függelék Szempontok a tömegkommunikáció lelkipásztori tervéhez	
A tömegkommunikációs lelkipásztori terv kidolgozása	102
A vizsgálati szakasz	102
A tervezési szakasz	103
Jegyzetek	107